ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท

ปี 2569

สำนักงานจังหวัดชัยนาท
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
โทร. 0 5641 1204

คำนำ

เอกสารข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท ประจำปี 2569 จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชัยนาท ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจได้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

การจัดทำเอกสารข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท ประจำปี 2569 ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาทฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป

จังหวัดชัยนาท

กุมภาพันธ์ 2569

ตราประจำจังหวัดชัยนาท
รูปธรรมจักรรองรับด้วยพญาครุฑเบื้องหลังเป็นแม่น้ำและภูเขา

รูปพระธรรมจักร : สัญลักษณ์รูปธรรมจักรที่ฝ่าพระหัตถ์ข้างขวาของหลวงพ่อธรรมจักร (พระพุทธรูปปางห้ามญาติ) ที่ประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณวัดธรรมามูลวรวิหาร (พระอารามหลวง) ตั้งอยู่บนไหล่เขาธรรมมามูล ที่ชาวชัยนาทมีความศรัทธาเคารพนับถือ เป็นพระสำคัญประจำเมืองชัยนาท

รูปพญาครุฑ : มีความหมายว่า “แม้นแต่พญาครุฑศักดานุภาพก็ยังซาบซึ้งในพระธรรมจักรอันเป็นสัญลักษณ์สูงสุดของพระศาสนา”

แม่น้ำและภูเขา : เพื่อแสดงให้เห็นสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดชัยนาท

ธงประจำจังหวัดชัยนาท
เป็นรูปตราประจำจังหวัดบนพื้นสีบานเย็น ซึ่งเป็นสีประจำจังหวัด (*Magenta*)

ดอกไม้ประจำจังหวัด ชื่อ ดอกชัยพฤกษ์

ต้นไม้ประจำจังหวัด ต้นมะตูม

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมาเมืองชัยนาท..... 6
1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์..... 7
1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต..... 7
1.2.2 ขนาดของพื้นที่..... 7
1.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ..... 7
1.2.4 เขตการปกครอง..... 8
1.2.5 สภาพภูมิอากาศ..... 8
1.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..... 10
1.3.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ..... 10
1.3.2 สถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำ..... 15
1.3.3 การจัดการขยะมูลฝอย..... 19
1.3.4 สถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศ..... 23
1.3.5 ด้านทรัพยากรน้ำ..... 26
1.3.6 สถานการณ์ด้านอุทกภัย..... 31
1.3.7 สถานการณ์และแนวโน้มด้านภัยแล้ง..... 32

บทที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 การเกษตรกรรม..... 33
2.1.1 ข้าว..... 34
2.1.2 พืชไร่..... 36
1. อ้อยโรงงาน..... 37
2. มันสำปะหลัง..... 37
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์..... 38
4. พืชไร่อื่น ๆ..... 38
2.1.3 พืชผัก..... 39
2.1.4 ไม้ผล..... 40
2.2 การปศุสัตว์..... 42
2.2.1 โคเนื้อ..... 42
2.2.2 กระบือ..... 43
2.2.3 สุกร..... 43
2.2.4 ไก่..... 44
2.2.5 เป็ด..... 45
2.2.6 แพะ แกะ..... 45
2.3 การประมง..... 46
2.4 การพาณิชยกรรม..... 49

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4.1 ข้อมูลการปฏิบัติงาน ด้านกำกับดูแลตามระเบียบและกฎหมาย 50
2.4.2 ข้อมูลการปฏิบัติงาน ด้านส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ..... 51
2.5 การอุตสาหกรรม..... 53
2.6 การสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร..... 55
2.7 การสาธารณูปโภค..... 62
2.8 การไปรษณีย์..... 63
2.9 การไฟฟ้า..... 64
2.10 การคมนาคม..... 65
2.11 การแรงงานและภาวการณ์จ้างงาน..... 71
2.12 การเงินการคลัง..... 77
2.13 การธนาคาร..... 78
2.14 สถิติการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ..... 78

บทที่ 3 สภาพทางสังคม

3.1 ประชากร..... 80
3.2 การสาธารณสุข..... 81
3.3 การศึกษา..... 104

บทที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวและที่น่าสนใจ

4.1 สวนนกชัยนาท..... 107
4.2 เขื่อนเจ้าพระยา..... 111
4.3 วัดธรรมามูลวรวิหาร..... 112
4.4 วัดพระบรมธาตุวรวิหาร..... 113
4.5 วัดปากคลองมะขามเฒ่า..... 114
4.6 วัดพระแก้ว..... 116
4.7 วัดป่าเจ้าพระยา (โคกขาม)..... 117
4.8 วัดปทุมธาราม (หนองบัว)..... 118
4.9 วัดมหาธาตุ (วัดหัวเมือง)..... 119
4.10 วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเชี่ยน)..... 120
4.11 วัดไกลกังวล (เขาสารพัดดีศรีเจริญธรรม)..... 121
4.12 วัดเทพหิรัณย์ (วัดหนองทาระภู)..... 122
4.13 วัดวิจิตรังสิตาราม (วัดห้วยชุง)..... 123
4.14 ศาลหลักเมือง..... 124
4.15 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทมุนี..... 125
4.16 เขาสรรพยา..... 125

รายพระนาม รายนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท 126

บทที่ 1
ข้อมูลทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมา

จังหวัดชัยนาท เป็นเมืองขนาดเล็ก มีความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งในด้านศิลปะวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ฯลฯ ที่เก่าแก่และทรงคุณค่า ซึ่งล้วนมีความน่าสนใจควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบต่อให้เป็นมรดกสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ตั้งของเมืองชัยนาทเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์ เช่น บริเวณเขาพลอง ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท มีการขุดพบชิ้นส่วนของภาชนะ เครื่องมือหินกะเทาะ ขวานหินขัด กำไลหิน ฯลฯ ซึ่งมีอายุราว 2,600 – 2,700 ปี นอกจากนี้พบหลักฐานเมืองโบราณสมัยทวารวดี คือ เมืองโบราณอู่ตะเภา ตำบลอู่ตะเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ที่มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 12 – 16 โบราณวัตถุที่ขุดพบ ได้แก่ ธรรมจักรหิน ที่กงธรรมจักรมีตัวอักษร ปัลลวะภาษาบาลี พบเหรียญเงินมีตรารูปสังข์ รูปพระอาทิตย์ครึ่งดวง รูปศรีวัตสะ หินบดยา ภาชนะดินเผา ใบหอกสำริด ตุ้มหู กำไลสำริด ลูกปัดหิน เครื่องมือและอาวุธทำจากเหล็ก ฯลฯ และเมืองโบราณดงคอน ตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

คำว่า “ชัยนาท” มีความหมายว่า “เสียงบันลือแห่งชัยชนะ” เมืองชัยนาทได้นามเมืองมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด แต่จากหลักฐานศิลาจารึก หลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งสันนิษฐานว่าสลักไว้เมื่อปี พ.ศ. 1835 ได้กล่าวถึงเมือง “แพรก” หรือ แพรกศรีราชา หรือ แพรกศรีมหาราชา ซึ่งปัจจุบัน คือ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท แต่ไม่ปรากฏชื่อ เมืองชัยนาท

ต่อมาในช่วงต้นสมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระนครินทราธิราช ทรงส่งพระราชโอรส 3 พระองค์ ไปครองเมืองลูกหลวง ในระหว่างปี พ.ศ. 1962 – 1967 ทรงให้เจ้าอ้ายพระยาไปครองเมืองสุพรรณบุรี เจ้ายี่พระยาครองเมืองแพรก (อำเภอสรรคบุรีในปัจจุบัน) และเจ้าสามพระยาครองเมืองชัยนาท (พิษณุโลก)

จากหลักฐานจารึกลานทองวัดส่องคบที่พบในเจดีย์วัดส่องคบ ตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เรียกเมืองนี้ว่า “ไชยสถาน” ซึ่งมีขุนเพชญสารเป็นเจ้าเมือง และสันนิษฐานว่าชื่อเมืองไชยสถาน ยังคงใช้สืบต่อมาจนถึงราวปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991 - 2031) ทั้งนี้ ในหนังสือลิลิตยวนพ่าย ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ราวปี พ.ศ. 2032 – 2072 เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้กล่าวถึงพระเจ้าติโลกราชแห่งเมืองเชียงใหม่ทรงยกทัพมาตีเมืองพิษณุโลก ซึ่งยังคงเรียกเมืองพิษณุโลกว่า “ชัยนาท”

ไม่มีหลักฐานใด ๆ ชี้ชัดว่าเมื่อเมืองชัยนาทถูกเปลี่ยนชื่อมาเป็นเมืองพิษณุโลก แล้วเมืองไชยสถานจะเปลี่ยนชื่อมาเป็นเมืองชัยนาททันทีหรือไม่ ชื่อเมืองชัยนาทปรากฏขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา ราวปี พ.ศ. 2091 – 2092 เมื่อครั้งพระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้กษัตริย์พม่ายกกองทัพมาประชิดถึงชานพระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งเมืองพิษณุโลก ได้ยกกองทัพหัวเมืองฝ่ายเหนือลงมาช่วยกรุงศรีอยุธยา และมาตั้งค่ายอยู่ที่เมืองชัยนาท

หลักฐานชื่อเมืองชัยนาท ปรากฏอีกครั้งในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ ว่า “ศักราช 915 ฉลูศก (พ.ศ.2096) เดือน 7 แรกทำการ พระราชพิธีมัธยมกรรมสมเด็จพระมหาจักรพรรดิตำบลไชยนาทบุรี”

แม้ว่าจังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา แต่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ได้เสด็จมาเยือนจังหวัดชัยนาท อาทิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพระยาดำรงราชานุภาพ และพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ยังความปลื้มปิติและความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่ชาวชัยนาท

1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และชัยนาท ตั้งอยู่บริเวณ ริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง บนเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 16.854 เมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัด

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครสวรรค์และอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดนครสวรรค์และสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสุพรรณบุรีและอุทัยธานี

1.2.2 ขนาดและพื้นที่

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ประมาณ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ในภาคกลางตอนบน

1.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดชัยนาทมีลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 99.06 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนกลางตอนใต้และตะวันออกของจังหวัดมีลักษณะ เป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดมีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำ ท่าจีน แม่น้ำน้อย ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกอำเภอ เช่น

ก. แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา

ข. แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ และหันคา

ค. แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอสรรคบุรี

ง. คลองชลประทาน ซึ่งมีหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ คลองอนุศาสนนันท์ คลองมหาราช คลองพลเทพ เป็นต้น

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 1 - 3 กิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญได้แก่ เขาธรรมามูล ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัดชัยนาท เขาพลอง เขาขยาย

เขาท่าพระ เขากระดี่ เขาใหญ่ เขารัก เขาดิน เขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยา และเขาแก้ว เป็นต้น

1.2.4 เขตการปกครอง

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน 39 เทศบาล (1 เทศบาลเมือง 38 เทศบาลตำบล) และ 20 องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 1 : จำนวนอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	เขตการปกครอง				พื้นที่ (ตร.กม.)
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	องค์การบริหารส่วนตำบล	
อำเภอเมืองชัยนาท	8	82	7	2	255.377
อำเภอมโนรมย์	7	40	4	4	225.644
อำเภอวัดสิงห์	6	47	3	4	315.318
อำเภอสรรพยา	7	55	8	1	228.277
อำเภอสรรคบุรี	8	92	8	1	354.796
อำเภอหันคา	8	100	6	4	529.334
อำเภอหนองมะโมง	4	41	2	2	291.000
อำเภอเนินขาม	3	48	1	2	270.000
รวม	**51**	**505**	**39**	**20**	**2,469.746**

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดชัยนาท, (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

1.2.5 สภาพภูมิอากาศ

พื้นที่จังหวัดชัยนาทอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือปกคลุมในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดชัยนาทประสบกับสภาวะหนาวเย็นและแห้งกับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทิศตะวันตกเฉียงใต้ที่มาจากบริเวณมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝนทำให้มีฝนและอากาศชุ่มชื้น จังหวัดชัยนาทสามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดู คือ

1) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ แต่เนื่องจากจังหวัดชัยนาทอยู่ในภาคกลางอิทธิพลของบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่แผ่ลงมาปกคลุมในช่วงฤดูหนาวจะช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นช้ากว่าสองภาคดังกล่าวโดยเริ่มมีอากาศหนาวเย็นประมาณกลางเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ซึ่งอากาศหนาวที่สุดจะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม และ มกราคม

2) ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลงคือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงว่างจากลมมรสุม ลมที่พัดปกคลุมจะเปลี่ยนเป็นลมใต้หรือลมตะวันออกเฉียงใต้ และจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบนทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยมีอากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

3) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องฝนที่พาดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคกลางและภาคเหนือเป็นลำดับในระยะนี้ทำให้มีฝนตกชุกขึ้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนกันยายน เป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปีและเป็นช่วงที่มีความชื้นสูง

ตารางที่ 2 : แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่มีฝนตก

ปี พ.ศ.	รายการข้อมูล		สัดส่วนปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปี
	ปริมาณที่ฝนตก (มม.)	จำนวนวันฝนตกในรอบ(วัน)	
2558	985.8	97	10.16
2559	1,246.3	102	12.22
2560	1,195.9	116	10.31
2561	791.9	102	7.76
2562	739.9	89	8.31
2563	804.4	98	8.21
2564	1,169.0	93	12.57
2565	1,316.9	127	10.37
2566	656.9	81	8.11
2567	1,024.4	88	11.64
2568	936.4	113	8.29

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาชัยนาท (ข้อมูล ณ 8 มกราคม 2569)

1. ปริมาณฝน จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีฝนอยู่ในเกณฑ์น้อย จึงค่อนข้างแล้ง ปริมาณฝนรวมตลอดปีเฉลี่ย 1,000 - 1,200 มิลลิเมตร เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน มีปริมาณฝนรวมตลอดเดือนเฉลี่ย 200 - 300 มิลลิเมตร และมีวันฝนตก 10 - 18 วัน

จังหวัดชัยนาทปีที่ผ่านมามีปริมาณฝนรวมตลอดทั้งปี 936.4 มิลลิเมตร ซึ่งต่ำกว่าค่าปกติประมาณร้อยละ 15 เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือเดือนกันยายน โดยมีปริมาณฝนรวมตลอดเดือนวัดได้ 197.6 มิลลิเมตร และมีวันที่ฝนตกมากที่สุดใน 24 ชั่วโมง วัดได้ 71.4 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2568

2. อุณหภูมิ จังหวัดชัยนาทอยู่บริเวณภาคกลางตอนบนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีเนินเขาเล็กๆ ทั่วไปทั้งจังหวัด จึงมีอุณหภูมิค่อนข้างสูงและอากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ส่วนในฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัดมากนัก มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 27.8 องศาเซลเซียส โดยมีอากาศร้อนจัดอยู่ในเดือนเมษายนและพฤษภาคม เคยตรวจอุณหภูมิสูงที่สุดได้ 42.0 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2563 และมีอากาศหนาวที่สุดในเดือนธันวาคม เคยตรวจวัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ 8.3 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2542

จังหวัดชัยนาทปีที่ผ่านมาอากาศร้อนอยู่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม วันที่มีอุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 38.4 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 28 มีนาคม และ วันที่ 9 เมษายน 2568 และมีอากาศหนาวที่สุดเดือนพฤศจิกายน วัดได้ 13.8 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2568 อุณหภูมิเฉลี่ย 27.7 องศาเซลเซียส ต่ำกว่าค่าปกติเล็กน้อย เนื่องจากมีวันที่ฝนตกมาก

3. ความชื้นสัมพัทธ์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยตลอดปี 70 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ยอยู่ในเดือนกันยายนและตุลาคม มีค่าเฉลี่ย 97 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดเฉลี่ย 35 เปอร์เซ็นต์ ในเดือนกุมภาพันธ์

จังหวัดชัยนาทปีที่ผ่านมามีค่าเฉลี่ยตลอดปี 78 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ย 99 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด วัดได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เมื่อวันที่ 30 มกราคม และ 31 พฤษภาคม 2568 ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ย 43 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดวัดได้ 29 เปอร์เซ็นต์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2568

4. พายุหมุนเขตร้อน พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านเข้าสู่จังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่เป็นพายุดีเปรสชั่นที่อ่อนกำลังลงจากพายุโซนร้อนและความรุนแรงมีไม่มากนัก แต่ส่งผลให้มีฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมบางพื้นที่รวมถึงเกิดความเสียหายต่อสาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้ ตั้งแต่เดือนมิถุนายนเป็นต้นไปพายุหมุนเขตร้อนที่มีอิทธิพลต่อจังหวัดชัยนาทส่วนใหญ่เกิดในทะเลจีนใต้และมีบางส่วนเกิดทางมหาสมุทรแปซิฟิคเหนือด้านตะวันตกเคลื่อนตัวผ่านประเทศเวียดนามและลาวเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียง เหนือของประเทศไทย หากพายุดังกล่าวยังคงมีกำลังแรงอาจเคลื่อนตัวเลยไปถึงภาคเหนือหรือตรงมายังภาคกลางโดยเฉพาะเดือนกันยายนและตุลาคม

ปีที่ผ่านมามีพายุหมุนเขตร้อนที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยแต่ไม่ได้เคลื่อนเข้าสู่ประเทศไทยมีหลายลูก คือ เดือนกรกฎาคม พายุโซนร้อน “วิภา” เดือนสิงหาคม พายุไต้ฝุ่น “คาจิกิ” พายุโซนร้อน “หนองฟ้า” เดือนกันยายน พายุไต้ฝุ่น “รากาซา” และ “บัวลอย” เดือนตุลาคม “แมต โม” ส่วนในเดือนพฤศจิกายน “คัลแมกี” ซึ่งเป็นพายุที่เคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทยเป็นลูกแรก จังหวัดชัยนาทได้รับอิทธิพลจากพายุไม่มากเท่ากับร่องมรสุมที่พาดผ่าน หากแต่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำเหนือที่ไหลลงมาจากจังหวัดทางภาคเหนือที่ได้รับอิทธิพลหย่อมความกดอากาศต่ำ และร่องมรสุมที่พาดผ่านบริเวณตอนบนของประเทศไทย รวมทั้งหย่อมความกดอากาศต่ำกำลังแรงจากการสลายตัวของพายุหมุนเขตร้อน

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1.3.1.1 พื้นที่ป่าไม้

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ประมาณ 1,566,366.39 ไร่ มีพื้นที่ป่าไม้ในช่วง ปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2567 ดังนี้

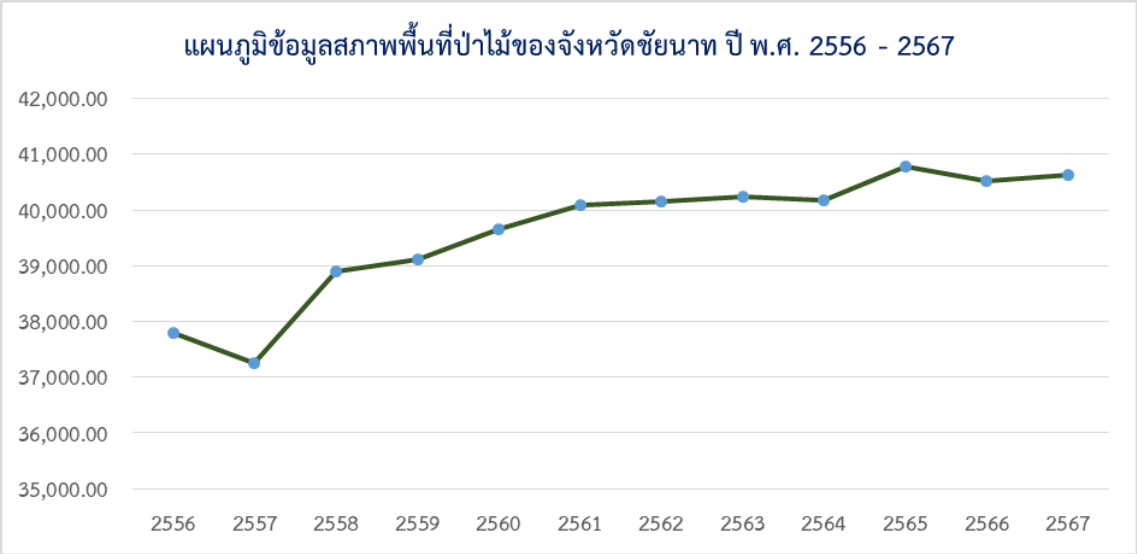
ตารางที่ 3 : แสดงข้อมูลพื้นที่ป่าไม้จังหวัดชัยนาท ปี 2556 - 2567

ลำดับที่	ปี พ.ศ.	พื้นที่ป่าไม้		อัตราการเปลี่ยนแปลงต่อปี
		ไร่	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด	
1	2556	37,785.68	2.41	
2	2557	37,249.21	2.38	-0.03
3	2558	38,906.54	2.48	+0.10
4	2559	39,109.13	2.50	+0.02
5	2560	39,648.90	2.53	+0.03
6	2561	40,092.50	2.56	+0.03
7	2562	40,158.27	2.564	+0.004
8	2563	40,428.75	2.57	+0.006
9	2564	40,166.52	2.56	-0.01
10	2565	40,780.58	2.60	+0.04
11	2566	40,515.63	2.59	-0.01
12	2567	40,629.02	2.59	0.00

ที่มา : โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2567 กรมป่าไม้, 2567

ปี พ.ศ. 2567 จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ป่าไม้ 40,629.02 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.59 ของพื้นที่จังหวัด เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2566 ไม่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้

แผนภูมิที่ 1 : แสดงสภาพพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2556 - 2567

ที่มา : โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2567 กรมป่าไม้, 2567

จังหวัดชัยนาท มีทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตามประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่

1.1 ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช่องลม และป่าเขาหลัก ประกาศตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 188 (พ.ศ. 2506) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2481 เนื้อที่ประมาณ 54.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,368.75 ไร่ อยู่ในท้องที่ตำบลหนองมะโมง ตำบลวังตะเคียน และตำบลสะพานหิน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนลูกน้อย-ใหญ่ สภาพป่าเป็นป่าเบญจพรรณผสมป่าเต็งรัง มีไม้ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง การปกคลุมเรือนยอดไม่หนาแน่น เนื่องจากเป็น หน้าผาหินสูงชัน และมีหน้าดินตื้น พรรณไม้เด่นที่พบ ได้แก่ มะค่าโมง ตะเคียน ประดู่ แดง เขว้า สวอง เสลา เต็ง รัง รกฟ้า สะเดา พฤกษ์ มะค่าแต้ มะกอกป่า โมกมัน เพกา เสี้ยว และกระถินยักษ์ โดยมีจันทน์ผา ขึ้นอยู่ทั่วไปบริเวณหน้าผา

เขาช่องลม

เขาหลัก

1.2 ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาราวเทียน ประกาศตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 406 (พ.ศ. 2512) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 เนื้อที่ประมาณ 70.34 ตารางกิโลเมตร หรือ 43,962 ไร่ อยู่ในท้องที่ตำบลไพรนกยูง และตำบลเด่นใหญ่ อำเภอหันคา ตำบลเนินขาม ตำบลสุขเดือนห้า และตำบลกะบกเตี้ย อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีลักษณะเป็นเทือกเขาลูกยาวต่อเนื่องกัน สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ

และบางส่วนเป็นป่าเต็งรัง พรรณไม้เด่นที่พบ ได้แก่ ประดู่ ชิงชัน มะค่าแต้ เต็ง รัง ตะแบก แดง สวอง มะกา มะม่วงหัวแมงวัน กระพี้จั่น กระโดน มะขามป้อม เปล้า โมกมัน และชงโค โดยมีไม้ไผ่รวกขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป

เขาราวเทียน

ป่าสงวนแห่งชาติมีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 ดังนี้

ตารางที่ 4 : แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดิน/ป่าไม้ตามมติ ครม.

ชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	เนื้อที่ (ไร่)			
	ทั้งหมด	เพื่อการอนุรักษ์(C)	เพื่อเศรษฐกิจ(E)	เหมาะสมแก่การเกษตร(A)
1. ป่าเขาราวเทียน	43,962	20,587	19,000	4,375
2. ป่าเขาช่องลมและป่าเขาหลัก	34,368.75	14,007.75	13,486	6,875

2. ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ดังนี้

ตารางที่ 5 : แสดงข้อมูลพื้นที่ป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484

ลำดับที่	ชื่อเขา	ที่ตั้ง			เนื้อที่ (ไร่–งาน-ตารางวา)
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
1	เขาธรรมามูล	1,2,7	ธรรมามูล	เมืองชัยนาท	1,050 - 3 - 1
2	เขากระดี่	2,10	ธรรมามูล	เมืองชัยนาท	433 - 3 - 41
3	เขาบ้านกลำ	5,6,8	ธรรมามูล	เมืองชัยนาท	1,834 - 1 - 17
4	เขาท่าพระ	3	เขาท่าพระ	เมืองชัยนาท	184 - 2 – 50
5	เขาพลอง	4	เขาท่าพระ	เมืองชัยนาท	340 - 3 - 10
6	เขาดิน	1	เขาท่าพระ	เมืองชัยนาท	152 - 3 – 33
7	เขาขยาย	8	เขาท่าพระ	เมืองชัยนาท	175 - 3 - 67
8	เขาแหลม	5	ไร่พัฒนา	มโนรมย์	647 - 3 - 90
9	เขาสรรพยา	1	สรรพยา	สรรพยา	137 - 0 - 90
10	เขาหนองหลวง	7	วังหมัน	วัดสิงห์	177 - 3 - 64

ลำดับที่	ชื่อเขา	ที่ตั้ง			เนื้อที่ (ไร่–งาน-ตารางวา)
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
11	เขาปักเป้า	7	วังหมัน	วัดสิงห์	137 - 0 – 0
12	เขาสารพัดดี	7	บ้านเชี่ยน	หันคา	288 - 2 - 51
13	เขาหนองสอด	7	บ้านเชี่ยน	หันคา	413 - 2 - 63
14	เขาน้อย	10,15	หนองแซง	หันคา	858 - 2 - 88
15	เขาเต่าเหลือง	6	วังหมัน	วัดสิงห์	40 - 0 - 99
16	เขาไร่ (หนองน้ำใส)	3,10	ไพรนกยูง	หันคา	100 - 1 - 17
17	เขาราบ	5	ไพรนกยูง	หันคา	90 - 2 - 4
18	เขาคู่	5,12	ไพรนกยูง	หันคา	756 - 1 – 25
19	เขาหนองหลวง(รำแพน)	7	ไพรนกยูง	หันคา	127 - 2 – 50
20	เขากล่ำ	9,11	ไพรนกยูง	หันคา	893 - 2 - 29
21	เขากระเจียว	10	เด่นใหญ่	หันคา	276 - 2 - 89
22	เขาวัด	10	เนินขาม	เนินขาม	58 - 2 - 93
23	เขามอยายกา	13	เนินขาม	เนินขาม	130 - 1 - 28
24	เขารวก	18	เนินขาม	เนินขาม	284 - 3 - 10
25	เขาดิน	1	หนองมะโมง	หนองมะโมง	84 - 2 - 63
26	เขาพนมเกิน	3,6,11	วังตะเคียน	หนองมะโมง	1,318 - 0 - 0
	รวม				**10,995-3-72**

ที่มา : กรมป่าไม้, 2563

3. ป่าชุมชน

จังหวัดชัยนาท มีป่าชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งจากกรมป่าไม้ จำนวน 45 หมู่บ้าน เนื้อที่ 18,954-1-73 ไร่ โดยป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง หมู่ที่ 10 ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2542 โดยมีป่าชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 6 : แสดงป่าชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งจากกรมป่าไม้ จำนวน 45 แห่ง

อำเภอ	จำนวน (แห่ง)	พื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)
เมืองชัยนาท	7	3,107-2-270
มโนรมย์	1	711-2-27
วัดสิงห์	3	387-1-162
สรรพยา	3	211-0-145
สรรคบุรี	-	-
หันคา	13	5,014-3-368
หนองมะโมง	10	3,673-3-305
เนินขาม	8	5,844-2-396
รวม	**45**	**18,954-1-73**

ที่มา : กรมป่าไม้, 2563

นอกจากนี้จังหวัดชัยนาท ยังมีไม้ยางนาซึ่งเป็นไม้ที่มีคุณค่าสำคัญทางเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่จำนวนมาก โดยมักจะขึ้นเป็นกลุ่มบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย และแม่น้ำท่าจีน ในท้องที่อำเภอเมืองชัยนาท มโนรมย์ สรรพยา สรรคบุรี วัดสิงห์ และหันคา

สภาพพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาราวเทียน มีลักษณะเป็นป่าโปร่ง พรรณไม้เป็นไม้ขนาดเล็กถึงขนาดกลางขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป สำหรับสังคมพืชโดยส่วนใหญ่เป็นป่าผสมผลัดใบ โดยพบป่าเต็งรังกระจายเป็นหย่อมๆ อยู่ชายป่า พื้นที่ส่วนใหญ่มีไผ่ลวกกระจายทั่วทั้งพื้นที่ โดยพบหญ้าเพ็กขึ้นปกคลุมในพื้นที่ที่เป็นป่าเต็งรัง และพบป่าดิบแล้งกระจายอยู่บริเวณร่องห้วย เนื่องจากมีความชื้นสูงพรรณไม้ขึ้นหนาแน่นในบริเวณนี้ ส่วนป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช่องลมและป่าเขาหลัก มีลักษณะสังคมพืชโดยส่วนใหญ่เป็นป่าเขาหินปูน มีหน้าผาสูงชัน สภาพป่าเป็นป่าโปร่ง มีไม้ขนาดเล็กขึ้นตามหน้าผาหินผสมกันระหว่างไม้ผลัดใบและไม้ไม่ผลัดใบ สำหรับบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบ มีลักษณะสังคมพืชโดยส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรังไม้พื้นล่าง เช่น ลิเภาป่า ปรงป่า และหญ้าเพ็ก กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ แต่ไม่พบในบริเวณที่มีไฟเข้าและพบป่าดิบแล้งกระจายในพื้นที่บริเวณร่องน้ำ สำหรับสังคมพืชป่าผสมผลัดใบ พบในพื้นที่ที่มีสภาพดินลึกและมีไผ่ลวกขึ้นทั่วไป ส่วนพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นภูเขาลูกเล็กๆ ที่อยู่ตามอำเภอต่างๆ ลักษณะสังคมพืชที่พบคล้ายกับป่าสงวนแห่งชาติ สภาพป่าเริ่มเป็นป่าที่สมบูรณ์ เนื่องจากมีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนทำให้มีแผนเข้ามาบังคับใช้ในแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพแห้งแล้งในฤดูร้อน ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินลูกรังหน้าดินตื้น สำหรับปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าไม่มีความรุนแรง แต่มีปัญหาการขยายพื้นที่เกษตรกรรมเข้าไปในพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่มีสภาพป่า เพื่อปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง หากยังไม่ดำเนินการแก้ไขอาจทำให้พื้นที่ป่าลดลง ตลอดจนพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 ยกเลิกมาตรา 7 ปลดล็อกปลูกไม้หวงห้าม และใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้ามในที่ดินกรรมสิทธิ์ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูกป่าควบคู่กับการทำไม้ออก สำหรับพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2567 เพิ่มขึ้นจาก 37,785.68 ไร่ เป็น 40,629.02ไร่

แนวโน้มของสถานการณ์ป่าไม้ในจังหวัดชัยนาทคาดว่าจะดีขึ้นตามลำดับ เนื่องจากรัฐบาลได้ประกาศให้ปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้เป็นวาระแห่งชาติและมีแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ประกอบกับจังหวัดชัยนาทมีนโยบายในการปลูกป่าและปลูกต้นไม้ตามโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบันอีกทั้งปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรที่อาศัยอยู่รอบป่าอนุรักษ์และหวงแหนป่าไม้และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าในรูปแบบของป่าชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้วัด โรงเรียน และชุมชน ปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดสภาวะโลกร้อน

1.3.1.2 ประเด็นปัญหาตามลำดับความสำคัญ

1. การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตรกรรม เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อย โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่มีสภาพป่า
2. การลักลอบตัดไม้บริเวณที่สาธารณประโยชน์หรือในพื้นที่ป่า เพื่อขายเป็นไม้ตัน ใช้ในครัวเรือนทำคอกปศุสัตว์ ทำไม้ฟืน และเผาถ่าน
3. การเกิดไฟป่าซ้ำซาก เนื่องจากการจุดไฟเผาป่า เพื่อล่าสัตว์และเก็บหาของป่า

1.3.2 สถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำ

สถานการณ์ด้านคุณภาพน้ำ

1) แม่น้ำสายหลัก

จังหวัดชัยนาท มีแม่น้ำสายหลัก 3 สาย ดังนี้

1.1) แม่น้ำเจ้าพระยา ในช่วงจังหวัดชัยนาทไหลมาจากจังหวัดนครสวรรค์ ผ่านมายังจังหวัดอุทัยธานี และเข้าสู่จังหวัดชัยนาท ผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร และไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงจังหวัดนครสวรรค์ โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 ในช่วงจังหวัดชัยนาทโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ **พอใช้**

1.2) แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จนถึงประตูระบายน้ำโพธิ์พระยา จังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านจังหวัดนครปฐม และไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมและควบคุมลพิษที่ 5 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ **พอใช้**

1.3) แม่น้ำน้อย เป็นแม่น้ำที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณปากแพรกเหนือวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และไปรวมกับแม่น้ำเจ้าพระยา ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำน้อยโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ **ดี**

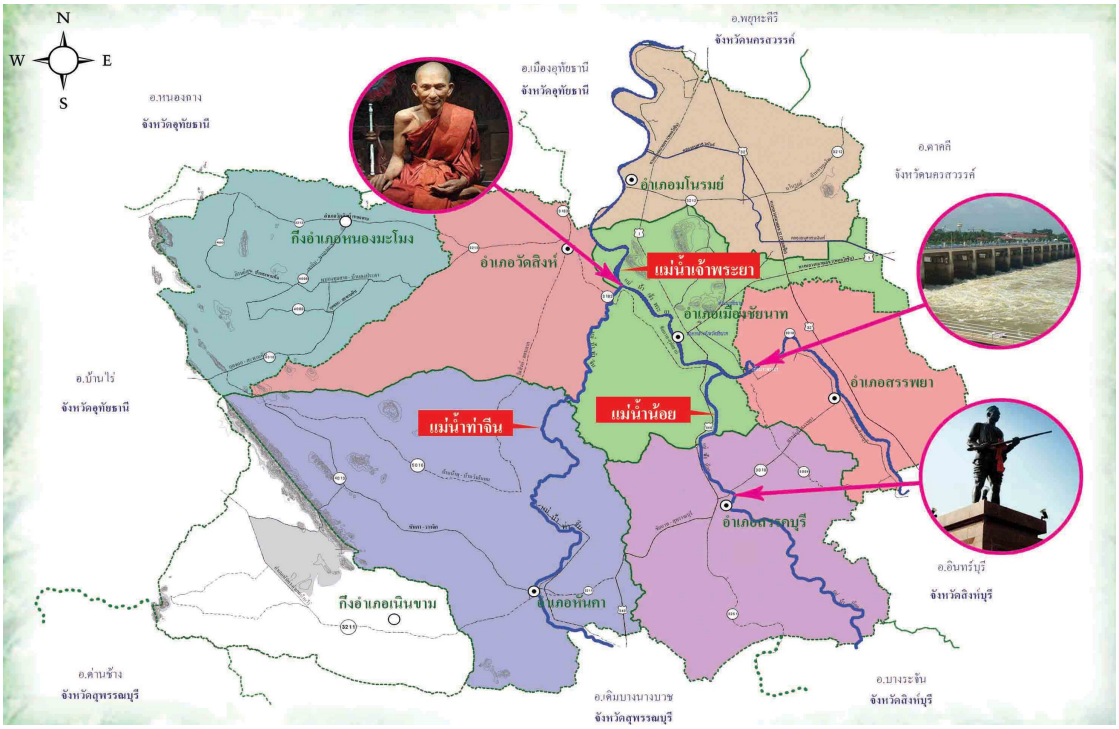
ปัจจุบันคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก 3 สาย ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท มีค่าคะแนนดัชนีคุณภาพน้ำเฉลี่ย (WQI) อยู่ในระดับพอใช้ – ดี กล่าวคือ แม่น้ำน้อย มีค่าคะแนน WQI เฉลี่ยอยู่ในช่วง 71 - 90 คะแนนระดับดี ส่วนแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน มีค่าคะแนน WQI เฉลี่ยอยู่ในช่วง 61 - 70 คะแนนระดับพอใช้ซึ่งผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2568 มีดังนี้

ตารางที่ 7 : ค่าดัชนีคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (WQI)

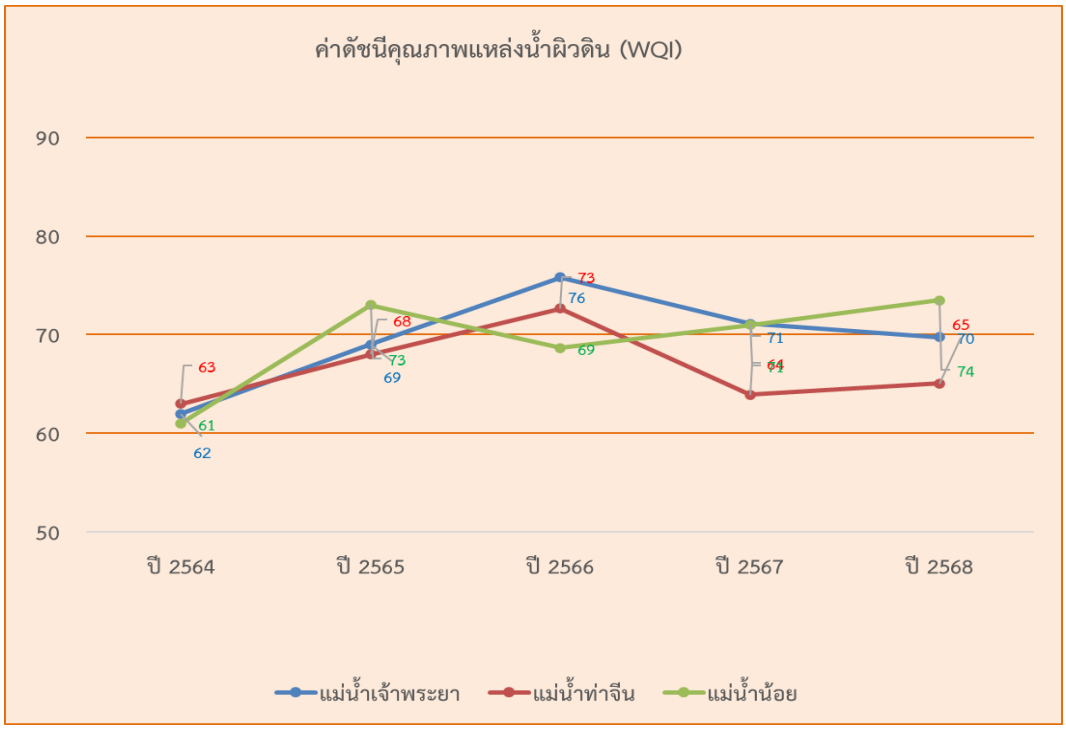
แม่น้ำ	ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI)				
	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568
เจ้าพระยา	62	69	76	71	70
ท่าจีน	63	68	73	64	65
น้อย	61	73	69	71	74

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5, กันยายน 2568

รูปแสดงแม่น้ำสายหลัก 3 สาย ที่ไหลผ่านจังหวัดชัยนาท

แผนภูมิที่ 2 : ค่าดัชนีคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) ปี 2564 – 2568 (สคพ.5)

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5, กันยายน 2568

2) สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำ

2.1) สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำที่กำหนดโดยกรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำเป็นรายไตรมาส โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 จำนวน 6 สถานี ดังนี้

ตารางที่ 8 : ที่ตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำในพื้นที่จังหวัดชัยนาท โดยกรมควบคุมมลพิษ

แม่น้ำ	ชื่อสถานี	รหัสสถานี	ที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ
เจ้าพระยา	สะพานชัยนาท (สะพานใหม่)	CH28	ต.ในเมือง อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท	สคพ.5
	ท้ายเขื่อนเจ้าพระยา	CH27	ต.บางหลวง อ.สรรพยา จ.ชัยนาท	
ท่าจีน	สะพานมะขามเฒ่า	TC28	ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท	สคพ.5
	สะพานสามง่ามท่าโบสถ์	TC27	ต.สามง่ามท่าโบสถ์ อ.หันคา จ.ชัยนาท	
	สะพานข้ามแม่น้ำท่าจีน	TC26	ต.หันคา อ.หันคา จ.ชัยนาท	
น้อย	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบรมธาตุ	NO05	ต.ชัยนาท อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท	สคพ.5

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2568

2.2) สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำที่ดำเนินการตรวจวัดโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาทเป็นรายเดือน จำนวน 10 สถานี โดยใช้เครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำหลายตัวแปร (Multi - parameter) แบบภาคสนาม เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและแจ้งเตือนภัยมลพิษทางน้ำ ดังนี้

ตารางที่ 9 : ที่ตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำ แม่น้ำสายหลัก โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท

แม่น้ำ	สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำจังหวัดชัยนาท			
เจ้าพระยา	1. วัดธรรมามูลวรวิหาร อ.เมืองชัยนาท	1. หน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท อ.เมืองชัยนาท	3. เหนือเขื่อนเจ้าพระยา อ.สรรพยา	4. ตลาดสรรพยา อ.สรรพยา
ท่าจีน	1. สะพานมะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์	2. สะพานสามง่ามท่าโบสถ์ อ.หันคา	3. หน้าที่ว่าการอำเภอหันคา อ.หันคา	
น้อย	1. วัดหลวงพ่อขาว อ.เมืองชัยนาท	2. ตลาดสรรคบุรี อ.สรรคบุรี	3. สะพานดอนกำพัฒนา อ.สรรคบุรี	

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

2.3 สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติที่กำหนดโดยกรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 ดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำแบบอัตโนมัติ ทุก 30 นาที และรายงานผลทาง https://rwater.mnre.go.th จำนวน 3 สถานี ดังนี้

ตารางที่ 10 : สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติจังหวัดชัยนาท

แม่น้ำ	สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ จังหวัดชัยนาท			หมายเหตุ
	ชื่อสถานี	สถานที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ	
เจ้าพระยา	ชัยนาท	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท	กรมควบคุมมลพิษ	-
ท่าจีน	นางลือ	จุดสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ของ ทต.นางลือ อ.เมืองชัยนาท	สคพ.5	-
	หันคา	วัดท่ากฤษณา ตลาดหันคา อ.หันคา	กรมควบคุมมลพิษ	-
น้อย	-	-	-	-

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5

3) ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน

ปัจจุบันจังหวัดชัยนาทมีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน 6 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนใหญ่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน ส่วนในพื้นที่ริมแม่น้ำน้อยยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน อีกทั้งยังมีไม่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนใหญ่ริมแม่น้ำตลอดสาย

ตารางที่ 11 : ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

แม่น้ำ	สถานที่ตั้ง/ขนาดพื้นที่	ระบบบำบัดน้ำเสีย	การจัดการ
เจ้าพระยา	1. ที่ นสล.ชน.0733 หนองมนตรีสาธารณประโยชน์ พื้นที่ป่า 2484 ต.บ้านกล้วย อ.เมือง ขนาด 50 ไร่ (ทม.ชัยนาท)	แบบบ่อเติมอากาศ (Aerated Lagoon) และแบบบ่อปรับเสถียร (Stabilization Pond) (รองรับน้ำเสีย 4,200 ลบ.ม./วัน)	เดินระบบปกติ
	2. หมู่ที่ 4 ต.สรรพยา อ.สรรพยา (ทต.สรรพยา)	แบบถังสำเร็จรูป (รองรับน้ำเสีย 50 ลบ.ม./วัน)	หยุดเดินระบบชั่วคราว เนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565
	3. หมู่ที่ 4 ต.สรรพยา อ.สรรพยา (ทต.สรรพยา)	แบบถังสำเร็จรูป โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (รองรับน้ำเสีย 50 ลบ.ม./วัน)	หยุดเดินระบบชั่วคราว เนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565
	4. ชุมชนบางขุนเณร ต.โพนางดำตก อ.สรรพยา ขนาด 190 ตร.ม. (ทต.โพธิ์พิทักษ์)	แบบถังสำเร็จรูป (รองรับน้ำเสีย 80 ลบ.ม./วัน)	หยุดเดินระบบ เนื่องจากระบบชำรุด

แม่น้ำ	สถานที่ตั้ง/ขนาดพื้นที่	ระบบบำบัดน้ำเสีย	การจัดการ
	5. ชุมชนโพธิ์เจริญ ต.โพนางดำตก อ.สรรพยา ขนาด 140 ตร.ม. (ทต.โพธิ์พิทักษ์)	แบบถังสำเร็จรูป (รองรับน้ำเสีย 50 ลบ.ม./วัน)	หยุดเดินระบบ เนื่องจากระบบชำรุด
ท่าจีน	6. ปากคลองยายหอม ต.หันคา อ.หันคา ขนาด 1 ไร่ (ทต.หันคา)	แบบบ่อผึ่งผสม บึงประดิษฐ์ (รองรับน้ำเสีย 50 ลบ.ม./วัน)	เดินระบบปกติ

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

1.3.3 สถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.3.3.1 ปริมาณขยะมูลฝอย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้น 329.77 ตัน/วัน แบ่งเป็น

1.1 ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 108.20 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 32.81

1.2 นำกลับมาใช้ประโยชน์ 178.60 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 54.16

1.3 กำจัดไม่ถูกต้อง 42.97 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 13.03

ตารางที่ 12 : ปริมาณขยะมูลฝอย ปี 2564 – 2568

ปี	ขยะมูลฝอยตกค้าง (ตัน)	ขยะมูลฝอยเกิดขึ้น (ตัน/วัน)	กำจัดถูกต้อง (ตัน/วัน)	นำกลับมาใช้ประโยชน์ (ตัน/วัน)	จัดการถูกต้อง (กำจัดถูกต้อง+ใช้ประโยชน์) (ตัน/วัน)	กำจัดไม่ถูกต้อง (ตัน/วัน)
2564	6,159.15	332.18	82.46 (24.82%)	193.50 (58.25%)	275.96 (83.08%)	56.22 (16.92%)
2565	10,707	326.99	61.04 (18.6%)	206.20 (63.06%)	267.24 (81.73%)	59.75 (18.27%)
2566	22,008	332.15	124.48 (37.48%)	157.27 (47.35%)	281.75 (84.83%)	50.40 (15.17%)
2567	27,408	329.77	97.56 (29.58%)	188.71 (57.23%)	286.27 (86.81%)	43.50 (13.19%)
2568	36,743	329.77	108.20 (32.81%)	178.60 (54.16%)	286.80 86.97%)	42.97 (13.03%)

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5, กันยายน 2568

1) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของจังหวัดชัยนาท

จังหวัดชัยนาท มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย จำนวน 1 แห่ง และศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายของจังหวัด จำนวน 1 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 13 : สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของจังหวัดชัยนาท

ที่	หน่วยงานรับผิดชอบ	ประเภทระบบ	สถานที่ตั้ง/ขนาดพื้นที่	การจัดการ
1	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)	หมู่ที่ 3 บ้านหนองแจง ต.เด่นใหญ่ อ.หันคา ขนาด 74 ไร่	จัดการถูกหลักสุขาภิบาล
2	ทต.หางน้ำสาคร	บ่อฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)	หมู่ที่ 5 ต.อู่ตะเภา อ.มโนรมย์ ขนาด 12 ไร่	จัดการไม่ถูกต้อง
3	ทม.ชัยนาท (หนองมะโมง)	บ่อฝังกลบแบบถูกหลักวิชาการ	หมู่ที่ 7 บ้านหนองดู่ ต.หนองมะโมง อ.หนองมะโมง ขนาด 71 ไร่	จัดการไม่ถูกต้อง
4	ทต.เนินขาม	เทกองแบบควบคุม (Control Dump)	หมู่ที่ 7 บ้านหัวตอ ต.เนินขาม อ.เนินขาม ขนาด 1 ไร่ 3 งาน 50 ตารางวา	จัดการถูกต้อง
5	ทม.ชัยนาท (เขาพลอง)	แบบเทกอง (Open Dump)	ที่สาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 7 ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท ขนาด 67 ไร่	จัดการไม่ถูกต้อง
6	ทต.ธรรมามูล	แบบเทกอง (Open Dump)	ที่สาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 6 ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท ขนาด 1 ไร่	จัดการไม่ถูกต้อง
7	ทต.วัดสิงห์	แบบเทกอง (Open Dump)	หมู่ที่ 8 ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ ขนาด 30 ไร่	จัดการไม่ถูกต้อง
8	ทต.โพธิ์พิทักษ์	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย	หมู่ที่ 2 ต.โพนางดำตก อ.สรรพยา	จัดการถูกต้อง
9	ทต.โพธิ์พิทักษ์	ศูนย์รวบรวมของเสียอันตราย	หมู่ที่ 2 ต.โพนางดำตก อ.สรรพยา	อบจ.ชัยนาทรับรวบรวมของเสียอันตรายของจังหวัดส่งกำจัดอย่างถูกต้อง

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาทชัยนาท, 2568

2) การกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดชัยนาท มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 59 แห่ง มีการกำจัดขยะมูลฝอย ดังนี้

ตารางที่ 14 : การกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาล/อบต.	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	วิธีการกำจัด
1. อำเภอเมืองชัยนาท		
1.1 ทม.ชัยนาท	ทม.ชัยนาท (เขาพลอง)	เทกอง
1.2 ทต.นางลือ	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล

เทศบาล/อบต.	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	วิธีการกำจัด
1.3 ทต.บ้านกล้วย	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
1.4 ทต.ชัยนาท	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
1.5 ทต.หาดท่าเสา	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
1.6 ทต.เสือโฮก	ทม.ตาคลี จ.นครสวรรค์	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
1.7 ทต.ธรรมามูล	ทต.ธรรมามูล	เทกอง
1.8 อบต.เขาท่าพระ	ทม.ตาคลี จ.นครสวรรค์	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
1.9 อบต.ท่าชัย	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
2. อำเภอมโนรมย์		
2.1 ทต.หางน้ำสาคร	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.2 ทต.คุ้งสำเภา	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.3 ทต.มโนรมย์	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.4 ทต.ศิลาดาน	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.5 อบต.ท่าฉนวน	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.6 อบต.วัดโคก	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.7 อบต.ไร่พัฒนา	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
2.8 อบต.อู่ตะเภา	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
3. อำเภอวัดสิงห์		
3.1 ทต.วัดสิงห์	ทต.วัดสิงห์ (ม.8 ต.มะขามเฒ่า)	เทกอง
3.2 ทต.หนองน้อย	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
3.3 ทต.หนองขุ่น	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
3.4 อบต.มะขามเฒ่า	ทต.หางน้ำสาคร	เทกอง
3.5 อบต.หนองบัว	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
3.6 อบต.บ่อแร่	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
3.7 อบต.วังหมัน	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
4. อำเภอสรรพยา		
4.1 ทต.บางหลวง	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
4.2 ทต.โพธิ์พิทักษ์	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4.3 ทต.สรรพยา	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4.4 ทต.เจ้าพระยา	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4.5 ทต.ตลุก	ทต.หางน้ำสาคร	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
4.6 ทต.โพนางดำตก	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4.7 ทต.โพนางดำออก	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี

เทศบาล/อบต.	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	วิธีการกำจัด
4.8 ทต.หาดอาษา	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4.9 อบต.เขาแก้ว	-	ประชาชนกำจัดเอง
5. อำเภอสรรคบุรี		
5.1 ทต.แพรกศรีราชา	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.2 ทต.สรรคบุรี	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.3 ทต.ห้วยกรด	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.4 ทต.โพงาม	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.5 ทต.บางขุด	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.6 ทต.ดงคอน	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
5.7 ทต.ดอนกำ	-	ประชาชนกำจัดเอง
5.8 ทต.ห้วยกรดพัฒนา	สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย ทต.โพธิ์พิทักษ์	ขนส่งไปกำจัด บ.ทีพีไอโพลีน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
5.9 อบต.เที่ยงแท้	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6. อำเภอหันคา		
6.1 ทต.สามง่ามท่าโบสถ์	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.2 ทต.หันคา	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.3 ทต.บ้านเชี่ยน	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.4 ทต.หนองแซง	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.5 ทต.ห้วยงู	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.6 ทต.สามง่ามพัฒนา	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.7 อบต.หันคา	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.8 อบต.ไพรนกยูง	-	ประชาชนกำจัดเอง
6.9 อบต.วังไก่เถื่อน	ทต.หันคา	บ่อฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล
6.10 อบต.เด่นใหญ่	-	ประชาชนกำจัดเอง
7. อำเภอหนองมะโมง		
7.1 ทต.หนองมะโมง	ทม.ชัยนาท (หนองมะโมง)	เทกอง
7.2 ทต.วังตะเคียน	ทม.ชัยนาท (หนองมะโมง)	เทกอง
7.3 อบต.สะพานหิน	-	ประชาชนกำจัดเอง
7.4 อบต.กุดจอก	-	ประชาชนกำจัดเอง
8. อำเภอเนินขาม		
8.1 ทต.เนินขาม	ม.7 ต.เนินขาม (ทต.เนินขาม)	เทกอง
8.2 อบต.กะบกเตี้ย	-	ประชาชนกำจัดเอง
8.3 อบต.สุขเดือนห้า	-	ประชาชนกำจัดเอง

ที่มา : 1. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

2. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท, 2568

1.3.4 สถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศ

1) ค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) และค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI)

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพอากาศของจังหวัดชัยนาท โดยการตรวจวัดค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) และค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) ด้วยเครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน สำหรับตรวจวัดภายนอกอาคารของกรมควบคุมมลพิษ จุดตรวจ ณ บริเวณหลังสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนพฤษภาคม พร้อมติดตามรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศในภาพรวมของประเทศและของจังหวัด ผ่านศูนย์สื่อสารการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (ศกพ.) ของกรมควบคุมมลพิษ และรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบวันเพจ (One Page) รายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศจังหวัดชัยนาท เป็นรายวัน ประกอบด้วย ค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) ค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) และจำนวนจุดความร้อน (Hotspot) และจัดทำวันเพจสร้างการรับรู้เกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) งดเผาในที่โล่งและภาคเกษตร อันตรายจากควันดำ ผลกระทบจากไฟป่าและหมอกควัน เป็นต้น พร้อมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น Facebook, Line และที่ประชุมคณะกรรมการจังหวัด

เครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน สำหรับตรวจวัดภายนอกอาคาร ของกรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 15 : แสดงค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) และค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) จังหวัดชัยนาท ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 – 31 พฤษภาคม 2568

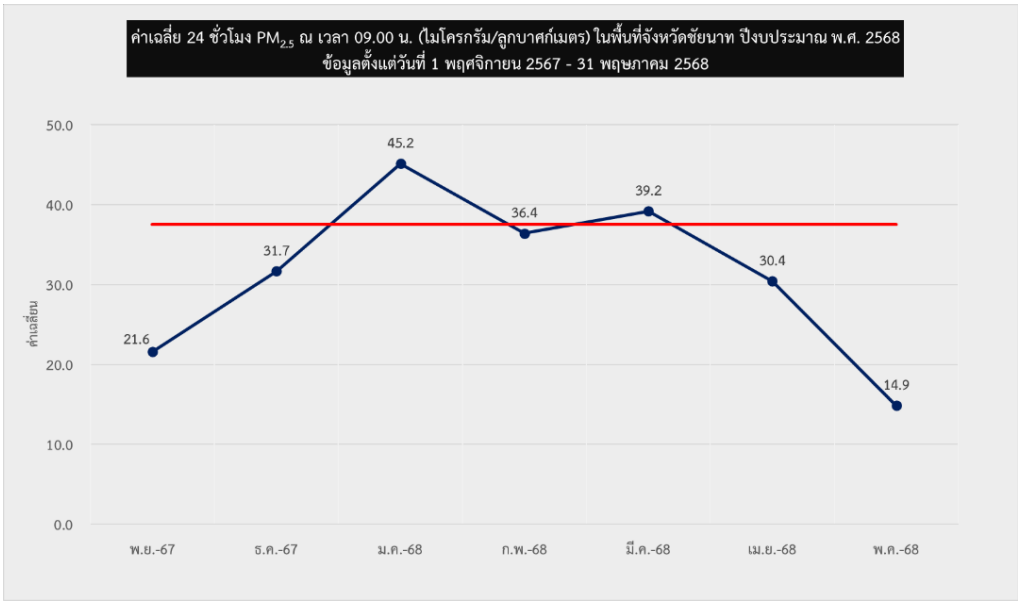
เดือน	ค่าเฉลี่ย ฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) (ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)	ดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI)
พฤศจิกายน 2567	21.6	46
ธันวาคม 2567	31.7	78
มกราคม 2568	45.2	114
กุมภาพันธ์ 2568	36.4	92
มีนาคม 2568	39.2	97
เมษายน 2568	30.4	71
พฤษภาคม 2568	14.9	28
เฉลี่ย	31.3	75

สรุปสถานการณ์คุณภาพอากาศ

- ค่าเฉลี่ยฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) เท่ากับ **31.3** ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร อยู่ในเกณฑ์ **ปานกลาง**
- ค่าดัชนีคุณภาพอากาศ เท่ากับ **75** คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์ **ปานกลาง**

** **ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$)** เท่ากับ 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

แผนภูมิที่ 3 : แสดงปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก ($PM_{2.5}$) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง (1 พฤศจิกายน 2567 - 31 พฤษภาคม 2568)

2) จุดความร้อน (Hotspot)

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) : GISTDA โดยดาวเทียม Suomi NPP ระบบ VIIRS ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2567 – 31 พฤษภาคม 2568 ดังนี้

ตารางที่ 16 : แสดงข้อมูลจำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท (แยกตามพื้นที่)
ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2567 – 31 พฤษภาคม 2568

อำเภอ	จำนวนจุดความร้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชัยนาท วันที่ 1 ธันวาคม 2567 - 31 พฤษภาคม 2568								รวมสะสม 1 ธ.ค. 67 - 31 พ.ค. 68
	พื้นที่เกษตร/เขต สปก.			พื้นที่ริมทางหลวง	ชุมชนและอื่นๆ	พื้นที่ป่า/ป่าสงวนแห่งชาติ	นอกเขตพื้นที่ป่า	พื้นที่ป่า	
	นาข้าว	อ้อย	เกษตรอื่นๆ						
เนินขาม	9	59	10	1	5	4	84	4	88
หันคา	45	7	10	1	7	5	70	5	75
หนองมะโมง	11	26	2	0	1	1	40	1	41
เมืองชัยนาท	16	0	2	2	3	4	23	4	27
สรรคบุรี	21	1	1	0	3	0	26	0	26
สรรพยา	23	0	0	0	0	0	23	0	23
มโนรมย์	19	1	1	0	2	0	23	0	23
วัดสิงห์	3	4	4	0	1	0	12	0	12
รวมสะสม 1 ธ.ค. 67 - 31 พ.ค. 68	147	98	30	4	22	14	301	14	315
	301								

อ้างอิงข้อมูลจาก https://disaster.gistda.or.th/fire/download

ตารางที่ 17 : แสดงข้อมูลสถิติพื้นที่การเกิดจุดความร้อนเป็นรายอำเภอ
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 – 31 พฤษภาคม 2568

สถิติพื้นที่การเกิดจุดความร้อนเป็นรายอำเภอ								
ที่	อำเภอ	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	รวม
1	เนินขาม	3	21	46	16	1	1	108
2	หันคา	13	12	10	21	17	2	58
3	หนองมะโมง	3	11	12	10	5	0	53
4	เมืองชัยนาท	8	10	0	1	5	3	52
5	สรรคบุรี	9	2	2	3	8	2	44
6	สรรพยา	5	1	0	2	15	0	39
7	มโนรมย์	8	1	0	2	8	4	35
8	วัดสิงห์	2	4	4	0	2	0	19
รวม		51	62	74	55	61	12	315

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

ตารางที่ 18 : แสดงข้อมูลสถิติพื้นที่การเกิดจุดความร้อนสูงสุดในระดับตำบล
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 – 31 พฤษภาคม 2568

สถิติพื้นที่การเกิดจุดความร้อนสูงสุดในระดับตำบล										
ที่	**ตำบล**	**อำเภอ**	**ธ.ค. 67**	**ม.ค. 68**	**ก.พ. 68**	**มี.ค. 68**	**เม.ย. 68**	**พ.ค. 68**	**รวม**	**หมายเหตุ**
1	เนินขาม	เนินขาม	0	5	17	15	1	0	**38**	พื้นที่เกษตร 30 จุด ชุมชนและอื่นๆ 5 จุด พื้นที่ป่า 3 จุด
2	วังตะเคียน	หนองมะโมง	2	4	4	10	3	0	**23**	พื้นที่เกษตร 21 จุด ชุมชนและอื่นๆ 1 จุด พื้นที่ป่า 1 จุด
3	วังไก่เถื่อน	หันคา	4	1	1	6	9	1	**22**	พื้นที่เกษตร 16 จุด ชุมชนและอื่นๆ 6 จุด
4	โพงาม	สรรคบุรี	6	0	0	0	1	2	**9**	พื้นที่เกษตร 8 จุด ชุมชนและอื่นๆ 1 จุด
5	ท่าฉนวน	มโนรมย์	2	0	0	0	5	2	**9**	พื้นที่เกษตร 8 จุด ชุมชนและอื่นๆ 1 จุด
6	วังหมัน	วัดสิงห์	1	4	4	0	0	0	**9**	พื้นที่เกษตร 9 จุด
7	นางลือ	เมืองชัยนาท	3	1	0	0	2	1	**7**	พื้นที่เกษตร 7 จุด ชุมชนและอื่นๆ 1 จุด
8	หาดอาษา	สรรพยา	1	0	0	0	5	0	**6**	พื้นที่เกษตร 6 จุด

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

1.3.5 ด้านทรัพยากรน้ำ

1.3.5.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ (น้ำผิวดิน)

แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง โดยจังหวัดชัยนาทมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย นอกจากนี้ ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติประเภทห้วย หนอง คลอง สระ และบึง มีอยู่กระจัดกระจายทั่วไป ซึ่งมีจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน 618 แห่ง ดังนี้

1) แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่าน อ.มโนรมย์ อ.วัดสิงห์ อ.เมือง และ อ.สรรพยา
2) แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่าน อ.วัดสิงห์ อ.เมือง และ อ.หันคา
3) แม่น้ำน้อย ไหลผ่าน อ.เมืองชัยนาท และ อ.สรรคบุรี
4) ห้วย จำนวน 74 แห่ง
5) หนอง จำนวน 138 แห่ง
6) คลอง จำนวน 179 แห่ง
7) สระ/อ่างเก็บน้ำ จำนวน 167 แห่ง
8) บึง จำนวน 57 แห่ง

1.3.5.2 พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตพื้นที่จังหวัดชัยนาท

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) หมายถึง ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือน้ำท่วมอยู่ถาวรและชั่วครั้งชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่ง และน้ำไหลทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงชายฝั่งทะเล และที่ในทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร

พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตพื้นที่จังหวัดชัยนาท ได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3 แห่ง โดยแบ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำนอกเขตอนุรักษ์ และพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตอนุรักษ์ ดังนี้

1. พื้นที่ชุ่มน้ำนอกเขตอนุรักษ์ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง และแม่น้ำเจ้าพระยา

2. พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตอนุรักษ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก

ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง

ข้อมูล	รายละเอียด
1. ชื่อพื้นที่ชุมน้ำ	ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง
2. ภูมิภาค	ภาคกลาง และภาคตะวันออก
3. จังหวัด	กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม
4. สถานะความสำคัญ	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ
5. พื้นที่อนุรักษ์	พื้นที่ชุ่มน้ำนอกเขตอนุรักษ์
6. ความสมบูรณ์ของพื้นที่	อยู่ระหว่างการประเมิน
7. ที่ตั้ง	ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างตั้งอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 16 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม นครนายก สระบุรี ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 0-20 เมตร
8. พิกัด	14.505194, 100.434306
9. ความสำคัญ และคุณค่าการใช้ประโยชน์	เป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานเก่าแก่ของชุมชนหลายเชื้อชาติ มีความสำคัญทางโบราณคดี โดยการพบหลักฐานชุมชน เป็นแหล่งน้ำ แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ แหล่งทำการประมงน้ำจืด เลี้ยงสัตว์ เส้นทางคมนาคม
10. ข้อมูลทางกายภาพ	มีพื้นที่ 19,000 ตารางกิโลเมตร มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่มีแม่น้ำสายหลัก คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตอนล่างมีสภาพเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ มีบึงขนาดเล็กและหนองน้ำกระจายทั่วไป พื้นที่นี้อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเขตร้อน
11. ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ	มีป่าธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง นอกจากนี้ยังมีชนิดป่าไม้ที่มีเฉพาะถิ่น เช่น ป่าชายเลน และป่าไผ่ ได้แก่ สนุ่น (Salix tetrasperma Roxb.) กระทุ่ม (Anthocephalus chinensis (Lam.) A.Rich. ex Walp.) โกงกางใบใหญ่ (R.mucronata Poir.) พบพืชหายาก 3 ชนิด ได้แก่ จิกทะเล (Barringtonia asiatica (L.) Kurz) และสะตือ (Crudia chrysantha (Pierre) K.Schum) สัตว์ป่าที่ได้รับการจัดสถานภาพตามการจัดของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (Nabhitabhata & Chan-and 2005) และ IUCN อย่างน้อย 10 ชนิด ได้แก่ โลมาอิรวดี (Orcaella brevirostris) ค้างคาวแม่ไก่ภาคกลาง (Pteropus lylei) และนกกาบบัว (Mycteria leucocephala) เป็นต้น

แม่น้ำเจ้าพระยา

ข้อมูล	รายละเอียด
1. ชื่อพื้นที่ชุมน้ำ	แม่น้ำเจ้าพระยา
2. ภูมิภาค	ภาคกลาง และภาคตะวันออก
3. จังหวัด	สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาทและ นครสวรรค์
4. สถานะความสำคัญ	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ
5. พื้นที่อนุรักษ์	พื้นที่ชุ่มน้ำนอกเขตอนุรักษ์
6. ความสมบูรณ์ของพื้นที่	อยู่ระหว่างการประเมิน
7. ที่ตั้ง	จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ
8. พิกัด	14.718472, 100.438194
9. ความสำคัญ และคุณค่าการใช้ประโยชน์	เป็นแม่น้ำสายหลักในระบบลุ่มน้ำเจ้าพระยา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ มีพื้นที่เพาะปลูกผลิตข้าว ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค การเกษตร อุตสาหกรรม เป็นแหล่งน้ำดิบทำประปาเป็นแหล่งทำการประมงเป็นแหล่งขยายพันธุ์และเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นเส้นทางคมนาคม เป็นแหล่งกำเนิดขนบธรรมเนียม
10. ข้อมูลทางกายภาพ	มีความยาวรวมประมาณ 380 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของประเทศไทย เกิดจากการรวมตัวกันของแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน เมื่อไหลต่อมาในเขตภาคกลาง ยังมีแม่น้ำสะแกกรัง แม่น้ำป่าสักไหลมาบรรจบ ตลอดสายแม่น้ำมีความยาวรวมประมาณ 380 กิโลเมตร มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 20,125 ตารางกิโลเมตร
11. ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ	พบพันธุ์ไม้น้ำน้อยมากเพียง 24 ชนิด ชนิดที่พบมาก ได้แก่ ผักตบชวา (Eichornia crassipes) ปลาในแม่น้ำเจ้าพระยาและลำน้ำสาขาอย่างน้อย 329 ชนิด ชนิดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว (extinct) จากแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ ปลาสายยูหรือปลาหวีเกศ (Platytropius siamensis) ปลาเสือตอลายใหญ่ (Coius microlepis) พบสัตว์ที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) ในธรรมชาติ ได้แก่ จระเข้น้ำจืด (Crocodylus siamensis)

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก

ข้อมูล	รายละเอียด
1. ชื่อพื้นที่ชุมน้ำ	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก
2. ภูมิภาค	ภาคกลาง และภาคตะวันออก
3. จังหวัด	ชัยนาท และสุพรรณบุรี
4. สถานะความสำคัญ	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ
5. พื้นที่อนุรักษ์	พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตอนุรักษ์
6. ความสมบูรณ์ของพื้นที่	อยู่ระหว่างการประเมิน
7. ที่ตั้ง	ตั้งอยู่ หมู่ 3 และ 9 เทศบาลตำบลเดิมบาง มีพื้นที่ครอบคลุม 4 ตำบล คือ ตำบลปากน้ำ ตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และตำบลบ้านเชี่ยน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
8. พิกัด	14.905472, 100.056639
9. ความสำคัญและคุณค่าการใช้ประโยชน์	การประเมินคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทหนองบึง จากผลการสำรวจข้อมูลการใช้ประโยชน์ ในด้านต่างๆ

ข้อมูล	รายละเอียด
10. ข้อมูลทางกายภาพ	มีเนื้อที่ 2,700 ไร่ เป็นบึงน้ำจืดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีขนาดใหญ่ ความลึกเฉลี่ยประมาณ 1 – 3 เมตร มีลักษณะคล้ายเป็นส่วนหนึ่งของลาน้ำ สามารถเก็บน้ำได้ตลอดปี เพื่อให้เป็นที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ในการอุปโภค การบริโภค และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญ
11. ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ	พบพรรณไม้รวม 213 ชนิด 169 สกุล 66 วงศ์ แยกเป็นพรรณไม้ทั่วไป 82 ชนิด และพรรณไม้น้ำ 131 ชนิด ซึ่งเป็นพรรณไม้ที่นาเข้าไปปลูกอีก 45 ชนิด เช่น กุ่มน้ำ (Crateva magna (Lour.) DC.) ผักแว่น (Marsilea crenata C.Presl) มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาไม่น้อยกว่า 68 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 3 ชนิด นก 46 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 14 ชนิด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 5 ชนิด ปลา 43 ชนิด สัตว์หน้าดินทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ นกเขาใหญ่ (Streptopelia chinensis) นกเขาชวา(Geopelia striata) เต่านา (Malayemys subtrijuga) กิ้งก่าสวน (Calotes mystaceus) กบนา (Hoplobatrachus rugulosa) พังพอนเล็ก (Herpestes javanica)

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.), 2568

13.5.3 แหล่งน้ำบาดาล (น้ำใต้ดิน)

แหล่งน้ำใต้ดินจากรายงานและแผนที่อุทกธรณีวิทยาของจังหวัดชัยนาท ปริมาณและคุณภาพของน้ำในท้องที่ต่างๆ ของจังหวัด คือ น้ำบาดาลระดับตื้น (Qcp) เป็นชั้นน้ำที่ระดับความลึกตั้งแต่ 15 – 20 เมตร บางแห่งลึกถึง 30 เมตร ปริมาณอยู่ในอัตรา 200 – 300 ลิตรต่อนาที พบในบริเวณที่ลุ่มน้ำหลากทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่อำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรคบุรี

ส่วนน้ำบาดาลระดับลึกปานกลาง (Qcr) เป็นชั้นน้ำที่ระดับความลึกตั้งแต่ 45 – 100 เมตร ปริมาณน้ำอยู่ในอัตรา 100 – 200 ลิตรต่อนาที พบทางตอนกลางของจังหวัด

สำหรับน้ำบาดาลในหินแข็ง (Pcms,D – Emm,Gr&Vc) จัดเป็นประเภทไม่เหมาะเป็นแหล่งน้ำบาดาลที่ดี เนื่องจากโอกาสเก็บน้ำจะได้ในช่องว่างที่เกิดรอยหินแตกเท่านั้น ปริมาณน้ำอัตราไม่เกิน 40 ลิตรต่อนาที พบทางอำเภอหนองมะโมงและอำเภอเนินขาม

1) การประกอบกิจการน้ำบาดาล ตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2546

การใช้น้ำบาดาล ไม่ว่าจะเพื่ออุปโภคบริโภค เพื่อการเกษตรหรือเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ นั้นมีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมกำกับ ดูแล คือ พระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

“กฎหมาย กำหนดให้กรุงเทพมหานคร และทุกจังหวัดในราชอาณาจักรไทยเป็นเขตน้ำบาดาล และกำหนดให้น้ำใต้ดินที่อยู่ลึก จากผิวดินเกินกว่า 15 เมตร เป็นน้ำบาดาล”

ดังนั้น หากใครก็ตามที่มีความประสงค์จะใช้น้ำบาดาลจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาลและใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลต่อพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่เขตน้ำบาดาลจังหวัดชัยนาทให้ถูกต้อง หากฝ่าฝืนจะมีความผิดและมีบทกำหนดโทษ กล่าวคือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและจะริเครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์กระทำความผิดเสียก็ได้

น้ำบาดาล หมายถึง น้ำใต้ดินที่เกิดอยู่ในชั้นดิน กรวด ทราย หรือหิน ซึ่งอยู่ลึกจากผิวดินลงไปเกินกว่า 15 เมตร ซึ่งจังหวัดชัยนาทมีบ่อน้ำบาดาลจำนวนมาก ดังนี้

1.1) บ่อน้ำบาดาล (บ่อราชการ) จำนวน 1,847 บ่อ ที่ใช้การได้จริง 1,380 บ่อ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2567)

1.2) บ่อน้ำบาดาลที่ดำเนินการเจาะโดยเอกชน และได้รับอนุญาตตามระเบียบกรมทรัพยากรน้ำบาดาล จำนวน 1,087 บ่อ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2567)

1.3) บ่อน้ำบาดาลขนาดใหญ่บ้านธัญญอุดม ตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นบ่อน้ำบาดาลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใหญ่ที่สุดถึง 60 เซนติเมตร หรือ 24 นิ้ว สามารถสูบน้ำได้ 250 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง หรือ 4,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งจะสามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่รวม 8 หมู่บ้าน 1,484 ครัวเรือน ประชากรกว่า 5,000 คน มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี

1.4) ปริมาณน้ำบาดาลที่สามารถสูบขึ้นมาใช้ได้ ในพื้นที่จังหวัดชัยนาท 1,543,168.52 ล้าน ลบ.ม./ปี

2) เอกสารเพื่อขอรับใบอนุญาตเจาะและใช้น้ำบาดาล

2.1) คำขอรับใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาลหรือใช้น้ำบาดาล (แนบ นบ.1)

2.2) บัตรประชาชนของผู้ขอ และสำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาบัตรผู้รับมอบอำนาจ หรือผู้ให้ความยินยอม

2.3) สำเนาหลักฐานการมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง เช่น โฉนดที่ดิน, น.ส.3, น.ส.3 ก. หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหนังสือรับรองสิทธิที่จะเจาะน้ำบาดาลในที่ดินหรือลงชื่อรับรองว่าเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินนั้น

2.4) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

2.5) สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน หรือใบอนุญาตขยายโรงงาน

2.6) แบบแปลนจัดสรร (กรณีเป็นหมู่บ้านจัดสรรหรือที่ดินจัดสรร)

2.7) หนังสือมอบอำนาจปิดอากรแสตมป์ 30 นาที (กรณีไม่ได้มายื่นคำขอด้วยตนเอง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล)

3) อัตราค่าธรรมเนียมการประกอบกิจการน้ำบาดาล

3.1) คำขอรับใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาลหรือใช้น้ำบาดาล ฉบับละ 10 บาท

3.2) ใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาล

- บ่อน้ำบาดาลแบบบ่อวงที่ท่อกรุ ฉบับละ 100 บาท ทำด้วยซีเมนต์อิฐ หิน หรือวัสดุอื่น
- บ่อน้ำบาตาลที่มีนาดเส้นผ่าศูนย์กลางฉบับละ 100 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดน้อยกว่า 100 มิลลิเมตร
- บ่อน้ำบาดาลที่มีขนาดส้นผ่าศูนย์กลาง ฉบับละ 500 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดตั้งแต่ 100 มิลลิเมตร แต่น้อยกว่า 200 มิลลิเมตร
- บ่อน้ำบาดาลที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ฉบับละ 1,000 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดตั้งแต่ 200 มิลลิเมตร ขึ้นไป

3.3) ใบอนุญาตใช้น้ำบาดาล

- บ่อน้ำบาดาลแบบบ่อวง ที่ท่อกรุ ฉบับละ 100 บาท ทำด้วยซีเมนต์ อิฐ หิน หรือวัสดุอื่น
- บ่อน้ำบาลที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ฉบับละ 100 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดน้อยกว่า 100 มิลลิเมตร
- บ่อน้ำบาดาลที่มีนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ฉบับละ 500 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดตั้งแต่ 100 มิลลิเมตร แต่น้อยกว่า 200 มิลลิเมตร
- บ่อน้ำบาดาลที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ฉบับละ 1,000 บาท ของท่อกรุบ่อตอนบนสุดตั้งแต่ 200 มิลลิเมตร ขึ้นไป

3.4) ใบอนุญาตระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล ฉบับละ 2,000 บาท

3.5) ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละกึ่งหนึ่งของค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

3.6) การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมในอนุญาตประเภทนั้นๆ

3.7) การโอนใบอนุญาตครั้งละทำกับค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตประเภทนั้นๆ

3.8) ค่าวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ ตัวอย่างละ 1,200 บาท

3.9) ค่าคัดสำเนาหรือถ่ายเอกสาร หน้าละ 5 บาท

3.10) ค่ารับรองสำเนา ฉบับละ 10 บาท

1.3.6 สถานการณ์ด้านอุทกภัย

จังหวัดชัยนาทตั้งอยู่ภาคกลางตอนบน ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อยและแม่น้ำท่าจีน ซึ่งไหลผ่าน มีเขื่อนเจ้าพระยาเป็นเขื่อนทดน้ำกั้นลำน้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทประสบปัญหาอุทกภัยตามสภาพพื้นที่ 2 ลักษณะ คือ

ตารางที่ 19 : ข้อมูลสถานการณ์และแนวโน้มด้านอุทกภัย

น้ำไหลหลาก	น้ำล้นตลิ่ง
ลักษณะการเกิดน้ำไหลหลาก : น้ำไหลหลากจากที่สูงเนินเขาราวเทียน (เขตติดต่อจังหวัดชัยนาทและจังหวัดอุทัยธานี) ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองมะโมง อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหันคา และอำเภอเนินขาม ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านทิศตะวันตกติดต่อกับพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี **สาเหตุ** : เกิดในช่วงฤดูน้ำหลาก หรือมีฝนตกหนัก โดยมีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยด้านการสัญจร (รอการระบาย) ระยะเวลาน้ำท่วมขังไม่นานประมาณ 1 - 2 วัน หลังจากนั้นจะท่วมขังพื้นที่การเกษตรสร้างความเสียหายแก่นาข้าว และพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวอยู่นอกเขตชลประทาน จึงมักจะเกิดสถานการณ์ภัยแล้งในช่วงที่มีฝนตกน้อยกว่าปกติ และหากมีฝนตกหนักก็จะเกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี **การแก้ไขปัญหา** : การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ และขุดลอกคูคลองต่างๆ อย่างต่อเนื่องจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง โดยในปี 2560 กรมชลประทานได้ก่อสร้างโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหนองโรง (อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง) ความจุ 14 ล้าน ลบ.ม. ปริมาตรระบายน้ำได้สูงสุด 803 ลบ.ม.ต่อวินาที ตั้งอยู่ที่ ต.กะบกเตี้ยอ.เนินขาม จ.ชัยนาท สามารถส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 10,000 ไร่ ในเขตตำบลสุขเดือนห้า ตำบลเนินขาม และบริเวณด้านท้ายอ่างเก็บน้ำ ช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูน้ำหลากและใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคพื้นที่	**ลักษณะการเกิดน้ำล้นตลิ่ง :** น้ำล้นตลิ่ง โดยแม่น้ำที่ไหลผ่านประกอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสุพรรณ (ท่าจีน) และแม่น้ำน้อย ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสรรพยา อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอมโนรมย์ **สาเหตุ** : เกิดจากปริมาณน้ำที่ไหลมาจากภาคเหนือตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์ขึ้นไปซึ่งไหลผ่านเขื่อนเจ้าพระยา กรณีที่เขื่อนเจ้าพระยามีความจำเป็นต้องระบายน้ำท้ายเขื่อนตั้งแต่ 1,800 ลบ. เมตร/วินาที จะส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของประชาชนตั้งแต่บริเวณท้ายเขื่อน ในพื้นที่อำเภอสรรพยา และหากสถานการณ์รุนแรงมากขึ้นก็จะส่งผลกระทบพื้นที่เหนือเขื่อนเจ้าพระยา ตั้งแต่ริมตลิ่งไปจนถึงคันกั้นน้ำ (พื้นที่นอกคันกั้นน้ำ) **การแก้ไขปัญหา** : ด้านการแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง บริเวณพื้นที่ลุ่มต่ำในพื้นที่อำเภอสรรพยาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรยังไม่เพียงพอ และการแก้ไขปัญหาแบบไม่ใช่โครงสร้างได้แก่การจัดทำแผนเผชิญเหตุ และแผนการอพยพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้
การเตรียมการรับมือ : จังหวัดชัยนาทบูรณาการบริหารจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแม่น้ำ 3 สาย ดังนี้ • **แม่น้ำเจ้าพระยา** ซึ่งไหลผ่านอำเภอมโนรมย์/วัดสิงห์/เมืองชัยนาท/สรรพยา มีเขื่อนเจ้าพระยาควบคุม การระบายน้ำให้มีความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงโดยส่งผลกระทบต่อพื้นที่น้ำท่วมให้น้อยที่สุด โดยควบคุมปริมาณน้ำ ไหลผ่านไม่เกิน 1,800 ลบ. เมตร/วินาที ซึ่งหากเกินจากระดับนี้จะมีการผันน้ำลงสู่คลองส่งน้ำ ทั้งฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสามารถรองรับการระบายน้ำได้อีกประมาณ 700 ลบ. เมตร/วินาที • **แม่น้ำน้อย** ซึ่งไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรคบุรี มีประตูระบายน้ำ 1 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดชัยนาทคือ ประตูระบายน้ำบรมธาตุ ควบคุมปริมาณน้ำให้มีความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงโดยส่งผลกระทบต่อพื้นที่น้ำท่วม	

น้ำไหลหลาก	น้ำล้นตลิ่ง
ให้น้อยที่สุด (ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้รับผลกระทบ) • **แม่น้ำท่าจีน** ซึ่งไหลผ่าน อ.วัดสิงห์,อ.เมืองชัยนาท และ อ.หันคา มีประตูระบายน้ำในพื้นที่จังหวัดชัยนาท 2 แห่ง คือ ประตูระบายน้ำพลเทพ และประตูระบายน้ำท่าโบสถ์ (ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้รับผลกระทบ) โดยทั้งหมดจะมีแหล่งเก็บน้ำชลประทาน ขนาดเล็ก 13 แห่ง มีปริมาณน้ำเก็บกักรวม 3.967 ล้าน ลบ.ม.	

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท, 2568

1.3.7 สถานการณ์และแนวโน้มด้านภัยแล้ง

ลักษณะสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยช่วงเดือนธันวาคม - พฤษภาคม โดยทั่วไปจะเกิดความแห้งแล้งและมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงขึ้น โดยจะขึ้นสูงสุดในเดือนเมษายนมีผลทำให้อากาศร้อนอบอ้าวและอากาศร้อนจัดเกือบทุกพื้นที่ของประเทศ ประกอบกับปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าปกติ อาจทำให้หลายพื้นที่ของประเทศไทยประสบภัยความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค รวมทั้งน้ำเพื่อการเกษตร โดยการเกิดภัยแล้งของจังหวัดชัยนาทมีลักษณะการเกิดและสาเหตุหลัก ดังนี้

1) การขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค ส่วนใหญ่จะเกิดในพื้นที่ด้านตะวันตกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน แหล่งกักเก็บน้ำธรรมชาติมีน้อยและไม่มีระบบชลประทาน

2) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร กรณีน้ำต้นทุนในเขื่อนหลักมีน้อยกว่าเกณฑ์เก็บกักต่ำสุด โดยการใช้น้ำจะพิจารณาเพื่อการอุปโภคบริโภค รักษาระบบนิเวศน์ และสำรองไว้ต้นฤดูฝนต่อไป

ตารางที่ 20 : ข้อมูลผลกระทบจากจากภัยแล้งจังหวัดชัยนาทในช่วง 9 ปี (พ.ศ. 2559 - 2568)

ปี พ.ศ.	จำนวนเกิดภัย (ครั้ง)	พื้นที่ประสบภัย			พื้นที่ผลกระทบ (ไร่)	ผลกระทบความเสียหาย				วงเงินช่วยเหลือ (เงินทดรองฯ)
		อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน		ครัวเรือน (หลัง)	จำนวน (คน)	บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (คน)	
2559	1	6	17	179	45,659	24,532	-	-	-	61,672,114
2560	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2561	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2562	1	4	-	-	76,833	13,919	32,775	-	-	-
2563	1	4	-	-	76,833	13,919	32,775	-	-	86,284,217
2564	จังหวัดชัยนาทไม่ได้ประกาศภัยแล้ง									
2565	จังหวัดชัยนาทไม่ได้ประกาศภัยแล้ง									
2566	จังหวัดชัยนาทไม่ได้ประกาศภัยแล้ง									
2567	จังหวัดชัยนาทไม่ได้ประกาศภัยแล้ง									
2568	จังหวัดชัยนาทไม่ได้ประกาศภัยแล้ง									

หมายเหตุ : ครัวเรือนพิจารณาจากรายงานเหตุด่วนสาธารณภัย/ผลกระทบด้านเกษตรและเงินช่วยเหลือพิจารณาจากมติ คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.)

บทที่ 2
สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดชัยนาทมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาทและอำเภอสรรพยา แม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา แม่ น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาทและอำเภอสรรคบุรี ทั้งนี้ยังมีคลองชลประทานจำนวนหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ เช่น คลองอนุศาสนนันท์ คลองมหาราช คลองพลเทพ ล้วนเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับเกษตรกรรม นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดกว้าง ประมาณ 1 - 3 กิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไป ได้แก่ เขาธรรมามูล เขาพลอง เขาขยาย เขากระดี่ เขาใหญ่ เขารัก เขาดิน เขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยา เขาแก้ว เขาพนม-เกิน และเขาน้อย เป็นต้น การที่จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นที่ราบลุ่มจึงเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จึงประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร-กรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการพาณิชย์ ประมาณร้อยละ 6 ด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 3 ในส่วนของการผลิตด้านการเกษตรนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของจังหวัดและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาท ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและยังทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

2.1 การเกษตรกรรม

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ทั้งหมด 1,543,591 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,140,457 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 102,053 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 47,637 ไร่ และพื้นที่อื่นๆ 253,444 ไร่

ตารางที่ 21 : การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดชัยนาท ปี 2568

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำเกษตร (ไร่)			พื้นที่อยู่อาศัย (ไร่)	พื้นที่สาธารณะ (ไร่)	พื้นที่อื่นๆ (ไร่)
		ในเขต	นอกเขต	รวม			
เมืองชัยนาท	159,610	129,285	0	129,285	14,273	8,189	7,863
มโนรมย์	141,027	76,749	18,714	95,463	8,172	9,156	28,236
วัดสิงห์	197,074	74,258	90,750	165,008	8,524	8,797	14,745
สรรพยา	142,673	105,597	0	105,597	11,176	7,292	18,608
สรรคบุรี	221,748	158,479	0	158,479	16,279	3,326	43,664
หันคา	330,834	104,797	99,081	203,878	29,591	7,182	90,183
หนองมะโมง	181,875	0	147,913	147,913	6,578	3,114	24,270
เนินขาม	168,750	0	134,834	134,834	7,460	581	25,875
รวม	**1,543,591**	**649,165**	**491,292**	**1,140,457**	**102,053**	**47,637**	**253,444**

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรระดับอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1,140,457 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 761,454.25 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ 244,884.25 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผล 20,781.75 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผัก 2,988 ไร่ และเกษตรอื่นๆ 110,348.75 ไร่

ตารางที่ 22 : การจำแนกตามการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรของจังหวัด ปี 2568

พื้นที่ปลูก (ไร่)	อำเภอ								
	เมืองฯ	มโนรมย์	วัดสิงห์	สรรพยา	สรรคบุรี	หันคา	หนองมะโมง	เนินขาม	รวม
ข้าว	111,882	74,278	98,622	103,117	137,959	148,500	65,164	21,932	**761,454**
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	590	3,893	607	0.00	714	2,950	2,715	1,469	**12,938**
มันสำปะหลัง	363	880.50	12,329	0.00	0.00	42,150	13,579	25,271	**94,572.50**
อ้อยโรงงาน	270	2,662	18,343	0.00	2,337	5,760	20,785	60,119	**110,276**
ส้มโอ	845	843.50	167	163	520.75	181	93	63.50	**2,876.75**
ยางพารา	0.00	0.00	720	0.00	0.00	301	13	148.75	**1,182.75**
ปาล์มน้ำมัน	18	14	168	0.00	65	641.75	177	325.25	**1,409**
พืชผัก	572	663	114	503	879	140	91	26	**2,988**
พืชไร่อื่นๆ	363	4,947	0.00	8	4,238	450	17,092	0.00	**27,098**
ไม้ผลอื่นๆ	8,003	2,309	1,248	1,256	1,189	2,665	443	792	**17,905**
ไม้ดอกไม้ประดับ	126	102	13	23	40	0.00	0.00	20.50	**324.50**
สมุนไพร	10	9	9	51	62.25	37	1	33.75	**213**
อื่นๆ	6,243	4,862	32,668	476	10,475	102	27,760	24,633.50	**107,219.50**

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรระดับอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568

การปลูกเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท

2.1.1 ข้าว

จังหวัดชัยนาทเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทยและในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2567/68 จำนวน 866,420.25 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ปีการผลิต 2568 จำนวน 451,019 ไร่ เกษตรกรสามารถปลูกได้ทั้งข้าวนาปีและข้าวนาปรัง

การปลูกข้าวนาปี อาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติและน้ำชลประทาน ส่วนนาปรังเกษตรกรจะอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำชลประทาน และแหล่งน้ำอื่นๆ จึงทำให้เกษตรกรบางส่วนสามารถปลูกข้าวได้ 2 - 3 ครั้งต่อปี ในการจัดเก็บข้อมูลจะจำแนกข้าวนาปีและข้าวนาปรัง โดยดูจากวันปลูก โดยข้าวนาปีคือข้าวที่ปลูกในช่วงวันที่ 1 พฤษภาคม - 31 ตุลาคม และข้าวนาปรังคือข้าวที่ปลูกในช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน – 30 เมษายนของปีถัดไป เป็นผลทำให้สถิติการเก็บข้อมูลการปลูกข้าวนาปีและข้าวนาปรังมีพื้นที่ไม่แน่นอน อันเกิดจากการเหลื่อมระยะเวลาของการปลูก และการเก็บเกี่ยวข้าวในแต่ละเดือนที่มีตลอดทั้งปีนั่นเอง

เกษตรกรจังหวัดชัยนาทส่วนใหญ่ปลูกข้าวโดยการหว่าน ส่วนใหญ่หว่านน้ำตม มีบางส่วนใช้เครื่องจักรในการปักดำ ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรเริ่มนิยมปลูกข้าวนาดำกันมากขึ้นหากแบ่งเป็นทำตามฤดูกาลแล้วสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การทำนาปีหรือนาน้ำฝน คือ การทำนาที่ต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก สำหรับในเขตชลประทานจะได้รับน้ำชลประทานบางส่วน ถ้าเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงโดยทั่วไปจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน หากปีใดฝนมาเร็วก็จะเริ่มทำนาเร็ว หากปีใดฝนแล้งก็จะทำให้ไม่สามารถทำนาได้หรือทำได้แต่เสียหายมาก หรือหากปีใดน้ำมากเกินไปข้าวก็จะเสียหายหรือไม่ได้เกี่ยว ชะตาชีวิตของชาวนาจึงขึ้นอยู่กับปริมาณของน้ำฝนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ส่วนใหญ่จะเป็นข้าวหอมจังหวัด (ข้าวขาวดอกมะลิ105) และพันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงอื่น ๆ สำหรับพื้นที่การเกษตรในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทานที่สามารถรับน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติได้และเป็นพื้นที่ไม่ลุ่มเกินไปจะใช้พันธุ์ข้าวไม่มีความไวต่อช่วงแสง

2) การทำนาปรังหรือนาครั้งที่สอง หรือนานอกฤดูคือการทำนาที่ไม่ได้อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก แต่อาศัยน้ำจากลำห้วย หนอง คลองบึง น้ำใต้ดิน หรือน้ำจากคลองชลประทาน พันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์ข้าวอายุสั้นหรือเกษตรกรเรียกว่า “พันธุ์ข้าวเตี้ย” ไม่มีความไวต่อช่วงแสง กล่าวคือข้าวจะออกดอกติดรวงข้าวและเก็บเกี่ยวได้ตามอายุ ระยะเวลาการเพาะปลูกและอายุการเก็บเกี่ยวจะน้อยกว่าข้าวนาปี การทำนาปรังจะใช้วิธีหว่านน้ำตมเป็นส่วนมาก แต่การทำนาในจังหวัดชัยนาทโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชลประทานแทบจะไม่มีฤดูและเวลาที่แน่นอนเพราะจะมีการทำนาต่อเนื่อง และหมุนเวียนกันโดยตลอดจะพบว่ามีการทำนาทุกระยะตั้งแต่การเตรียมดินถึงการเก็บเกี่ยว

ตารางที่ 23 : การปลูกพืช ข้าวเจ้านาปี ปีการเพาะปลูก 2567/68

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ชัยนาท	**866,420.25**	**137**	**866,326.50**	**681,613,579.50**	**786.79**
เมืองชัยนาท	113,226.00	0	113,226.00	90,038,300.00	795.21
มโนรมย์	84,113.00	0	84,113.00	67,140,900.00	798.22
วัดสิงห์	91,514.00	0	92,264.25	69,339,867.00	751.54
สรรพยา	105,650.00	0	105,596.00	84,430,760.00	799.56
สรรคบุรี	237,795.00	0	237,795.00	200,550,200.00	843.37
หันคา	146,000.00	0	146,000.00	110,035,000.00	753.66
หนองมะโมง	66,190.00	137	66,053.00	45,828,492.00	693.81
เนินขาม	21,932.25	0	21,279.25	14,250,060.50	669.67

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

ตารางที่ 24 : การปลูกพืช ข้าวเจ้านาปรัง ปีการเพาะปลูก 2567/68

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ชัยนาท	**451,019.00**	**0**	**450,840.00**	**357,880,790.00**	**793.81**
เมืองชัยนาท	107,593.00	0	107,593.00	86,909,007.00	807.76
มโนรมย์	52,814.00	0	52,814.00	42,251,200.00	800
วัดสิงห์	19,917.00	0	19,917.00	15,862,950.00	796.45
สรรพยา	67,380.00	0	67,380.00	53,937,179.00	800.49
สรรคบุรี	95,860.00	0	95,860.00	76,929,000.00	802.51
หันคา	91,800.00	0	91,800.00	73,440,000.00	800
หนองมะโมง	14,237.00	0	14,237.00	7,661,204.00	538.12
เนินขาม	1,418.00	0	1,239.00	890,250.00	718.52

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

ตารางที่ 25 : เปรียบเทียบสถานการณ์เพาะปลูก ข้าวปี 2554 – 2567

ปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)		พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)		ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	
	นาปี	นาปรัง	นาปี	นาปรัง	นาปี	นาปรัง	นาปี	นาปรัง
2554	787,787.00	509,614.00	683,608.00	484,902.25	550,573.00	348,186.00	805.39	718.06
2555	790,013.00	637,898.50	790,013.00	637,898.50	559,313.00	471,848.00	707.98	739.69
2556	751,202.00	771,114.75	751,202.00	771,114.75	545,688.00	555,063.00	707.98	719.66
2557	794,856.00	601,166.00	792,795.00	597,055.00	533,044.00	402,853.00	672.00	675.00
2558	755,700.25	206,315.00	644,267.00	205,126.00	523,488.00	132,749.00	823.19	647.16
2559	779,384.00	521,865.00	765,391.00	521,865.00	652,100.00	444,222.00	852.00	851.00
2560	860,231.25	307,382.00	856,671.25	307,382.00	703,295.31	248,846.71	820.96	809.57
2561	843,709.00	424,529.00	842,735.00	401,289.00	590,147.01	327,170.58	700.28	815.30
2562	916,658.00	90,702.00	873,190.00	90,627.00	682,649.54	74,283.25	781.79	819.66
2563	740,881.00	147,685.00	739,385.00	146,015.00	581,778.73	120,277.40	786.84	823.73
2564	843,239.50	343,672.00	801,784.25	345,172.00	640,465.89	288,360.02	798.80	835.41
2565	924,695.00	400,258.00	923,602.50	400,071.00	738,009.75	324,319.87	799.06	810.66
2566	895,864.00	370,797.50	892,177.50	345,882.50	699,494.14	281,903.78	784.03	815.03
2567	866,420.25	451,019.00	866,326.50	450,840.00	681,613.58	357,880.79	786.79	793.81

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568

2.1.2 พืชไร่

จังหวัดชัยนาทนอกจากจะมีการปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักแล้วพื้นที่บางส่วนของจังหวัดซึ่งเป็นที่ดอนและอยู่นอกเขตชลประทาน เช่น พื้นที่ในเขตอำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม และพื้นที่บางส่วนของอำเภอหันคา อำเภอมโนรมย์ และอำเภอวัดสิงห์ โดยในพื้นที่ดอนเหล่านี้เกษตรกรนิยมปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียวผิวมัน ฯลฯ รายละเอียดการปลูกพืชไร่ ดังนี้

1. อ้อยโรงงาน

จังหวัดชัยนาท ปลูกมากในเขตพื้นที่ราบสูง ได้แก่ อำเภอเนินขาม อำเภอหนองมะโมง อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา การตลาดอ้อยโรงงานเป็นสินค้าที่ต้องป้อนเข้าสู่โรงงานเพื่อแปรรูปเป็นน้ำตาลทราย เกษตรกรที่ปลูกอ้อยจึงต้องขายอ้อยให้กับโรงงานน้ำตาลทราย สำหรับในเขตจังหวัดชัยนาทเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตให้กับโรงงานผลิตน้ำตาลทรายในจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากในจังหวัดชัยนาทยังไม่มีโรงงานผลิตน้ำตาลทราย ส่วนราคาซื้อขายนั้นก่อนที่จะปลูกเกษตรกรจะต้องทำสัญญากับโรงงานน้ำตาล โดยกำหนดราคาขั้นต่ำเป็นการประกันให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจ

ตารางที่ 26 : สถานการณ์การเพาะปลูกอ้อยโรงงานของจังหวัด ปี 2568

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ชัยนาท	**94,845.00**	**0**	**94,652.00**	**787,562,750.00**	**8,320.61**
เมืองชัยนาท	273.00	0	273.00	4,434,000.00	16,241.76
มโนรมย์	4,357.00	0	4,357.00	25,051,000.00	5,749.60
วัดสิงห์	3,093.00	0	3,073.00	30,748,400.00	10,005.99
สรรคบุรี	2,337.00	0	2,164.00	28,704,000.00	13,264.33
หันคา	5,750.00	0	5,750.00	51,750,000.00	9,000.00
หนองมะโมง	10,815.00	0	10,815.00	83,460,350.00	7,717.09
เนินขาม	68,220.00	0	68,220.00	563,415,000.00	8,258.80

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

2. มันสำปะหลัง

เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชัยนาทอีกชนิดหนึ่ง ปลูกมากในท้องที่อำเภอหันคา อำเภอเนินขาม อำเภอวัดสิงห์ เนื่องจากเป็นที่ราบสูงเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบกับจังหวัดทางภาคตะวันออกและภาคะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังอยู่แล้ว พื้นที่ปลูกของจังหวัดชัยนาทถือว่าอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉลี่ยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังประมาณแสนกว่าไร่ เกษตรกรจะเริ่มปลูกเมื่อมีฝนตกลงมาในช่วงเดือนเมษายนหรือต้นฝน ความคลาดเคลื่อนของพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวอาจแตกต่างบ้าง โดยเกษตรกรมีการใช้พันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ส่งเสริมซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้จัดทำโครงการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ใช้มันสำปะหลังพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกร และมีการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงเล็กน้อย

ผลผลิตมันสำปะหลังของจังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่จะถูกขายให้กับลานมันในจังหวัด เพื่อทำเป็นมันเส้น โดยขายในลักษณะหัวมันสำปะหลังสด ระดับราคาหัวมันสำปะหลังที่ลานมันรับซื้อจะขึ้นกับราคามันเส้นที่ผู้ส่งออกรับซื้อเป็นหลัก การซื้อขายหัวมันสดลานมันจะใช้วิธีหักหัวมันและประมาณเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วราคาหัวมันสำปะหลังจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดสหภาพยุโรปเป็นสำคัญ

ตารางที่ 27 : สถานการณ์การเพาะปลูกมันสำปะหลังของจังหวัด ปี 2568

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ชัยนาท	**87,644.75**	**117.00**	**87,638.75**	**265,578,960.00**	**3,030.38**
เมืองชัยนาท	530.00	8.00	522.00	1,901,400.00	3,642.53
มโนรมย์	828.00	0.00	828.00	2,400,500.00	2,899.15
วัดสิงห์	5,405.75	0.00	5,405.75	16,197,250.00	2,996.30
หันคา	44,850.00	0.00	44,850.00	134,550,000.00	3,000.00
หนองมะโมง	6,787.00	109	6,604.00	22,173,010.00	3,357.51
เนินขาม	29,244.00	0	29,429.00	88,356,800.00	3,002.37

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปลูกมากในเขตพื้นที่ราบสูงอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากเมื่อราคาดีเท่านั้น ดังนั้นพื้นที่ปลูกในแต่ละปีจึงมีจำนวนไม่แน่นอน นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับราคาพืชไร่ชนิดอื่นประกอบด้วย พันธุ์ที่ใช้ปลูกส่วนใหญ่จะเป็นข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่สูงและต้านทานโรคและแมลงได้ โดยจังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอมโนรมย์ อำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม และอำเภอหันคา ปรากฏตามตารางที่แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ 28 : สถานการณ์การเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของจังหวัด ปี 2568

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ชัยนาท	**13,466.00**	**28**	**13,283.00**	**14,665,566.00**	**1,104.09**
เมืองชัยนาท	575	0	570	512,000.00	898.25
มโนรมย์	7,743.00	28	7,715.00	9,218,400.00	1,194.87
วัดสิงห์	153.5	0	153.5	150,000.00	977.2
สรรคบุรี	714	0	564	780,900.00	1,384.57
หันคา	958	0	958	661,020.00	690
หนองมะโมง	2,715.00	0	2,715.00	2,857,246.00	1,052.39
เนินขาม	607.5	0	607.5	486,000.00	800

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

4. พืชไร่อื่น ๆ

พืชไร่ในจังหวัดชัยนาทมีหลายชนิด ซึ่งในแต่ละชนิดมีพื้นที่ไม่มากนักและเป็นพื้นที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี โดยทั่วไปเกษตรกรจะมีการสลับสับเปลี่ยนกับพื้นที่ปลูกพืชไร่ชนิดอื่น ๆ และบางชนิดจะเป็นพืชที่ปลูกก่อนหรือหลังในฤดูกาลผลิต เช่น ถั่วเขียว จะปลูกฤดูแล้งทดแทนข้าวนาปรัง ส่วนของพืชไร่ต่าง ๆ นั้นจะมีในหลายพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัด

ตารางที่ 29 : สถานการณ์การผลิตพืชไร่อื่น ๆ ปีการผลิต 2568

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
ถั่วเขียวผิว	4,398.00	0	4,398.00	561,085.00	127.58
ถั่วเหลืองฝัก	16.00	0	16.00	14,170.00	885.63
เผือก	2.00	0	2.00	10,000.00	5,000.00
หญ้าเลี้ยง	180.00	0	180.00	360,950.00	2,005.28

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

2.1.3 พืชผัก

พื้นที่การปลูกพืชผักในจังหวัดชัยนาทมีปริมาณน้อยหากเทียบกับพื้นที่การเพาะปลูกข้าว โดยอำเภอที่มีการปลูกพืชผักมากกว่าอำเภออื่น ๆ จะเป็นอำเภอมโนรมย์ ผักที่นิยมปลูกในจังหวัดชัยนาท ได้แก่ มะเขือยาว แตงโมเนื้อ ข้าวโพดรับประทานฝักสด ฟักทอง ข้าวโพดหวาน ผักกาดหอม ฯลฯ รายละเอียดตามตารางด้านล่าง

ตารางที่ 30 : สถานการณ์การผลิตพืชผัก ปีการผลิต 2568

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
กระชายขาว	2.5	0	1.25	800	640.00
ข่า	50.25	0	50.25	35,970.00	715.82
ข้าวโพดฝักอ่อน	18	0	10	8,500.00	850.00
ข้าวโพดรับประทานฝัก	287	19	268	258,150.00	963.25
คะน้า	4	0	4	5,320.00	1330.00
แคนตาลูป	174	0	145	66,800.00	460.69
ชะอม	53	2	53	10,290.00	194.15
ตะไคร้	22	0	22	18,300.00	831.82
แตงกวา	76	6	76	57,000.00	750.00
แตงโมเนื้อ	87	0	7	17,080.00	2440.00
ถั่วฝักยาว	156	52.5	156	33,100.00	212.18
บวบ	5	2	2.5	900	360.00
ผักกวางตุ้ง	2	0	2	8,000.00	4000.00
ผักกาดหอม	2	0	2	1,350.00	675.00
ผักขึ้นฉ่าย	0.5	0	0.5	200	400.00
พริกขี้หนูเม็ดใหญ่	4	0	4	2,000.00	500.00
ฟักทอง	134	0	3	15,000.00	5000.00
มะเขือเปราะ	59	1	38	5,300.00	139.47
มะเขือยาว	54	34	54	131,800.00	2440.74
มะเขืออื่นๆ	74	11	74	197,300.00	2666.22

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)
มะระจีน	87	13	87	84,570.00	972.07
เห็ดนางฟ้า	1	0.2	0.4	100	250.00
เมล่อนญี่ปุ่น	5	0	3	6,000.00	2000.00
ผักอื่นๆ	228.5	22.25	160.25	88,370.00	551.45

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

2.1.4 ไม้ผล

พื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดชัยนาทเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่านถึง 3 สาย ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ เอื้ออำนวยต่อการปลูกไม้ผลเป็นอย่างยิ่ง เกษตรกรมีการปลูกไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ มะม่วง กล้วยน้ำว้า ส้มเขียวหวาน มะนาว และส้มโอ โดยเฉพาะส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ซึ่งถือเป็นไม้ผลที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดชัยนาท เนื่องจากมีรสชาติอร่อยเป็นที่ถูกใจของผู้บริโภค

ส้มโอขาวแตงกวา

ส้มโอขาวแตงกวาเป็นไม้ผลที่สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่เกษตรกรจังหวัดชัยนาทมาเป็นเวลากว่า 20 ปี เนื่องจากรสชาติที่อร่อย กุ้งโต เนื้อแห้ง กรอบ รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย และมีคุณค่าทางโภชนาสูง เปลือกหนาทนทานต่อการขนส่งทางไกล เปลือกด้านในของส้มโอที่ติดกับเนื้อสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไล่ยุง ผลิตภัณฑ์อาหารว่างที่สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหลายกลุ่ม เช่น ส้มโอแก้วสี่รส เปลือกส้มโอเชื่อม ฯลฯ ส้มโอมีความได้เปรียบกว่าผลไม้ชนิดอื่น ๆ คือสามารถเก็บไว้ได้นานเป็นเดือนหลังจากเก็บผลจากต้น

ปัจจุบันพื้นที่ปลูกส้มโอขาวแตงกวาของจังหวัดชัยนาท มีทั้งหมด 2,876.75 ไร่ จำนวนเกษตรกร 872 ราย เนื้อที่เก็บเกี่ยว 1,248.50 ไร่ ผลผลิตประมาณ 3,771.74 ตัน ส้มโอจะออกดอกติดผลตลอดทั้งปี โดยทั่วไปแล้วจะออกดอกและติดผลในปริมาณมากอยู่ 2 ช่วง ได้แก่ ดอกที่ออกระหว่างเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม จะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน เรียกว่า “ส้มปี” และดอกที่ออกระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน จะเก็บเกี่ยวในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน เรียกว่า “ส้มทวาย” ผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 50 – 80 ผล/ต้น/ปี แล้วแต่อายุของส้มโอ

การตลาดส้มโอขาวแตงกวาในจังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงสวน และนิยมรับประทานสดมากกว่าแปรรูป โดยเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ อาทิ จีน สิงคโปร์ ฮ่องกง ซึ่งในปัจจุบันส้มโอขาวแตงกวาชัยนาทได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) จึงทำให้เป็นที่เชื่อมั่น และได้รับการยอมรับในคุณภาพจากผู้บริโภคอย่างแพร่หลายมากขึ้น

ตารางที่ 31 : สถานการณ์การผลิตส้มโอขาวแตงกวา ปีการผลิต 2568

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
ชัยนาท	**2,876.75**	**1,248.50**	**3,771,742.50**	**41.24**	**155,546,660.70**
เมือง	845.00	295.00	970,845.00	49.10	47,668,489.50
มโนรมย์	843.50	291.00	540,200.00	35.24	19,036,648.00
วัดสิงห์	167.00	32.00	29,747.50	40.17	1,194,957.08
สรรพยา	163.00	10.00	5,600.00	40.00	224,000.00
สรรคบุรี	520.75	429.00	1,364,700.00	39.11	53,373,417.00

พื้นที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
หันคา	181.00	121.00	840,000.00	40.00	33,600,000.00
หนองมะ	93.00	55.00	15,500.00	19.03	294,965.00
เนินขาม	63.50	15.50	5,150.00	33.45	172,267.50

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

ตารางที่ 32 : ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร

อำเภอ	ลานตากข้าว (ลาน)	โรงสีชุมชน (โรง)	โรงสีใหญ่ (โรง)	ฉางเก็บผลผลิต (ฉาง/ตร.ม.)	ลานตากมัน (ลาน)	บ่อบาดาลการเกษตร (บ่อ)	สระเก็บน้ำ	
							จำนวนสระ	พื้นที่สระ(ไร่)
เมืองชัยนาท	34	11	10	44	-	5,365	56	32.00
มโนรมย์	13	8	9	2	-	4,365	424	457.75
วัดสิงห์	80	19	8	15	6	718	797	1,371.00
สรรพยา	13	3	7	1	-	392	97	706.00
สรรคบุรี	69	26	11	13	-	4,839	137	124.00
หันคา	60	26	10	5	9	2,025	860	1,075.00
หนองมะโมง	58	17	1	29	9	480	3,018	1,521.00
เนินขาม	17	7	1	3	15	62	1,889	945.00
รวม	**344**	**117**	**57**	**112**	**39**	**18,246**	**7,278**	**6,231.75**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568

ตารางที่ 33 : ข้อมูลเครื่องจักรกลทางการเกษตร

อำเภอ	รถไถนาเดินตาม (คัน)	รถแทรกเตอร์เล็ก (คัน)	รถแทรกเตอร์ใหญ่ (คัน)	เครื่องสูบน้ำ (เครื่อง)	เครื่องเกี่ยวนวด (คัน)	รถยนต์เพื่อการเกษตร (คัน)
เมืองชัยนาท	2,948	1,209	89	4,412	89	262
มโนรมย์	2,050	247	34	2,035	55	217
วัดสิงห์	516	978	628	1,174	129	176
สรรพยา	375	288	86	1,038	34	117
สรรคบุรี	4,379	342	48	6,033	131	577
หันคา	6,620	139	87	4,525	101	782
หนองมะโมง	2,309	309	188	2,231	65	572
เนินขาม	711	60	106	1,153	9	539
รวม	**19,908**	**3,572**	**1,266**	**22,601**	**613**	**3,242**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568

2.2 การปศุสัตว์

ในปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีเกษตรกรประกอบอาชีพด้านการปศุสัตว์ จำนวน 20,201 ราย เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่มากที่สุด รองลงมาได้แก่การเลี้ยงโคเนื้อ เป็ด กระบือ และสุกร ตามลำดับ (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2568)

2.2.1 โคเนื้อ

ปัจจุบันการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยได้มีการพัฒนาจากการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อยไปสู่การเลี้ยงเชิงธุรกิจมากขึ้น ขณะเดียวกันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักและรับผิดชอบโดยตรง ทำหน้าที่หลักในการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรอีกทั้งมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้กับภาคเอกชนผลิตโคเนื้อพันธุ์ดี เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ หลักสำคัญในการเลี้ยงโคเนื้อ คือ การเลี้ยงให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งหมายถึงการผลิตที่มีต้นทุนต่ำที่สุดและขายได้ราคาสูงที่สุด เกษตรกรต้องสามารถผลิตลูกโคเนื้อให้ได้แม่ละ 1 ตัวต่อปี เมื่อลูกโคหย่านมลูกโคมีขนาดใหญ่ มีเนื้อคุณภาพดี และมีสุขภาพที่ดี ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดสามารถขายได้ราคาสูง การทำกำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อ ต้องเริ่มตั้งแต่จากการเรียนรู้และศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิต และการตลาดที่ถ่องแท้เสียก่อน ตลอดจนการเลือกสายพันธุ์ของพ่อ-แม่พันธุ์ ควรเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการของโคเนื้อในระยะต่าง ๆ สายพันธุ์โคเนื้อมีหลายสายพันธุ์ ซึ่งสายพันธุ์ที่มีอยู่ค่อนข้างแพร่หลายในประเทศไทย คือ โคพื้นเมือง โคพันธุ์บราห์มัน โคพันธุ์ชาร์โรเล่ส์ โคพันธุ์ซิมเมนทัล โคพันธุ์ตาก โคพันธุ์กำแพงแสน โคพันธุ์กบินทร์บุรี โคพันธุ์บีฟมาสเตอร์ และโคพันธุ์ฮินดูบราซิล

เป้าหมาย

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อภายในจังหวัดชัยนาท
2) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรเก็บรักษาแม่โคเนื้อพันธุ์ดีไว้ขยายพันธุ์ เพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพ
3) เพิ่มเปอร์เซ็นต์ซากการผลิตโคเนื้อ และผลิตโคเนื้อคุณภาพเพิ่มขึ้น
4) ผลิตโคเนื้อและเนื้อโคคุณภาพ (Premium grade) ทดแทนการนำเข้า
5) ส่งออกโคเนื้อและเนื้อโคไปจำหน่ายต่างประเทศ

สำหรับปี พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีการเลี้ยงโคเนื้อกระจายไปทั่วทุกอำเภอ ซึ่งมีกาปรับปรุงพันธุ์สัตว์จากพันธุ์พื้นเมืองมาเป็นพันธุ์ลูกผสมซึ่งได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการผสมเทียมและใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง สายพันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยงในจังหวัดชัยนาท คือ บราห์มัน ชาร์โรเล่ส์ แองกัส บีฟมาสเตอร์ ปัจจุบันจังหวัดชัยนาท มีเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 3,558 ราย จำนวน 53,508 ตัว โดยอำเภอที่มีเกษตรกรสนใจเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุดคือ อำเภอหันคา จำนวน 18,342 ตัว (เกษตรกร 1,209 ราย) รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองมะโมง จำนวน 11,720 ตัว (เกษตรกร 947 ราย) และอำเภอวัดสิงห์ จำนวน 7,463 ตัว (เกษตรกร 406 ราย) (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2568) ทั้งนี้ จังหวัดได้มีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อมาตลอด เพราะมีศักยภาพการผลิตโคเนื้อพันธุ์ดีและเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งออกไปจำหน่ายในพื้นที่ใกล้เคียง มีฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคเนื้อ ประเภทฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม Good Farming Management (GFM) จำนวน 48 ฟาร์ม และประเภทมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี Good Agricultural Practices (GAP) จำนวน 33 ฟาร์ม โดยราคาโคเนื้อเพศเมีย อายุ 6 เดือน ราคา 12,000–15,000 บาท อายุ 12 เดือนจนถึง 18 เดือน เฉลี่ยราคาประมาณตัวละ 15,000-18,000 บาท อายุระหว่าง 18 - 36 เดือน ราคา 20,000–30,000 บาท แม่พันธุ์ อายุ 18 เดือน ถึง 6 ปี ราคาประมาณ 25,000-45,000 บาท ส่วนราคาโคเนื้อเพศผู้ อายุ 6 เดือน ราคา 12,000–15,000 บาท อายุ 12 เดือนจนถึง 18 เดือน เฉลี่ยราคาประมาณตัวละ 15,000-18,000 บาท อายุระหว่าง 18-36 เดือน ราคาคิดตามน้ำหนักกิโลกรัมละ 90 บาท และอายุพ่อพันธุ์แท้ อายุ 36 เดือน ถึง 6 ปี ราคา 65,000-100,000 บาท ลูกผสม 35,000-65,000 บาท

2.2.2 กระบือ

กระบือนับเป็นสัตว์ที่เกษตรกรมีความผูกพันและมีประสบการณ์ในการเลี้ยงมายาวนาน รวมทั้งยังมีบทบาทอย่างยิ่งในการผลิตทางการเกษตรมาแต่อดีต กระบือเลี้ยงง่ายใช้แรงงานในครอบครัว และเลี้ยงได้ทั้งในที่ลุ่มและที่ดอน กระบือสามารถใช้ประโยชน์จากหญ้าและพืชอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติได้ดีทำให้มีต้นทุนการเลี้ยงต่ำ ปัจจุบันตลาดมีความต้องการเนื้อกระบือสูงมาก เนื่องจากกระบือที่เลี้ยงในประเทศมีปริมาณลดน้อยลงเรื่อย ๆ แต่ระบบการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรยังเป็นแบบพื้นบ้านไม่มีระบบการผลิตในเชิงธุรกิจยังขาดการใช้เทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาขั้นตอนการเลี้ยง การผลิต การปรับปรุงพันธุ์ การลดต้นทุนการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้กระบือยังมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากสถิติกระบือมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการมุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากระบบการเกษตรเป็นระบบอุตสาหกรรม และเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมที่พอเพียงเป็นการเกษตรแผนใหม่ เป็นผลให้ทำเลเลี้ยงสัตว์ถูกเบียดด้วยโรงงานอุตสาหกรรมและการเกษตรแผนใหม่ที่ระดมปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ฯลฯ เพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานหนุ่มสาวจากชนบททิ้งภาคเกษตรเข้าสู่ย่านอุตสาหกรรมในตัวเมือง เกษตรกรรายย่อยเลิกเลี้ยงกระบือจากที่เคยใช้เป็นแหล่งแรงงานหันมาใช้รถไถนาขนาดเล็กแทน กระบือถูกนำไปฆ่าเพื่อการบริโภคมากกว่าการผลิต มีการนำกระบือส่งโรงฆ่าชำแหละซาก เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เลี้ยงกระบือไม่ได้เลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพจึงไม่สนใจในด้านการจัดการเลี้ยงดู การปรับปรุงพันธุ์ การป้องกันกำจัดโรค ดังนั้น กระบือจึงควรได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และยกระดับเกษตรกรที่เลี้ยงกระบือให้มีรายได้ที่มั่นคง และสร้างความมั่นคงอย่างยืนในสาขาปศุสัตว์ ด้วยความภาคภูมิใจในอาชีพ (อ้างอิงจาก : แผนยุทธศาสตร์กระบือ กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2564 – 2568)

ปัจจุบัน จังหวัดชัยนาทมีเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ จำนวน 1,443 ราย มีจำนวน 18,559 ตัว กระบือที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธ์พื้นเมือง โดยอำเภอที่มีการเลี้ยงกระบือมากที่สุดที่อำเภอหนองมะโมง จำนวน 9,847 ตัว (เกษตรกรจำนวน 735 ราย) รองลงมาได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 3,935 ตัว (เกษตรกร 305 ราย) และอำเภอหันคา จำนวน 2,832 ตัว (210 ราย) (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2568) มีฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มกระบือ ประเภทฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม Good Farming Management (GFM) จำนวน 1 ฟาร์ม ในอำเภอสรรพยา ซึ่งตามยุทธศาสตร์กระบือของกรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2564 - 2568 ได้สร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และพัฒนาให้มีการเลี้ยงกระบือเพิ่มขึ้น เนื่องจากกระบือเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่ายไม่ยุ่งยาก ดังนั้นหลักการในการจัดการ โดยทั่วไป คือ ต้องให้กระบือกินอาหารที่มีคุณภาพและมีจำนวนเพียงพอ รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมให้กระบืออยู่อย่างสบายและปลอดภัย การให้อาหารกระบือจะให้การปล่อยเลี้ยงในแปลงพืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติ สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเลี้ยงกระบือไทยสู่การค้า ซึ่งราคาสำหรับกระบือเพศเมีย อายุตั้งแต่ 1 ปี ถึง 18 เดือน ราคาประมาณ 35,000 บาท ต่อตัว อายุระหว่าง 2-3 ปี ราคาประมาณ 45,000 บาท ต่อตัว และอายุตั้งแต่ 3 ปีจนถึงเป็นแม่พันธุ์ ราคา 50,000-60,000 บาทต่อตัว ส่วนกระบือเพศผู้ ตั้งแต่เริ่มหย่านมจนถึงอายุ 18 เดือน ราคาประมาณ 30,000-35,000 บาทต่อตัว อายุระหว่าง 18-36 เดือน ราคาคิดตามน้ำหนักกิโลกรัมละ 100 บาทและพ่อพันธุ์ อายุ 36 เดือน ถึง 6 ปี ราคาประมาณ 45,000-80,000 บาท

2.2.3 สุกร

การเลี้ยงสุกรในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านพันธุ์อาหารสัตว์ การจัดการและการสุขาภิบาลจนทับเทียมกับต่างประเทศ การเลี้ยงสุกรภายในประเทศ แม้จะมีฟาร์มใหญ่ ๆ แต่ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรรายละ 1 – 20 ตัว ตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรรายย่อยดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้องเพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำรายได้ให้กับครอบครัว และยังจะได้ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรให้ได้ผลดีด้วยปัจจัยการเลี้ยงสุกร ประกอบด้วย 1) สายพันธุ์สุกร 2) อาหารดี 3) โรงเรือนดี 4) การจัดการเลี้ยงดูดี 5) การป้องกันโรคดี การเลี้ยงสุกรสามารถเลี้ยงได้ในจำนวนน้อยตัว เป็นฟาร์มเล็ก ๆ ใช้พื้นที่ไม่มาก ใช้แรงงานน้อย เลี้ยงง่าย สามารถนำเศษอาหารมาเป็นอาหาร

ของสุกรได้ มูลสุกรใช้เป็นปุ๋ยอย่างดี และใช้กับบ่อเลี้ยงปลา เพื่อเพิ่มผลผลิตของการเลี้ยงปลา อีกทั้งสุกรให้ลูกดกขยายพันธุ์ได้เร็ว

สุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ที่ทำรายได้ให้จังหวัดชัยนาท จำนวนหลายล้านบาทต่อปี ปัจจุบันมีเกษตรกรเลี้ยงสุกร จำนวน 666 ราย มีจำนวนสุกร 267,483 ตัว ซึ่งเกษตรกรสามารถเลี้ยงสุกรได้ปีละ 2 รุ่น ราคากิโลกรัมเฉลี่ยประมาณ 70 บาทต่อกิโลกรัม อำเภอที่นิยมเลี้ยงสุกรมากที่สุดคืออำเภอหันคา จำนวน 117,341 ตัว (เกษตรกร จำนวน 294 ราย) รองลงมาได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 55,914 ตัว (เกษตรกร จำนวน 36 ราย) และอำเภอเนินขาม จำนวน 55,102 ตัว (เกษตรกร จำนวน 61 ราย) (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2568) ซึ่งลักษณะการเลี้ยงจำแนกได้ ดังนี้

1) การเลี้ยงสุกรพันธุ์ จะมีการเลี้ยงแม่สุกรพันธุ์ สำหรับผลิตลูกสุกร เมื่อมีลูกสุกรก็จะขายลูกสุกรหรือขุนขายเอง

2) ลักษณะการเลี้ยงแม่สุกรในครอบครัว ซึ่งจะมีการเลี้ยงแม่สุกรไม่เกิน 1-2 ตัว เพื่อผลิตลูก เมื่อมีลูกก็จะขายลูกให้ผู้เลี้ยงสุกรขุนรายย่อยต่อไป

3) การเลี้ยงสุกรขุน จะมีการซื้อลูกสุกรจากฟาร์มและเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่สุกร เพื่อผลิตลูกนำมาขุนจนได้ขนาด แล้วขายต่อไปให้พ่อค้า

4) การเลี้ยงสุกรขุนในลักษณะรับจ้างเลี้ยง บริษัทเอกชนจะจ้างเกษตรกรเลี้ยงแม่สุกรขุน โดยบริษัทจะส่งลูกสุกรหย่านมให้ และให้เกษตรกรเลี้ยงจนน้ำหนักได้ประมาณ 100 กิโลกรัม บริษัทก็จะมาจับสุกร โดยบริษัทจะออกค่าพันธุ์สุกร อาหารสัตว์ แล้วเกษตรกรจะได้ค่าจ้างเลี้ยง ซึ่งมีการเลี้ยงในหลายพื้นที่

จังหวัดชัยนาท มีฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มสุกร ประเภทฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม Good Farming Management (GFM) จำนวน 46 ฟาร์ม

2.2.4 ไก่

ในปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รวม (ฟาร์ม) จำนวน 16,783 ราย ซึ่งมีการเลี้ยงไก่หลายประเภท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568) ดังนี้

ตารางที่ 34 : ข้อมูลการเลี้ยงไก่ในจังหวัดชัยนาท ปี 2568

ประเภท	จำนวน (ตัว)	ราคาต่อหน่วย (บาท)	มูลค่าต่อปี (บาท)
ไก่พื้นเมือง	900,318	83.69 บาท/กก.	301,390,454
ไก่เนื้อพันธุ์	5,634,748	37.06 บาท/กก.	1,670,590,087
ไก่ไข่	87,495	3.60 บาท/ฟอง	95,439,546
รวม			**2,067,420,087**

หมายเหตุ
- ไก่พื้นเมือง 1 ตัว จำหน่ายที่น้ำหนักตัวละ 2 กก. สามารถผลิตได้ 2 รอบ/ปี
- ไก่เนื้อ 1 ตัว จำหน่ายที่น้ำหนักตัวละ 2 กก. สามารถผลิตได้ 4 รอบ/ปี
- ไก่ไข่ 1 ตัว สามารถให้ไข่ได้ 303 ฟองต่อปี
- มูลค่าต่อปี ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่าย

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดชัยนาท ปีละหลายล้านบาท โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ สามารถส่งไก่ขายตลาดภายในจังหวัดและส่งไปยังตลาดจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งไก่พื้นเมืองนั้น สามารถเลี้ยงได้ปีละ 4 รุ่น

สำหรับฟาร์มที่เลี้ยงไก่เนื้อ เพื่อการส่งออกต้องผ่านการฝึกอบรมและตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มจากกรมปศุสัตว์และมีฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มไก่ ประเภทการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและ

เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัย ไร้สารเคมีตกค้าง ทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และมีความยั่งยืน GAP (Good Agricultural Practice) ซึ่งในปี 2568 มีจำนวนฟาร์มไก่เนื้อ 93 ฟาร์ม โดยแบ่งเป็นอำเภอเมืองฯ 12 ฟาร์ม อำเภอมโนรมย์ 12 ฟาร์ม อำเภอวัดสิงห์ 7 ฟาร์ม อำเภอสรรพยา 1 ฟาร์ม อำเภอสรรคบุรี 6 ฟาร์ม อำเภอหันคา 40 ฟาร์ม อำเภอหนองมะโมง 10 ฟาร์ม และอำเภอเนินขาม 5 ฟาร์ม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในจังหวัดชัยนาท เพราะไก่เนื้อสามารถเลี้ยงได้ 4 รุ่นต่อปี

สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดชัยนาท จำนวนไก่ไข่ทั้งสิ้น 87,495 ตัว โดยไก่ไข่ 1 ตัว สามารถให้ไข่ได้ถึง 303 ฟองต่อปี นิยมเลี้ยงมากที่อำเภอหันคา จำนวน 30,294 ตัว รองลงมาอำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 27,934 ตัว และอำเภอหนองมะโมง จำนวน 6,640 ตัว

2.2.5 เป็ด

ในปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดรวม (ฟาร์ม) จำนวน 2,188 ราย (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568) ซึ่งมีการเลี้ยงเป็ดหลายประเภท ดังนี้

ตารางที่ 35 : การเลี้ยงเป็ดในจังหวัดชัยนาท ปี 2568

ประเภท	จำนวน (ตัว)	ราคาต่อหน่วย (บาท)	มูลค่าต่อปี (บาท)
เป็ดเทศ	25,237	60	6,056,880
เป็ดเนื้อ	17,750	50.43	3,580,530
ไข่เป็ด	190,899	3.79	195,346,947
เป็ดเนื้อไล่ทุ่ง	6,340	50	1,268,000
เป็ดไข่ไล่ทุ่ง	649,668	4	701,641,440
รวม			**907,893,797**

หมายเหตุ - เป็ดไข่,เป็ดไข่ไล่ทุ่ง 1 ตัว สามารถให้ไข่ได้ 270 ฟองต่อปี

- เป็ดเนื้อ,เป็ดเนื้อไล่ทุ่ง 1 ตัว สามารถผลิตได้ 4 รอบต่อปี

- มูลค่าต่อปี ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่าย

เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการเลี้ยงเป็ดได้จำนวนมาก และช่วยสร้างรายได้ให้แก่จังหวัด ปีละหลายล้านบาท อำเภอที่เลี้ยงเป็ดเทศมากที่สุด คือ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท 6,303 ตัว รองลงมาได้แก่อำเภอเนินขาม จำนวน 4,250 ตัว และอำเภอหนองมะโมง จำนวน 4,011 ตัว อำเภอที่เลี้ยงเป็ดเนื้อมากที่สุดคือ อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 6,596 รองลงมาได้แก่อำเภอสรรคบุรี จำนวน 2,712 ตัว และอำเภอหนองมะโมง จำนวน 2,490 ตัว อำเภอที่เลี้ยงเป็ดไข่มากที่สุดคือ อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 40,653 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองมะโมง จำนวน 37,138 ตัว และอำเภอสรรคบุรี จำนวน 35,439 ตัว อำเภอที่เลี้ยงเป็ดเนื้อไล่ทุ่งมากที่สุดคือ อำเภอสรรคบุรี จำนวน 2,920 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 2,200 ตัวและอำเภอมโนรมย์ จำนวน 1,200 ตัว อำเภอที่เลี้ยงเป็ดไข่ไล่ทุ่งมากที่สุดคือ อำเภอสรรคบุรี จำนวน 263,290 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอหันคา จำนวน 126,600 ตัว และอำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 87,155 ตัว (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

2.2.6 แพะ แกะ

การเลี้ยงแพะในประเทศไทยส่วนใหญ่เลี้ยงปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ แพะเป็นสัตว์ที่ช่างเลือกกินถ้ามีพืชอาหารให้เลือกมันจะเลือกกินส่วนใบและยอดอ่อน แต่จะไม่กินส่วนก้านหรือลำต้น การเลี้ยงแพะให้ผลผลิตและผลตอบแทนเร็วกว่าการเลี้ยงโค แพะหากินเก่ง กินพืชใบไม้ได้หลายชนิด ทนทานต่อทุกสภาพภูมิอากาศ มีขนาดตัวเล็ก ใช้พื้นที่น้อย สามารถให้ผลผลิตเนื้อ นม หนัง และขน การเลี้ยงแพะให้ได้ผลตอบแทนที่ดีต้องลดช่วงห่างการให้ลูกลงจาก 10 – 12 เดือน เป็น 7 – 8 เดือน โดยดูแลจัดการเรื่องการผสมพันธุ์ ให้พ่อแม่พันธุ์

มีความสมบูรณ์ เพิ่มจำนวนลูกต่อครอกให้สูงขึ้น โดยคัดเลือกลูกแพะที่เกิดจากลูกแฝดมาเลี้ยง ดูแลการให้อาหารพิเศษแก่แม่พันธุ์ 2 สัปดาห์ก่อนผสมพันธุ์ และลดอัตราการตายของลูกแพะ โดยให้ความอบอุ่นลูกแพะและดูแลทำความสะอาด แพะเนื้อขายที่น้ำหนัก 20 กิโลกรัม

จังหวัดชัยนาท มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวน 1,011 ราย มีประชากรแพะ จำนวน 31,980 ตัว ซึ่งนิยมเลี้ยงกันมากที่สุดที่อำเภอสรรคบุรี จำนวน 13,612 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 4,178 ตัว และอำเภอสรรพยา จำนวน 3,525 ตัว มีระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 3 แปลง และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงแกะ จำนวน 140 ราย มีประชากรแกะ จำนวน 3,828 ตัว ซึ่งมีการเลี้ยงกันมากที่สุดที่อำเภอมโนรมย์ จำนวน 1,304 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 786 ตัว และอำเภอสรรคบุรี จำนวน 569 ตัว ราคาเนื้อแพะ กิโลกรัมละ 83 บาท และราคาเนื้อแพะขุน กิโลกรัมละ 88 บาท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

ทั้งนี้ จังหวัดชัยนาท มีแหล่งสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์ภายในจังหวัด โดยภาครัฐมีหน่วยผสมเทียมของกรมปศุสัตว์ 8 หน่วย (อำเภอเมืองชัยนาท 1 หน่วย อำเภอมโนรมย์ 1 หน่วย อำเภอวัดสิงห์ 1 หน่วย อำเภอสรรพยา 1 หน่วย อำเภอหันคา 2 หน่วย อำเภอหนองมะโมง 1 หน่วย อำเภอเนินขาม 1 หน่วย) โรงฆ่าสัตว์ จำนวน 14 แห่ง โดยแบ่งเป็นประเภท ดังนี้ โรงฆ่าสัตว์ประเภทสุกร 12 แห่ง ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 2 แห่ง อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 1 แห่ง อำเภอหันคา จำนวน 3 แห่ง อำเภอสรรคบุรี จำนวน 2 แห่ง อำเภอเนินขาม จำนวน 4 แห่ง และ โรงฆ่าสัตว์ประเภทไก่ จำนวน 1 แห่ง คือ อำเภอเมืองชัยนาท โรงฆ่าสัตว์ประเภทโคเนื้อ จำนวน 1 แห่ง คือ อำเภอสรรคบุรี และสถานที่กักกันสัตว์ จำนวน 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ชัยนาท ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

2.3 การประมง

การเพาะเลี้ยงในจังหวัดชัยนาทระหว่างปี 2567/2568 มีผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 4,399 ราย จำนวนบ่อดิน 6,362 พื้นที่ 4,365.97 ไร่ บ่อ กระชังจำนวน 4,174 กระชัง พื้นที่ 102,923 ตารางเมตร ผลผลิต 3,727,236 กิโลกรัม มูลค่า 238,548,000 บาท

จังหวัดชัยนาท มีการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและจากการเพาะเลี้ยง เนื่องจากมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สาย ปริมาณการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและเพาะเลี้ยง ในปี 2567/2568 ปริมาณการจับสัตว์น้ำจากธรรมชาติที่มากที่สุดคือ ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาหมอไทย ปลาช่อน และปลาสังกะวาด ตามลำดับ และปริมาณการจับสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงที่มากที่สุดคือ ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาสวาย ตามลำดับ

ตารางที่ 36 : การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของจังหวัด ปี 2567/2568

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของจังหวัด ปี 2567/2568			
อำเภอ	**ผลผลิต (กก.)**	**มูลค่า (บาท)**	**ราคาเฉลี่ย (บาท)**
เมืองชัยนาท	406,697	30,290,569	74.48
มโนรมย์	211,735	15,261,859	72.08
วัดสิงห์	533,990	32,023,380	59.97
สรรพยา	343,078	16,725,053	48.75
สรรคบุรี	569,000	38,191,280	67.12
หันคา	1,098,072	72,955,904	66.44
หนองมะโมง	221,614	11,151,616	50.32
เนินขาม	343,050	21,948,339	63.98
รวม	**3,727,236**	**238,548,000**	**62.89**

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2569)

แผนภูมิที่ 4 : แสดงผลผลิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแต่ละอำเภอ

แผนภูมิที่ 5 : แสดงมูลค่าผลผลิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแต่ละอำเภอ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในจังหวัดชัยนาท ปี 2567/2568 มีปริมาณเพิ่มขึ้นเนื่องจากผลผลิตจากการเลี้ยงปลากระชัง และการเลี้ยงในบ่อดินที่เพิ่มขึ้นในแต่ละพื้นที่

ตารางที่ 37 : จำนวนครัวเรือนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จำนวนบ่อ จำนวนกระชัง ปี 2567/2568

อำเภอ	การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด					ปริมาณการจับสัตว์น้ำจืด (กก.)
	จำนวนผู้เพาะเลี้ยง	จำนวนบ่อ	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนกระชัง	เนื้อที่ (ตรม.)	
เมืองชัยนาท	645	945	547.55	1,500	38,111	406,697
มโนรมย์	348	434	417.75	293	6,897	211,735
วัดสิงห์	638	991	731.66	670	16,820	533,990
สรรพยา	593	1,117	485.51	2	50	343,078
สรรคบุรี	521	726	376.22	1,218	29,315	569,000
หันคา	883	1,236	882.29	491	11,730	1,098,072
หนองมะโมง	475	490	513.02	-	-	221,614
เนินขาม	296	423	411.97	-	-	343,050
รวม	**4,399**	**6,362**	**4,365.97**	**4,174**	**102,923**	**3,727,236**

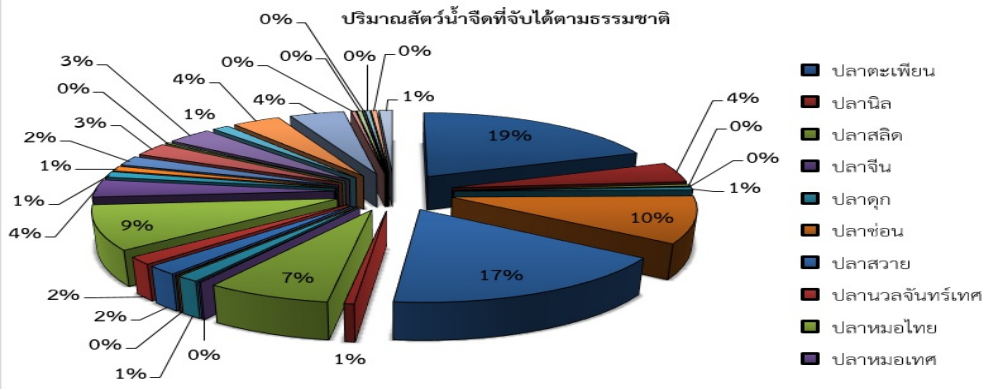
ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2569)

ตารางที่ 38 : ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ของจังหวัด ปี 2567/2568

ชนิดสัตว์น้ำ	จับจากธรรมชาติ	
	ปริมาณ (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท)
ปลาตะเพียน	123.21	42.48
ปลานิล	26.69	53.64
ปลาสลิด	2.42	79.81
ปลาจีน	0.53	34.96
ปลาดุก	3.82	83.95
ปลาช่อน	61.35	82.28
ปลาสวาย	109.17	37.35
ปลานวลจันทร์เทศ	3.63	41.90
ปลาหมอไทย	45.18	92.73
ปลาหมอเทศ	0.91	99.73
ปลาสลาด	8.40	45.19
ปลายี่สกไทย	0.77	35.06
ปลายี่สกเทศ	11.88	35.88
ปลาไหล	10.13	99.45
ปลาเทโพ	58.36	70.73
ปลาเค้าขาว	23.19	154.65
ปลาชะโด	7.62	51.03
ปลาเนื้ออ่อน	6.34	129.44
ปลาแขยง	12.76	54.78
ปลาตะโกก	17.40	55.80
ปลาบู่	1.39	92.71
ปลากระดี่	22.12	39.19
ปลากดแก้ว	8.12	77.71
ปลากดเหลือง	23.42	78.50
ปลาสังกะวาด	26.73	83.32
ปลากาดำ	2.27	55.20
ปลากราย	2.45	100.01
ปลาแรด	0.88	95.56
ปลาซิว	2.27	49.97
กุ้งก้ามกราม	2.69	200.16
สัตว์น้ำอื่นๆ	6.54	61.78
รวมทั้งหมด	**632.64**	**74.68**

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2569)

แผนภูมิที่ 6 : แสดงปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้จากธรรมชาติ

บทวิเคราะห์

จังหวัดชัยนาท มีการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและจากการเพาะเลี้ยง เนื่องจากมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สาย ปริมาณการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและเพาะเลี้ยงในปี 2567/2568 ที่มากที่สุดคือ ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาหมอไทย ปลาช่อน และปลาสังกะวาด ตามลำดับ

2.4 การพาณิชยกรรม

ด้านทะเบียนธุรกิจ

จังหวัดชัยนาท มีผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าและบริการที่ยังคงดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จำนวนทั้งสิ้น 1,493 ราย ทุนจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 11,540.23 ล้านบาท แบ่งเป็น บริษัทจำกัด จำนวน 727 ราย ทุนจดทะเบียน 9,587.10 ล้านบาท ห้างหุ้นส่วนจำกัด 760 ราย ทุนจดทะเบียน 1,605.30 ล้านบาท ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 5 ราย ทุนจดทะเบียน 0.33 ล้านบาท บริษัทมหาชนจำกัด จำนวน 1 ราย ทุนจดทะเบียน 347.50 ล้านบาท โดยในปี 2568 มีผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ จำนวน 144 ราย ทุนจดทะเบียนรวม 201.94 ล้านบาท และมีการจดทะเบียนเลิกรวม จำนวน 63 ราย ทุนจดทะเบียนรวม 88.83 ล้านบาท

ตารางที่ 39 : สถิติการจดทะเบียนนิติบุคคลจังหวัด

ประเภทนิติบุคคล	จำนวน (ราย)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)
บริษัทจำกัด	727	9,587.10
บริษัทมหาชนจำกัด	1	347.50
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	760	1,605.30
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล	5	0.33
หอการค้า	1	0
สมาคมการค้า	2	0
รวมนิติบุคคลที่ยังดำเนินกิจการ	**1,493**	**11,540.23**

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท (กลุ่ม ทอ.) (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 40 : แสดงการจดทะเบียนตั้งใหม่ / จดทะเบียนเลิกของนิติบุคคล ปี 2568

เดือน	2566				2567				2568			
	ตั้งใหม่		เลิก		ตั้งใหม่		เลิก		ตั้งใหม่		เลิก	
	ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน
มกราคม	14	31.25	2	6.00	12	17.70	-	-	7	1.56	5	7.38
กุมภาพันธ์	9	9.40	1	0.10	13	10.00	5	4.40	14	21.10	3	0.70
มีนาคม	8	11.25	1	5.00	8	9.00	5	8.70	12	16.95	11	15.30
เมษายน	14	24.00	3	3.00	14	17.75	1	0.50	9	10.87	1	1.00
พฤษภาคม	21	17.65	2	2.00	15	22.60	7	4.70	17	15.42	2	1.50
มิถุนายน	18	8.16	4	7.02	14	10.82	3	5.50	11	13.80	3	6.20
กรกฎาคม	13	26.00	6	4.10	15	18.40	3	6.50	21	32.60	9	14.50
สิงหาคม	12	180.10	1	1.00	8	13.50	1	1.00	12	16.00	4	5.00
กันยายน	13	29.10	4	8.00	11	26.05	6	9.11	20	37.00	2	2.00
ตุลาคม	10	17.60	1	1.00	8	11.00	2	1.50	10	11.80	6	7.65
พฤศจิกายน	4	39.10	4	19.00	4	2.20	9	14.50	10	9.80	6	15.50
ธันวาคม	5	8.51	6	13.51	9	9.75	8	3.52	1	1.00	11	12.10
รวม	**141**	**240.12**	**35**	**69.73**	**131**	**168.77**	**50**	**59.93**	**144**	**187.90**	**63**	**88.83**

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท (กลุ่ม ทอ.) (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

ด้านบริการข้อมูลธุรกิจ

จังหวัดชัยนาท ให้บริการด้านข้อมูลธุรกิจ ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2568 - 31 ธันวาคม 2568 ประกอบด้วย รายการออกหนังสือรับรองนิติบุคคล 2,229 ราย รับรองสำเนาเอกสารทางทะเบียน 2,583 ราย และตรวจค้นเอกสารให้แก่นิติบุคคล 633 ราย รวมทั้งสิ้น 5,445 ราย

2.4.1 ข้อมูลการปฏิบัติงาน ด้านกำกับดูแลตามระเบียบและกฎหมาย

● ด้านกำกับดูแลตามระเบียบและกฎหมาย

1) การยื่นงบการเงินและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ประจำปีของนิติบุคคล จะดำเนินการยื่นผ่านระบบนำส่งงบการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ DBD e-Filing ทั้งหมด เพื่อลดการใช้กระดาษตามนโยบายของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยยื่นคำขอรับ Username และ Password สำหรับใช้ในการนำส่งงบการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สพข. 1 - 6 หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดทุกจังหวัด ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2568 - 31 ธันวาคม 2568 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาทไม่มีผู้ยื่นคำขอรับชื่อผู้ใช้และรหัสผ่าน (Username และ Password) ในการรับงบการเงินผ่านระบบ e-filling ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 - 31 ธันวาคม 2568 มียอดการรับงบทั้งสิ้น จำนวน 1,355 ราย แบ่งเป็น ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนจำกัดและห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล) จำนวน 643 ราย บริษัทจำกัด 710 ราย และบริษัทมหาชนจำกัด จำนวน 1 ราย

2) ดำเนินการตามกฎหมายเปรียบเทียบปรับพินัยโดยออกหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาการกระทำความผิดทางพินัย รวมจำนวน 433 ราย และออกคำสั่งปรับเป็นพินัย 382 ราย

3) ดำเนินคดีโดยส่งสำนวนคดีว่าด้วยความผิดที่มีโทษปรับทางพินัยตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 แก่อัยการจังหวัดชัยนาท รวมจำนวน 121 ราย แบบออกเป็น บริษัทจำกัด จำนวน 60 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 61 ราย

4) ดำเนินการถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทออกจากทะเบียน ประจำปี 2568 จำนวน 27 ราย แบ่งเป็น กรณีไม่ส่งงบการเงินติดต่อกัน 3 ปี (ปี 2564-2566) จำนวน 5 ราย และกรณีจดทะเบียนเลิกแล้วไม่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 3 ปี จำนวน 22 ราย

5) ดำเนินการเรียกตรวจสอบบัญชีนิติบุคคล ประจำปี 2568 จำนวน 30 ราย ปรากฏว่ามีการส่งบัญชีให้ตรวจสอบ จำนวน 27 ราย และฝ่าฝืนคำสั่งสารวัตรบัญชี ไม่ส่งบัญชีให้ตรวจสอบ จำนวน 3 ราย

- **ด้านบริการทะเบียนพาณิชย์**

มีการบริการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจดทะเบียนพาณิชย์ (บุคคลธรรมดา) และบันทึกข้อมูลในระบบให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดชัยนาททั้งหมด 59 แห่ง ผ่านทาง Walk-in, Internet และโทรศัพท์ ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2568 จำนวน 628 ราย

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท กลุ่มทะเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวก (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

2.4.2 ข้อมูลการปฏิบัติงาน ด้านส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ

1) โครงการ ศูนย์เครือข่ายธุรกิจ Biz Club จังหวัดชัยนาท

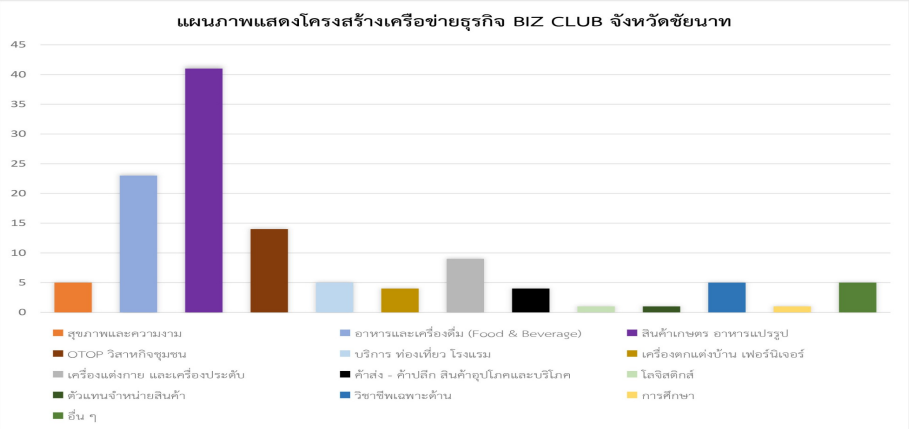
ศูนย์เครือข่ายธุรกิจ Biz Club จังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท เลขที่ 116 ถนนคันกั้นน้ำชลประทาน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

การจัดตั้งศูนย์ Biz Club เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้ประกอบการในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางให้ผู้ประกอบการรวมกลุ่มสร้างพันธมิตรและเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและต่อยอดธุรกิจ โดยใช้สถานที่ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท ห้องประชุม Biz Club ในการพบปะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และเจรจาธุรกิจ สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ สู่มาตรฐานการประกอบธุรกิจ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

เปิดรับสมาชิก Biz club ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 118 ราย ประกอบด้วย (1) OTOP วิสาหกิจชุมชน จำนวน 13 ราย (2) ธุรกิจเครื่องตกแต่งบ้าน เฟอร์นิเจอร์ จำนวน 4 ราย (3) ธุรกิจเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ จำนวน 9 ราย (4) ธุรกิจบริการ ท่องเที่ยว โรงแรม จำนวน 5 ราย (5) ธุรกิจสินค้าเกษตรอาหารแปรรูป จำนวน 40 ราย (6) ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage) จำนวน 24 ราย (7) ธุรกิจสุขภาพ และความงาม จำนวน 5 ราย (8) ธุรกิจค้าส่ง - ค้าปลีก สินค้าอุปโภคและบริโภค จำนวน 5 ราย (9) ธุรกิจโลจิสติกส์ จำนวน 1 ราย (10) ธุรกิจตัวแทนจำหน่ายสินค้า จำนวน 1 ราย (11) ธุรกิจวิชาชีพเฉพาะ จำนวน 5 ราย (12) ธุรกิจการศึกษา จำนวน 1 ราย และ (13) ธุรกิจอื่น ๆ จำนวน 5 ราย

แผนภูมิที่ 7 : แสดงโครงสร้างเครือข่ายธุรกิจ Biz Club ชัยนาท

แผนภูมิ : แสดงโครงสร้างเครือข่ายธุรกิจ Biz Club ชัยนาท

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗)

2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) 2 ชนิดสินค้า ดังนี้

2.1) ส้มโอขาวแตงกวาชัยนาท ลักษณะ รูปทรงกลมแป้น ไม่มีจุก ก้นผลป้านจนถึงเว้าเล็กน้อย เปลือกสีเขียว ผิวเรียบมีลักษณะค่อนข้างมัน ต่อมน้ำมันละเอียด เมื่อแก่เต็มที่ต่อมน้ำมันจะห่างและมีขนาดใหญ่ขึ้น เปลือกชั้นในสีขาวหนาประมาณ 1.8 - 2.7 เซนติเมตร เนื้ออยู่ในลักษณะเบียดกันแน่นไม่แตกแกะออกง่าย ฉ่ำนิ่ม แห้ง มีสีครีมสดใส เป็นเงา หรือสีขาวอมเหลือง บางครั้งอาจพบสีชมพูเรื่อ ๆ เล็กน้อย ขึ้นอยู่กับอายุ ของต้นส้มโอ รสชาติ หวานแหลมนำอมเปรี้ยวเล็กน้อย นุ่ม ไม่แฉะน้ำ ไม่มีรสขมติดลิ้น

2.2) ข้าวหอมเจ๊กชัยนาท ปลูกในฤดูนาปี ลักษณะเมล็ดข้าวเปลือกค่อนข้างใหญ่ เรียวยาว ท้องไข่น้อย มีสีฟางอ่อน ขนาดเมล็ดยาว 8.80-10.80 มิลลิเมตร ลักษณะข้าวเมื่อหุงสุกจะขึ้นหม้อ อ่อนนุ่มกำลังดี มีกลิ่นหอม ใช้ปริมาณข้าวในการหุงน้อย รับประทานแล้วจะรู้สึกอยู่ท้อง

3) ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังต่างประเทศ

(1) โรงสีธนสรร ไรซ์ จำกัด เลขที่ 196 หมู่ 2 ตำบลคุ้งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท สินค้า ข้าวสาร เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวหอมปทุม

(2) โรงสีธนกรรวมผล 999 จำกัด เลขที่ 99/1 หมู่ 9 ตำบลวังไก่เถื่อน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สินค้า ข้าวสาร เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวหอมปทุม

(3) บริษัท โรงสีนครหลวงชัยนาท จำกัด เลขที่ 333 หมู่ 1 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท สินค้า ข้าวสาร เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวหอมปทุม

(4) โรงสีรุ่งเรืองทรัพย์เทรดดิ้ง เลขที่ 290 ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท สินค้าข้าวสาร เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ข้าวเหนียว ข้าวหอมปทุม

(5) บริษัท บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน) เลขที่ 140 หมู่ 5 ตำบลอู่ตะเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แบรนด์ Gracs สินค้า บรรจุภัณฑ์ภาชนะย่อยสลายได้ ผลิตจากเยื่อพืชธรรมชาติ สะอาดปลอดภัย ไร้สารก่อมะเร็ง เช่น ถ้วย ชาม แก้วน้ำ

(6) บริษัท พรีเมี่ยม บีฟ จำกัด เลขที่ 171/2 ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แบรนด์ Premium Beef สินค้า เนื้อวัวคุณภาพ พรีเมี่ยม (Halal)

(7) สหกรณ์การเกษตรทุ่งวัดสิงห์ จำกัด เลขที่ 79 หมู่ 9 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท แบรนด์ ข้าวรักนะ สินค้า ข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมขาวเจ๊กชัยนาท ข้าวขาวอ่อน ข้าวกล้อง

(8) บริษัท กู๊ดเวฟ จำกัด เลขที่ 56 หมู่ 1 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท แบรนด์ กู๊ดเวฟ สินค้า น้ำมันสกัดเย็นจากน้ำมันธรรมชาติ

(9) ภโวทัยฟาร์มผึ้ง โดยคุณรัชนี มีอายา เลขที่ 899 หมู่ 2 ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองจังหวัดชัยนาท แบรนด์ ภโวทัยน้ำผึ้ง สินค้า น้ำผึ้งแท้จากธรรมชาติ

(10) ชัยนาทเซรามิค โดยคุณนฤมิตร เชี่ยวชาญ เลขที่ 136 หมู่ 1 ตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท สินค้า เครื่องชามลายเบญจรงค์

(11) กุลแก้ว เฮิร์ป โดย คุณอนากุล ชนะ แบรนด์ กุลแก้ว สินค้า ส้มโอหอมสมุนไพรจากเปลือกส้มโอ

(12) บริษัท ออริจิไรซ์ จำกัด เลขที่ 166 หมู่ 7 ตำบลท่าชัย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท แบรนด์ Origi Rice สินค้า ข้าวกล้องงอกไรซ์เบอร์รี่สกัด

(13) บริษัท เปี่ยมสุขฟาร์ม จำกัด เลขที่ 245 หมู่ 5 ตำบลวังไก่เถื่อน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สินค้า ผงโปรตีนจากจิ้งหรีดที่มีคุณภาพสูง และนมอัดเม็ดผสมผงโปรตีนจิ้งหรีด สะดิ้งทอดกรอบ และข้าวพองธัญพืชโรยผงโปรตีนจากจิ้งหรีด

(14) บริษัท มะกรูดแฮร์แคร์ จำกัด เลขที่ 5/2 หมู่ 5 ตำบลศิลาดาน อำเภอมโนรมย์ แบรนด์ MARKUT hair care สินค้า ครีมหมักผม แชมพู ครีมนวด ผลิตภัณฑ์จากมะกรูดสด

(15) มีชัยอินโนฟู้ดส์ โดย นายชัยเดช อัศวปรีชานนท์ เลขที่ 421/3 หมู่ 1 ตำบลหันคา อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แบรนด์ Mr.ball สินค้า กล้วยปิ้งคีโต

(16) วิสาหกิจธูปหอมอินทร์มงคล เลขที่ 12 หมู่ 8 ตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท แบรนด์ ธูปหอมอินทร์มงคล สินค้า ธูปหอม ธูปเสี่ยงทายเลข

(17) วิสาหกิจชุมชนขนุนทอดท่ากระยาง เลขที่ 458 หมู่ 5 ตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท แบรนด์ เจ๊หนู ขนุนทอดท่ากระยาง สินค้า ขนุนทอด มัน /กล้วย ทอดกรอบ

2.5 การอุตสาหกรรม

โรงงานในจังหวัดชัยนาทที่มีจำนวนคนงานสูงสุด 10 อันดับ

1. บริษัท มโนรมย์ฟุตแวร์ จำกัด	คนงาน	1,329	คน
2. บริษัท ซาบีน่า จำกัด (มหาชน)	คนงาน	694	คน
3. บริษัท เอส.ซี.เอส.สปอร์ตสแวร์ จำกัด	คนงาน	670	คน
4. บริษัท หันคาบางกอกรับเบอร์ จำกัด	คนงาน	465	คน
5. บริษัท ชัยนาทรับเบอร์ จำกัด	คนงาน	413	คน
6. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอเอสวาย เอ็นจิเนียริ่ง	คนงาน	332	คน
7. บริษัท ตะวันแดง 1999 จำกัด	คนงาน	290	คน
8. บริษัท บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำกัด	คนงาน	290	คน
9. บริษัท โนเบล เอ็นซี จำกัด	คนงาน	256	คน
10. เรือนจำจังหวัดชัยนาท	คนงาน	150	คน

โรงงานในจังหวัดชัยนาทที่มีเงินลงทุนสูงสุด 10 อันดับแรก

1. บริษัท โรงเบียร์ตะวันแดง 1999 จำกัด	เงินลงทุน	3,500	ล้านบาท
2. บริษัท ตะวันแดง 1999 จำกัด	เงินลงทุน	3,000	ล้านบาท
3. บริษัท ดินสวย น้ำใส จำกัด	เงินลงทุน	1,600	ล้านบาท
4. บริษัท โนเบล เอ็นซี จำกัด	เงินลงทุน	1,397	ล้านบาท
5. บริษัท ท่าฉาง เอนเนอร์ยี่ โซลูชัน (ชัยนาท) จำกัด	เงินลงทุน	1,354.7	ล้านบาท
6. บริษัท ศิวะ เลซ (ประเทศไทยแลนด์) จำกัด	เงินลงทุน	1,057	ล้านบาท
7. บริษัท ธนกรไรซ์ จำกัด	เงินลงทุน	615	ล้านบาท
8. บริษัท ธนกรรวมผล 999 จำกัด	เงินลงทุน	590	ล้านบาท
9. บริษัท จี-พาวเวอร์ ซอร์ซ จำกัด (เฟส 1)	เงินลงทุน	499	ล้านบาท
10. บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด	เงินลงทุน	419.5	ล้านบาท

ตารางที่ 41 : แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุน คนงาน แรงม้า โดยแยกเป็นอำเภอ

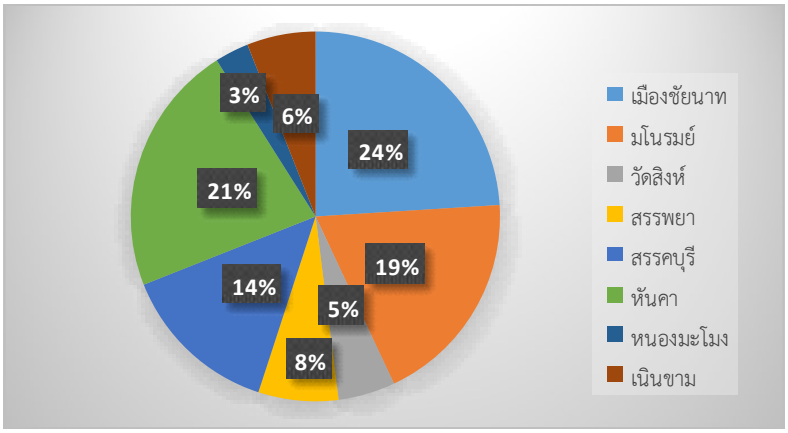
ลำดับ	อำเภอ	จำนวนโรงงาน (โรงงาน)	เงินทุนรวม (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
1	เมืองชัยนาท	77	1,345.457	1,046
2	มโนรมย์	63	2,493.265	2,797
3	วัดสิงห์	15	276.207	173
4	สรรพยา	24	1,780.219	1,131
5	สรรคบุรี	46	1,758.575	442
6	หันคา	73	11,632.395	3,041

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนโรงงาน (โรงงาน)	เงินทุนรวม (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
7	หนองมะโมง	10	1,860.624	147
8	เนินขาม	17	240.140	93
	รวมทั้งสิ้น	**325**	**21,386.882**	**8,870**

<u>หมายเหตุ</u> จำนวนโรงงานที่ลดลงเป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ 12 มกราคม 2569)

แผนภูมิที่ 8 : แสดงข้อมูลภาพรวมการลงทุนในแต่ละอำเภอของจังหวัดชัยนาท

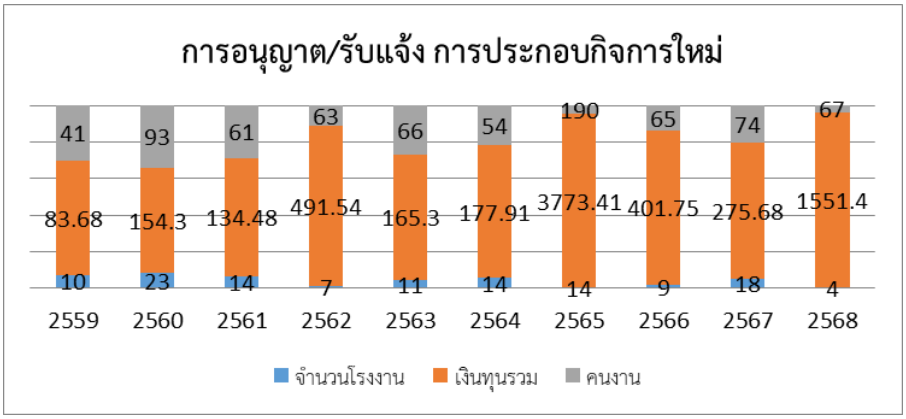

ตารางที่ 42 : แสดงจำนวนโรงงาน-เงินทุน-คนงาน แยกตามปี

พ.ศ.	การอนุญาต/รับแจ้ง การประกอบกิจการใหม่		
	จำนวนโรงงาน	เงินทุนรวม	คนงาน
2559	10	83.68	41
2560	23	154.30	93
2561	14	134.48	61
2562	7	491.54	63
2563	11	165.30	66
2564	14	177.91	54
2565	14	3,773.41	190
2566	9	401.75	65
2567	10	275.68	74
2568	4	1,551.40	67

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ 12 มกราคม 2569)

แผนภูมิที่ 9 : แสดงข้อมูลการประกอบกิจการใหม่ เปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2559 – 2568

บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท

จังหวัดชัยนาท มีโรงงาน 325 โรงงาน เงินลงทุน 21,386.882 ล้านบาท คนงาน 8,870 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2569) อุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุด คือ **โรงสีข้าว** ประกอบด้วยโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 25 แห่ง ผลิตภัณฑ์คือข้าวสาร และข้าวนึ่ง **สำหรับอุตสาหกรรมที่สำคัญ** คือ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม การทำและผลิตเบียร์ การทำหรือปรุงแต่งสุรากลั่นทุกชนิด อุตสาหกรรมการเกษตร เช่น การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช (เมล็ดพันธุ์ข้าว) โรงสีข้าว อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล เช่น การทำอุปกรณ์เครื่องใช้ในกสิกรรม การซ่อมเครื่องยนต์ การผลิตรถพ่วงที่ใช้ในการเกษตร และอุตสาหกรรมเคมี การผลิตสารไนโตรเซลลูโลสสำหรับอุตสาหกรรม **เนื่องจาก**ประชากรของจังหวัดชัยนาท กว่าร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมี**แนวโน้ม**ที่ผู้ประกอบการจะมาตั้งโรงงานประเภทอุตสาหกรรมการเกษตร และอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล เพื่อรองรับภาคการเกษตรของจังหวัดเพิ่มขึ้นทุกปี

2.6 การสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร

2.6.1 ข้อมูลสารสนเทศสหกรณ์

ตารางที่ 43 : จำนวนสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์ (ถ้ามี) แยกตามสถานะสหกรณ์

ประเภท	จำนวนสหกรณ์			จำนวนชุมนุมสหกรณ์			รวมทั้งสิ้น
	Active		Non-Active	Active		Non-Active	
	ยังไม่เริ่มดำเนินการ	ดำเนินการ	เลิกสหกรณ์	ยังไม่เริ่มดำเนินการ	ดำเนินการ	เลิกชุมนุมสหกรณ์	
สหกรณ์การเกษตร	-	18	2	-	1	-	19
สหกรณ์บริการ	-	10	-	-	-	-	10
สหกรณ์ออมทรัพย์	-	4	-	-	-	-	4
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	-	2	-	-	-	-	2
รวมทั้งสิ้น	**-**	**34**	**2**	**-**	**1**	**-**	**35**

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 44 : จำนวนสหกรณ์ (Active) และจำนวนสมาชิกสหกรณ์

ประเภท	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (ราย)
สหกรณ์การเกษตร	20	50,745
สหกรณ์บริการ	10	766
สหกรณ์ออมทรัพย์	4	9,536
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	2	1,548
รวมทั้งสิ้น	36	62,595

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 45 : จำนวนสหกรณ์ (Active) แยกตามเดือนสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์

ประเภท	เดือนสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
สหกรณ์การเกษตร	-	-	10	3	-	3	-	-	-	2	-	1
สหกรณ์บริการ	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	8
สหกรณ์ออมทรัพย์	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
รวมทั้งสิ้น	-	-	10	3	-	5	-	-	5	3	-	10

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 46 : จำนวนสหกรณ์ (Active) แยกตามผลการจัดระดับชั้นความเข้มแข็งสหกรณ์

ประเภท	ผลการจัดระดับชั้นความเข้มแข็งสหกรณ์		
	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3
สหกรณ์การเกษตร	6	6	8
สหกรณ์บริการ	2	-	8
สหกรณ์ออมทรัพย์	4	-	-
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	1	-	1
รวมทั้งสิ้น	13	6	17

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 47 : จำนวนสหกรณ์ (Active) และปริมาณธุรกิจสหกรณ์แยกตามประเภทธุรกิจ

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	ปริมาณธุรกิจแยกตามประเภทธุรกิจ						
		รับฝากเงิน	ให้เงินกู้	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	รวบรวมผลผลิต	แปรรูปผลผลิต	ให้บริการและอื่น ๆ	รวมปริมาณธุรกิจ
สหกรณ์การเกษตร	21	1,571.98	2,691.55	872.13	2,146.67	19.03	6.22	7,307.61
สหกรณ์บริการ	10	0.017	3.02	-	-	-	0.113	3.15
สหกรณ์ออมทรัพย์	4	948.09	4,407.90	-	-	-	-	5,355.99
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	2	12.56	15.51	1.26	-	-	-	29.35
รวมทั้งสิ้น	**37**	**2,532.647**	**7,117.98**	**873.39**	**2,146.67**	**19.03**	**6.333**	**12,696.10**

ที่มา : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 48 : จำนวนสหกรณ์ (Active) และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ (กำไรสุทธิ/ขาดทุนสุทธิ)

ประเภท	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์			
	กำไรสุทธิ		ขาดทุนสุทธิ	
	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	มูลค่า (ล้านบาท)
สหกรณ์การเกษตร	19	147.63	2	59.41
สหกรณ์บริการ	8	0.30	2	0.36
สหกรณ์ออมทรัพย์	4	361.48	-	-
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	2	0.84	-	-
รวมทั้งสิ้น	**33**	**510.25**	**4**	**59.77**

ที่มา : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

2.6.2 ข้อมูลสารสนเทศกลุ่มเกษตรกร

ตารางที่ 49 : จำนวนสหกรณ์ (Active) และจำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ประเภท	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (ราย)
กลุ่มเกษตรกรทำนา	12	962
กลุ่มเกษตรกรทำสวน	2	159
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	6	465
กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ	1	34
รวมทั้งสิ้น	**21**	**1,620**

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 50 : จำนวนกลุ่มเกษตรกร (Active) แยกตามผลการจัดระดับชั้นความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกร

ประเภท	ผลการจัดระดับชั้นความเข้มแข็งกลุ่มสหกรณ์		
	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3
กลุ่มเกษตรกรทำนา	-	2	10
กลุ่มเกษตรกรทำสวน	-	1	1
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	-	1	5
กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ	-	-	1
รวมทั้งสิ้น	0	4	17

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 51 : จำนวนกลุ่มเกษตรกร(Active) แยกตามเดือนสิ้นปีทางบัญชีของกลุ่มเกษตรกร

ประเภท	เดือนสิ้นปีทางบัญชีของกลุ่มเกษตรกร											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	ม.ค.	มิ.ย.	ม.ค.	ส.ค.	ม.ค.	ต.ค.	ม.ค.	ธ.ค.
กลุ่มเกษตรกรทำนา	-	-	8	4	-		-	-	-	-	-	-
กลุ่มเกษตรกรทำสวน	-	-	2	-	-		-	-	-	-	-	-
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-
กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ	-	-	1	-	-		-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	-	-	15	4	-	2	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 52 : จำนวนกลุ่มเกษตรกร (Active) และปริมาณธุรกิจกลุ่มเกษตรกรแยกตามประเภทธุรกิจ

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (แห่ง)	ปริมาณธุรกิจแยกตามประเภทธุรกิจ						
		รับฝากเงิน	ให้เงินกู้	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	รวบรวมผลผลิต	แปรรูปผลผลิต	ให้บริการและอื่น ๆ	รวมปริมาณธุรกิจ
1. ทำนา	12	-	5.31	0.00113	-	-	-	5.31
2. ทำสวน	2	0.0114	4.39	-	-	-	-	4.40
3. เลี้ยงสัตว์	6	0.0051	1.47	0.496	-	-	-	1.97
4. นาหญ้า	1	-	0.295	-	-	-	-	0.295
รวมทั้งสิ้น	21	0.0165	11.465	0.49713	-	-	-	11.975

ที่มา : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 53 : จำนวนกลุ่มเกษตรกร (Active) และผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร (กำไรสุทธิ/ขาดทุนสุทธิ)

ประเภท	ผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร			
	กำไรสุทธิ		ขาดทุนสุทธิ	
	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (แห่ง)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (แห่ง)	มูลค่า (ล้านบาท)
1. ทำนา	11	0.35	1	0.09
2. ทำสวน	2	0.21	-	-
3. เลี้ยงสัตว์	4	0.14	2	0.12
4. นาหญ้า	1	0.01	-	-
รวมทั้งสิ้น	18	0.71	3	0.21

ที่มา : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

2.6.3 ข้อมูลสารสนเทศกลุ่มอาชีพในสังกัดสหกรณ์

ตารางที่ 54 : จำนวนกลุ่มอาชีพแยกตามสถานะกลุ่มอาชีพ

ประเภท	Active		Non-Active				รวมทั้งสิ้น
	ดำเนินธุรกิจ	ดำเนินธุรกิจเป็นครั้งคราว	หยุดดำเนินการ	แจ้งยกเลิกกลุ่มแล้วแต่ยังไม่ได้แจ้งคืนเงินเข้าคลังจังหวัด	แจ้งยกเลิกกลุ่ม และคืนเงินเข้าคลังจังหวัดเรียบร้อยแล้ว	ติดตามไม่ได้	
อาหารแปรรูป	14	-	-	-	-	-	14
ผ้าและเครื่องแต่งกาย	6	-	-	-	-	-	6
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก/เครื่องประดับ	13	-	-	-	-	-	13
ปัจจัยการผลิต	6	-	-	-	-	-	6
รวมทั้งสิ้น	**39**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**39**

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2568)

2.6.4 การแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ตามระบบการส่งเสริมสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มฯ เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีและกำหนดกิจกรรมแผนพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลการประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ข้อสังเกตจากการสอบบัญชี ข้อบกพร่อง ข้อมูลติดตามการใช้อุปกรณ์การตลาด และโครงการต่าง ๆ เป็นแนวทางในการแนะนำ ส่งเสริมการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร การรายงานผลการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมสหกรณ์ รวมทั้งการรายงานผลการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับมีการติดตามผลการปฏิบัติงานในแต่ละเดือนให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการแนะนำส่งเสริมการดำเนินงานและแก้ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานและการดำเนินธุรกิจ ให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายสหกรณ์ ระเบียบ ข้อบังคับและแผนงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

2. ด้านการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน การแก้ไขตามข้อสังเกตผู้สอบบัญชีตรวจพบ เช่น หนี้ค้างชำระ การรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก การบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน การเก็บรักษาเงินเกินระเบียบที่กำหนด และการเบิกจ่ายเงินทุนสวัสดิการต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ได้แจ้งแก่สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ได้แนะนำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งแนะนำให้รายงานผลการแก้ไขมายังสำนักงานสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย หากมีงานที่ต้องติดตามแก้ไขต่อเนื่องก็ติดตามในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และให้มีการรายงานผลจนกว่าจะแก้ไขแล้วเสร็จ

3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เข้าแนะนำ ส่งเสริม การดำเนินงาน การดำเนินธุรกิจ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้ตามปกติ และมีบางแห่งที่เข้าสู่กระบวนการเลิก/ชำระบัญชี

4. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด พร้อมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องต่อที่ประชุมเป็นประจำทุกเดือน แต่หากเป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรขนาดเล็กอาจไม่สามารถประจำคณะกรรมการดำเนินการได้ทุกเดือนตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

5. ด้านการจัดทำแผนการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อระดมความคิดและจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาขาดทุนและขาดทุนสะสมของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ สหกรณ์นำแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้เข้าที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี และสหกรณ์มีการติดตามประเมินผลในที่ประชุมคณะกรรมการ

2.6.5 ผลสำเร็จจากการกำกับ ดูแล ส่งเสริมการดำเนินงานสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

โดยการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์และการเข้าตรวจการสหกรณ์ เพื่อแนะนำ กำกับการดำเนินงานสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ระเบียบข้อบังคับที่กำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ติดตามการแก้ปัญหาของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจนแล้วเสร็จ

ผลสำเร็จของงานทำให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีปริมาณธุรกิจเพิ่มจากปีก่อน สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้น ข้อสังเกตของผู้สอบบัญชีได้รับการแก้ไข จำนวนข้อสังเกตลดลงจากปีก่อน และไม่มีข้อบกพร่องเพิ่มขึ้นทั้งสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ซึ่งผลการประเมินระดับความเข้มแข็งของสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรในปี 2568 อยู่ในชั้นที่ 1 หรือ 2 มีจำนวนสหกรณ์ 20 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 4 แห่ง และกลุ่มเกษตรกรจำนวน 7 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 4 แห่ง

2.6.6 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

1. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรบางแห่ง มีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน จำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกหรือสถาบันการเงิน(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สหกรณ์อื่น กองทุนพัฒนาสหกรณ์ กองทุนสงค์เคราะห์เกษตรกร) ทำให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีต้นทุนทางการเงินเพิ่มขึ้น

2. สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายสูงในการดูแลเครื่องจักร อุปกรณ์การตลาด บางปีรายได้จากการขายหรือให้บริการไม่เพียงพอกับค่าซ่อมบำรุงและค่าเสื่อมราคา ส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรขาดทุนเฉพาะธุรกิจ

3. ค่าใช้จ่ายการดำเนินงานค่อนข้างสูงและเป็นต้นทุนคงที่ เช่น เงินเดือน/ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ และค่าสวัสดิการต่าง ๆ

4. ปัจจุบันสหกรณ์ได้ใช้ Application ในการตรวจสอบข้อมูลการเงินของสมาชิก แต่สมาชิกยังไม่ได้ใช้อย่างแพร่หลาย

5. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ขนาดเล็ก มีเงินทุนไม่เพียงพอในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ทำบัญชี ต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชีจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. การปรับตัวของราคาวัสดุการเกษตร/น้ำมัน/การขนส่งสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

7. สภาพภูมิอากาศ/ภัยจากธรรมชาติ(ภัยแล้ง,น้ำท่วม,โรคระบาด) ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรหรือการปศุสัตว์ ได้ผลผลิตต่ำหรือไม่ได้ตามที่คาดการณ์ไว้

8. สินค้าที่สหกรณ์จัดหามาจำหน่ายราคาสูงกว่าท้องตลาดและไม่เป็นไปตามที่สมาชิกต้องการ

9. หนี้ค้างของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากขาดการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงก่อนการอนุมัติสินเชื่อ

2.6.7 ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ไข

1. แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์จัดทำแผนระดมทุนจากสมาชิก(รับฝาก,เพิ่มหุ้น) และหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำจากภายนอก (เช่น เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ หรือเงินกู้กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร หรือเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือรับฝากเงิน/กู้เงินจากสหกรณ์อื่น)

2. แนะนำให้สหกรณ์จัดทำ Application ทุกแห่ง เพื่อให้สมาชิกได้ตรวจสอบข้อมูลทางการเงินของตนเอง สำหรับสหกรณ์ที่มี Application อยู่แล้ว ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญและโหลดใช้ Application ของสหกรณ์และเปิดใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการตรวจสอบข้อมูลทางการเงินของตนเองอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน

3. สหกรณ์ควรมีการวิเคราะห์จัดทำแผนการใช้เครื่องจักรกล อุปกรณ์การตลาดให้คุ้มค่าเต็มประสิทธิภาพ และแนวทางการบำรุงรักษาเพื่อลดการสูญเสียจากการใช้งาน

4. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีปัญหาเรื่องการจัดทำบัญชีหรือไม่สามารถจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำได้ ควรมีการมอบหมายให้กรรมการหรือมีผู้ที่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจ้างเหมาให้จัดทำบัญชีเพื่อได้รับการแนะนำการจัดทำบัญชีจากเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาทหรือสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ให้สามารถจัดทำบัญชีขั้นต้นได้ ซึ่งบางแห่งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าว

5. สหกรณ์ควรมีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงหาสาเหตุของต้นทุนในการซื้อสินค้า เช่นการซื้อสินค้าจากร้านค้าที่ผูกขาดร้านใดร้านหนึ่ง,ร้านค้าที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ที่สหกรณ์มอบหมายให้ไปจัดซื้อหรือไม่ และควรมีการสำรวจความต้องการซื้อสินค้าจากสมาชิกเป็นประจำก่อนการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายในแต่ละครั้ง เพื่อกำหนดราคาจำหน่ายได้ในราคาใกล้เคียงกับราคาตลาด

6. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีปัญหาลูกหนี้ค้างนานควรให้ความสำคัญนำปัญหาดังกล่าวหาแนวทางแก้ไขร่วมกันทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดและสำนักตรวจบัญชีสหกรณ์เข้าร่วมแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย เพื่อให้การดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย และระเบียบของสหกรณ์ เช่น สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร อาจจัดทำโครงการช่วยเหลือสมาชิก โดยการลดดอกเบี้ยค่าปรับหรือขยายระยะเวลาการชำระหนี้ให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งโครงการต่างๆ ควรได้รับอนุมัติที่ประชุมใหญ่ก่อนดำเนินการพร้อมมีการติดตามรายงานผลเป็นประจำจนกว่าจะแล้วเสร็จ และการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ข้อเท็จจริงและวัตถุประสงค์ของการกู้เงินของสมาชิก ก่อนการอนุมัติสินเชื่อ (เช่น วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน การประเมินรายได้ของลูกหนี้ อายุของลูกหนี้ที่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาการตรวจสอบหลักประกันให้สามารถคุ้มครองมูลหนี้) และการแก้ไขปัญหาหนี้กรณีลูกหนี้ผิดสัญญาโดยเร็วซึ่งทุกสัญญาต้องได้รับการแก้ไขที่ชัดเจนถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

7. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรควรมีแนวทางส่งเสริมสนับสนุนครอบครัวสมาชิกประกอบอาชีพเสริมเพื่อยกระดับรายได้และแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิก โดยสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรอาจสนับสนุนปัจจัยการผลิต การให้การศึกษาอบรม ตลอดจนรวบรวมสินค้าหรือช่วยจัดหาตลาดให้สมาชิกนำสินค้าไปจำหน่าย

8. สหกรณ์ควรมีการวิเคราะห์จัดทำแผนการใช้เครื่องจักรกล อุปกรณ์การตลาดให้คุ้มค่าเต็มประสิทธิภาพ และแนวทางการบำรุงรักษาลดการสูญเสียจากการใช้งาน

2.7 การสาธารณูปโภค

ระบบประปา

สำนักงานประปาชัยนาทมีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการประชาชน จำนวน 2 แห่ง คือ

การประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

สถานที่ตั้งเลขที่ 203 ถ.พรหมประเสริฐ ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท 17000 โทรศัพท์ 0-5641-1213 โทรสาร 0-5641-1600 E-mail : 5512015@pwa.co.th

หน่วยบริการหันคา

สถานที่ตั้ง ม. 3 ต.หันคา อ.หันคา จ.ชัยนาท 17130 โทรศัพท์ 0-5645-1366

ตารางที่ 55 : แสดงพื้นที่รับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

ลำดับ	เขตจำหน่ายน้ำ	หน่วยบริการ	พื้นที่ (ตร.กม.)	แหล่งน้ำ	ลุ่มน้ำ
1	ตำบลในเมือง, เขาท่าพระ, บ้านกล้วย, ชัยนาท, ท่าชัย, ธรรมามูล และเขตเทศบาลเมืองชัยนาท	แม่ข่าย	35.12	แม่น้ำเจ้าพระยา	เจ้าพระยา
2	ตำบลหันคา, บ้านเชี่ยน, และเด่นใหญ่	หันคา	12.17	แม่น้ำท่าจีน	ท่าจีน

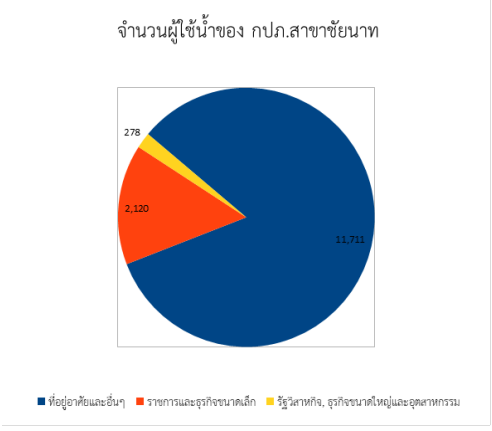
ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

ตารางที่ 56 : แสดงจำนวนผู้ใช้น้ำการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

ประเภทผู้ใช้น้ำ	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)	คิดเป็น (%)
ที่อยู่อาศัยและอื่นๆ	11,711	83.00
ราชการและธุรกิจขนาดเล็ก	2,120	15.03
รัฐวิสาหกิจ, ธุรกิจขนาดใหญ่และอุตสาหกรรม	278	1.97
รวม	**14,109**	**100**

ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

แผนภูมิที่ 10 : แสดงจำนวนผู้ใช้น้ำของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

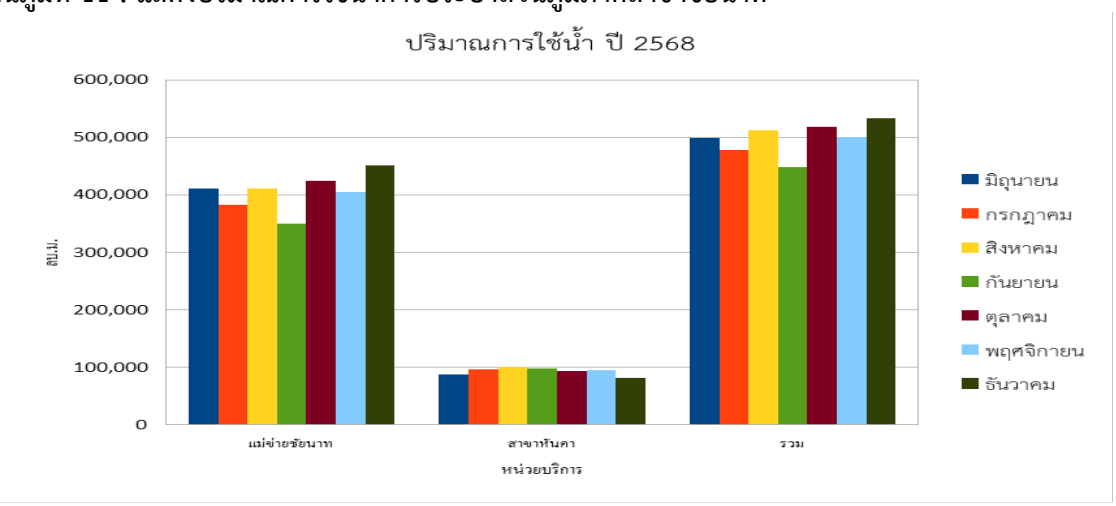

ตารางที่ 57 : แสดงปริมาณการใช้น้ำการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

หน่วยบริการ	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม
แม่ข่ายชัยนาท	411,679	382,871	411,116	350,454	424,805	405,488	450,721
สาขาหันคา	88,157	96,040	101,577	97,839	94,167	95,439	82,132
รวม	**499,836**	**478,911**	**512,693**	**448,293**	**518,972**	**500,927**	**532,853**

ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

แผนภูมิที่ 11 : แสดงปริมาณการใช้น้ำการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท

2.8 การไปรษณีย์

ตารางที่ 58 : จำนวนที่ทำการไปรษณีย์ในจังหวัดชัยนาท

ที่	ที่ทำการไปรษณีย์	สถานที่ตั้ง	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
1	ที่ทำการไปรษณีย์จังหวัดชัยนาท	อ.เมือง จ.ชัยนาท	17000	0-5641-1226
2	ที่ทำการไปรษณีย์มโนรมย์	อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท	17110	0-5649-1232
3	ที่ทำการไปรษณีย์วัดสิงห์	อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท	17120	0-5646-1315
4	ที่ทำการไปรษณีย์หันคา	อ.หันคา จ.ชัยนาท	17130	0-5645-1188
5	ที่ทำการไปรษณีย์สรรคบุรี	อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท	17140	0-5648-1463
6	ที่ทำการไปรษณีย์สรรพยา	อ.สรรพยา จ.ชัยนาท	17150	0-5649-9116
7	ที่ทำการไปรษณีย์ห้วยงู	อ.หันคา จ.ชัยนาท	17160	0-5648-9124
8	ที่ทำการไปรษณีย์หางน้ำสาคร	อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท	17170	0-5643-1370

2.9 การไฟฟ้า

สถานีไฟฟ้า

	ชัยนาท **EGAT TP 2x50 MVA/22 kV** จ่ายไฟสูงสุด 34 MW
	มโนรมย์ **TP 2x50 MVA/22 kV** จ่ายไฟสูงสุด 30 MW
	หันคา **EGAT TP 1x25 MVA/22 kV** จ่ายไฟสูงสุด 13 MW

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาท

1. สถานีจ่ายไฟฟ้ามโนรมย์ ตั้งอยู่ เลขที่ 476 หมู่ 4 ตำบลคุ้งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท จ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับพื้นที่อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีบางส่วน โดยมีหม้อแปลงไฟฟ้าขนาด 50 MVA 22 kV จำนวน 2 เครื่อง มีรายละเอียดการจ่ายไฟ ดังนี้

ปริมานไฟฟ้าที่ผลิตได้	100	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าที่ใช้ในปัจจุบัน	30	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าสำรองคงเหลือ	70	เมกกะวัตต์

2. สถานีจ่ายไฟฟ้าชัยนาท ตั้งอยู่ เลขที่ 320 หมู่ 3 ตำบลชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท จ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอสรรพยา และอำเภอสรรคบุรี โดยมีหม้อแปลงไฟฟ้าขนาด 50 MVA 115/22 kV จำนวน 2 เครื่อง มีรายละเอียดการจ่ายไฟ ดังนี้

ปริมานไฟฟ้าที่ผลิตได้	50	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าที่ใช้ในปัจจุบัน	34	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าสำรองคงเหลือ	16	เมกกะวัตต์

3. สถานีจ่ายไฟฟ้าชัยนาท ตั้งอยู่ เลขที่ 18 ตำบลวังไก่เถื่อน อำเภอ หันคา จังหวัดชัยนาท จ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับพื้นที่อำเภอหันคา และอำเภอเนินขาม โดยมีหม้อแปลงไฟฟ้าขนาด 25 MVA 115/22 kV จำนวน 1 เครื่อง มีรายละเอียดการจ่ายไฟ ดังนี้

ปริมานไฟฟ้าที่ผลิตได้	25	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าที่ใช้ในปัจจุบัน	13	เมกกะวัตต์
ปริมานไฟฟ้าสำรองคงเหลือ	12	เมกกะวัตต์

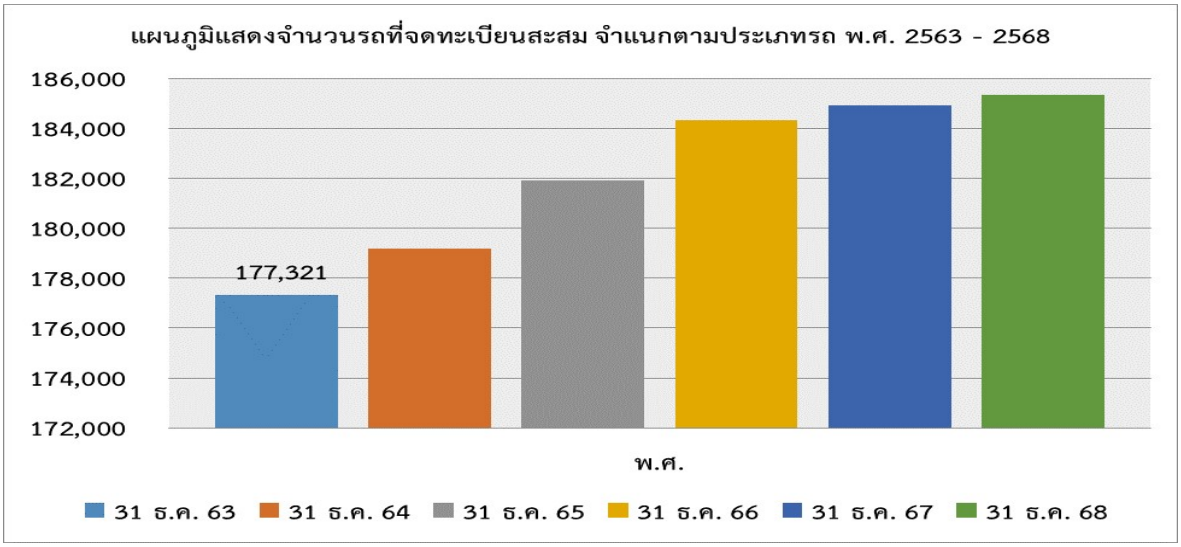
2.10 การคมนาคม

ตารางที่ 59 : สถิติด้านการขนส่งที่สำคัญจำนวนรถที่อยู่ในความควบคุมดูแล

ที่	ประเภทรถยนต์	จำนวนรถยนต์ (คัน)				
		31 ธ.ค. 64	31 ธ.ค. 65	31 ธ.ค. 66	31 ธ.ค. 67	31 ธ.ค. 68
1	นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย.1)	31,631	33,247	34,802	35,934	37,035
2	นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน (รย.2)	1,142	1,120	1,103	1,091	1,099
3	บรรทุกส่วนบุคคล (รย.3)	34,213	34,474	34,581	34,336	33,847
4	รับจ้างสามล้อ (รย.8)	11	11	29	36	36
5	บริการให้เช่า (รย.11)	0	0	0	0	0
6	จักรยานยนต์ (รย.12)	99,270	99,853	100,238	99,600	99,221
7	แทรกเตอร์ (รย.13)	4,085	4,420	4,619	4,807	4,864
8	บดถนน (รย.14)	61	71	71	73	79
9	ใช้งานเกษตรกรรม (รย.15)	79	78	78	78	78
10	รถพ่วง (รย.16)	3	5	5	4	3
11	จักรยานยนต์สาธารณะ (รย.17)	88	80	68	59	51
รวมรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์		**170,583**	**173,359**	**175,594**	**176,018**	**176,313**
1	โดยสารประจำทาง	104	96	88	78	76
2	โดยสารไม่ประจำทาง	178	177	169	169	161
3	บรรทุกไม่ประจำทาง	1,973	1,991	2,171	2,328	2,431
4	โดยสารส่วนบุคคล	49	49	52	54	54
5	บรรทุกส่วนบุคคล	6,278	6,243	6,263	6,286	6,299
6	รถขนาดเล็ก	2	2	2	2	2
รถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก		**8,584**	**8,558**	**8,745**	**8,917**	**9,023**
	รวมทั้งสิ้น	**179,167**	**181,917**	**184,339**	**184,935**	**185,336**

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท, 31 มกราคม 2569

แผนภูมิที่ 12 : แสดงจำนวนรถที่จดทะเบียนสะสม ปี 2563 - 2568

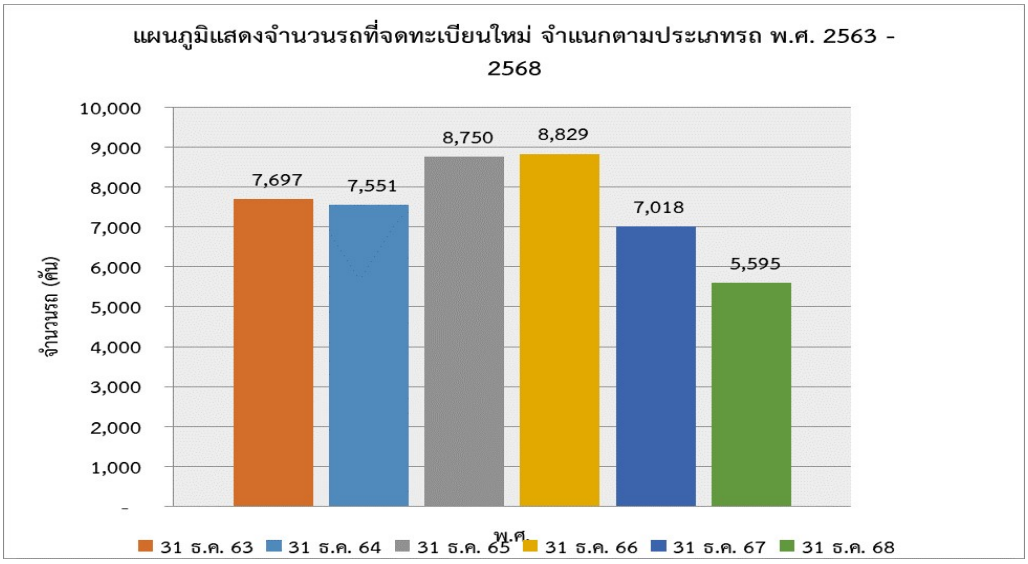

ตารางที่ 60 : จำนวนรถจดทะเบียนใหม่ จำแนกเป็นรายปี

ที่	ประเภทรถยนต์	จำนวนรถยนต์ (คัน)				
		31 ธ.ค. 64	31 ธ.ค. 65	31 ธ.ค. 66	31 ธ.ค. 67	31 ธ.ค. 68
1	นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน (รย.1)	1,310	1,652	1,414	1,057	981
2	นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน (รย.2)	34	29	27	25	10
3	บรรทุกส่วนบุคคล (รย.3)	938	1,021	598	407	204
4	รับจ้างสามล้อ (รย.8)	0	0	0	0	0
5	บริการให้เช่า (รย.11)	0	0	0	0	0
6	จักรยานยนต์ (รย.12)	4,613	5,373	6,053	4,892	4,031
7	แทรกเตอร์ (รย.13)	327	328	286	253	189
8	บดถนน (รย.14)	7	7	1	2	7
9	ใช้งานเกษตรกรรม (รย.15)	0	0	0	0	0
10	รถพ่วง (รย.16)	0	0	0	0	0
11	จักรยานยนต์สาธารณะ (รย.17)	0	0	0	0	0
รวมรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์		**7,229**	**8,410**	**8,379**	**6,636**	**5,422**
1	โดยสารประจำทาง	2	6	1	0	3
2	โดยสารไม่ประจำทาง	4	4	4	3	0
3	บรรทุกไม่ประจำทาง	95	81	211	165	111
4	โดยสารส่วนบุคคล	3	1	4	2	1
5	บรรทุกส่วนบุคคล	218	248	230	212	58
6	รถขนาดเล็ก	0	0	0	0	0
รถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก		**322**	**340**	**450**	**382**	**173**
	รวมทั้งสิ้น	**7,551**	**8,750**	**8,829**	**7,018**	**5,595**

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท , 31 มกราคม 2569

แผนภูมิที่ 13 : แสดงจำนวนรถที่จดทะเบียนใหม่ ปี 2563 - 2568

ตารางที่ 61 : การดำเนินการด้านใบอนุญาตขับรถและใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถรายปี

ประเภทใบอนุญาต (หน่วยเป็นฉบับ)	2564		2565		2566		2567		2568	
	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ
รวมใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์	9,454	12,380	12,136	18,345	9,118	14,131	10,706	15,328	9,680	14,043
1. ขับรถยนต์ส่วนบุคคลชั่วคราว	2,403	0	4,402	0	3,100	0	2,937	0	2,446	0
2. ขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคลชั่วคราว	0	0	0	0	4	0	4	0	1	0
3. ขับรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลชั่วคราว	1,509	0	2,017	0	2,480	0	3,459	0	2,550	0
4. ขับรถยนต์ส่วนบุคคล	3,486	6,897	3,604	10,304	1,899	8,162	2,631	9,103	2,629	8,428
5. ขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	1	1	1	2	3	2	0	1	5	0
6. ขับรถจักรยานยนต์	1,997	5,429	1,962	7,901	1,223	5,880	1,423	6,155	1,797	5,547
7. ขับรถยนต์สาธารณะ	1	6	1	13	4	24	4	19	51	14
8. ขับรถยนต์สามล้อสาธารณะ	0	1	1	11	6	8	0	4	5	6
9. ขับรถจักรยานยนต์สาธารณะ	3	33	4	101	175	45	2	40	41	42
10.ขับรถระหว่างประเทศ	54	0	143	0	223	0	239	0	154	0
11.ขับรถแทรกเตอร์	0	12	1	12	1	8	7	6	1	5
12. ขับรถใช้งานเกษตรกรรมฯ	0	1	0	1	0	2	0	0	0	1
รวมใบอนุญาตผู้ประจำรถ	707	3,580	1,553	4,925	1,353	3,396	1,135	3,376	1,180	4,033
ผู้ขับรถส่วนบุคคล	413	3,141	921	2,876	704	2,163	646	2,101	255	2,172
ชนิดที่ 1	2	1	1	4	0	1	3	2	2	1
ชนิดที่ 2	268	1,364	557	1,874	439	1,362	421	1,345	169	1,471
ชนิดที่ 3	121	751	297	977	220	758	203	725	73	655
ชนิดที่ 4	22	25	66	48	45	42	19	29	11	45
ผู้ขับรถทุกประเภท	293	1,437	631	2,049	646	1,232	489	1,274	925	1,861
ชนิดที่ 1	6	1	1	1	4	9	1	16	0	2
ชนิดที่ 2	115	514	208	759	195	435	207	428	433	682
ชนิดที่ 3	96	665	211	925	246	515	225	606	442	880
ชนิดที่ 4	76	257	211	364	201	273	56	224	50	297
นายตรวจ	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

ประเภทใบอนุญาต (หน่วยเป็นฉบับ)	2564		2565		2566		2567		2568	
	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ	ออกใหม่	ต่ออายุ
ผู้เก็บค่าโดยสาร	1	0	1	0	3	0	0	1	0	0
ผู้บริการ	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0

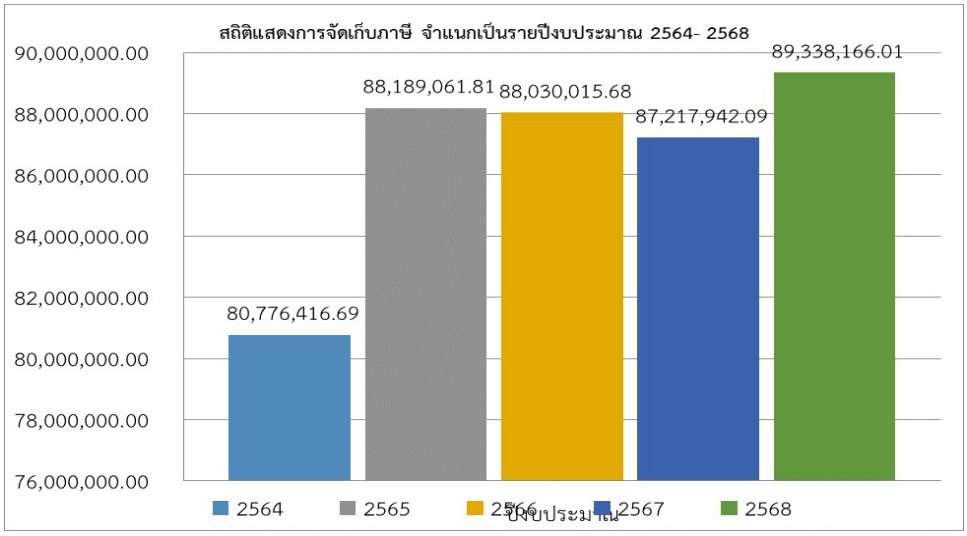
ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท, 31 มกราคม 2569

ตารางที่ 62 : สถิติแสดงการจัดเก็บภาษี จำแนกเป็นรายปีงบประมาณ 2564 – 2568

การจัดเก็บภาษี	ปีงบประมาณ 2564	ปีงบประมาณ 2565	ปีงบประมาณ 2566	ปีงบประมาณ 2567	ปีงบประมาณ 2568
ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์	58,632,339.30	63,375,351.30	63,849,611.05	62,333,380.59	63,415,842.61
ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก	22,144,077.39	24,813,710.51	24,180,404.63	24,884,561.50	25,922,323.40
รวมทั้งสิ้น	**80,776,416.69**	**88,189,061.81**	**88,030,015.68**	**87,217,942.09**	**89,338,166.01**

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท, 31 มกราคม 2569

แผนภูมิที่ 14 : แสดงการจัดเก็บภาษี จำแนกเป็นรายปีงบประมาณ 2563 – 2567

<u>การเดินทางโดยใช้บริการรถโดยสารประจำทาง</u>

ก. การเดินทางติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ

1. การเดินทางระหว่างจังหวัดชัยนาท-กรุงเทพมหานคร รถออกกรุงเทพฯ ที่สถานีขนส่งสายเหนือ (หมอชิตใหม่) และจอดปลายทางที่ท่ารถโดยสารประจำจังหวัดชัยนาท ถนนพหลโยธิน เยื้องกับวิทยาลัยเทคนิคชัยนาท มีดังนี้

ตารางที่ 63 : เส้นทางการเดินรถสายต่าง ๆ ของจังหวัดชัยนาท

สายที่	ชื่อเส้นทาง	มาตรฐานรถ	ระยะทาง (กม.)	ค่าโดยสาร (บาท)
8	กรุงเทพฯ-สรรคบุรี-ชัยนาท	รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 (ม.1 (ข) และหรือ 2 (จ))	199	187
	กรุงเทพฯ-สรรคบุรี-ชัยนาท	รถตู้โดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 (ค) และหรือ 2 (จ))	199	163
19	กรุงเทพฯ-วัดสิงห์	รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 (ม.1 (ข) และหรือ ม.2 (ค) และหรือ 2 (จ))	213	198
	กรุงเทพฯ-วัดสิงห์	รถตู้โดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 และหรือ 2 (จ))	213	175
906	กรุงเทพฯ-ชัยนาท	รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 (ม.1 (ข) และหรือ ม.2 (ค) และหรือ 2 (จ))	194	182
908	กรุงเทพฯ-หันคา	รถตู้โดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 (จ))	205	158
953	กรุงเทพฯ-เดิมบางนางบวช-หันคา	รถตู้โดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 (จ))	169	160

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท, 2567

2. การเดินทางระหว่างจังหวัดชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียง

ตารางที่ 64 : การเดินรถระหว่างจังหวัดชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียง

สายที่	ชื่อเส้นทาง	มาตรฐานรถ	ระยะทาง (กม.)	ค่าโดยสาร (บาท)
121	นครราชสีมา-นครสวรรค์ (ช่วง ชัยนาท-นครสวรรค์)	รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 (ม.1 (ข))	63	61
		รถโดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 (ก))	63	48
	นครราชสีมา-นครสวรรค์ (ช่วง ชัยนาท-นครสวรรค์)	รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 (ม.1 (ข))	348	268
		รถโดยสารปรับอากาศชั้น 2 (ม.2 (ก))	348	209
487	สุพรรณบุรี-นครสวรรค์ (ช่วง ชัยนาท-นครสวรรค์)	รถโดยสารธรรมดา (ม.3 (ข))	95	74
	สุพรรณบุรี-นครสวรรค์ (ช่วง ชัยนาท-สุพรรณบุรี)	รถโดยสารธรรมดา (ม.3 (ข))	95	45

ข. การเดินทางภายในเขตจังหวัดชัยนาท

ตารางที่ 65 : เส้นทางการเดินรถโดยสารประจำทางภายในจังหวัด

สายที่	ชื่อเส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ค่าโดยสาร (บาท)
1061	ชัยนาท-โพนางดำ	31	32
1064	ชัยนาท-มโนรมย์	16	17
1065	ชัยนาท-วัดสิงห์	25	26
1067	ชัยนาท-หางน้ำสาคร	26	27
1069	ชัยนาท-เสือโฮก	20	20
2476	สรรพยา-บ้านสนามชัย	29	30
2477	หันคา-บ้านรางจิก	32	33
2478	ชัยนาท-วัดสมอ	31	32
2479	วัดสิงห์-บ้านน้ำพุ	38	39
2480	วัดสิงห์-บ้านหนองโสน	26	27
2481	ชัยนาท-บ้านนางลือ	18	19
2483	ชัยนาท-บ้านโพนางดำ	28	29
2487	ชัยนาท-สรรคบุรี	19	20
2682	ชัยนาท-กะบกเตี้ย	72	75

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยนาท, 2567

2.11 การแรงงานและภาวการณ์จ้างงาน

1. ประชากรวัยแรงงาน สำนักงานสถิติจังหวัดชัยนาท ได้ดำเนินการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 3 ปี 2567 สรุปรายละเอียดได้ดังนี้ จังหวัดชัยนาทมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 244,537 คน จำแนกเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 172,817 คน ได้แก่ ผู้มีงานทำ 170,929 คน ผู้ว่างงาน 1,888 คน กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล 0 คน ขณะที่ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานมีจำนวน 71,720 คน จำแนกเป็น ผู้ทำงานบ้าน 10,654 คน เรียนหนังสือ 15,462 คน เด็ก/ชรา/ป่วย/พิการ 40,127 คน และอื่น ๆ 5,478 คน

แผนภูมิที่ 15 : แสดงข้อมูลโครงสร้างประชากรจังหวัดชัยนาท ไตรมาส 3 ปี 2568

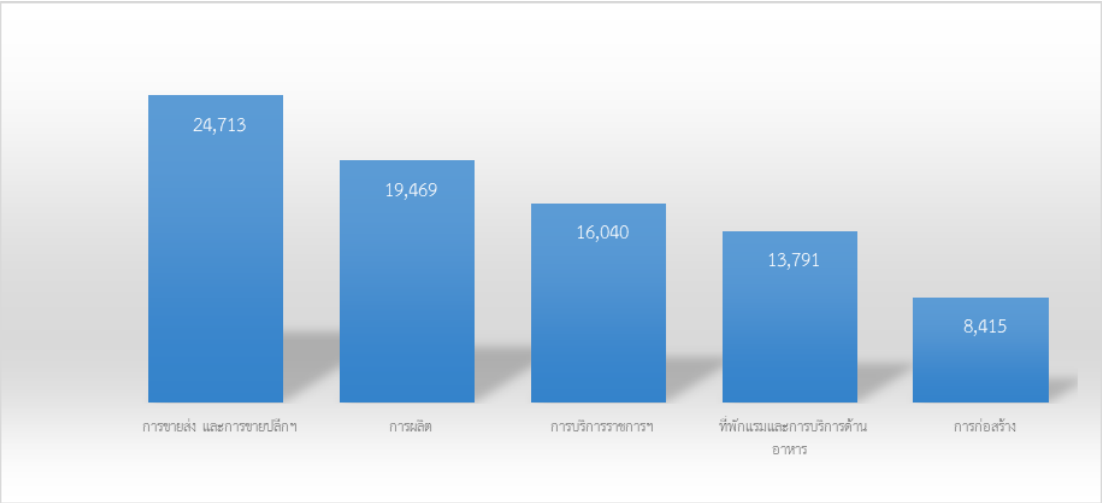

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดชัยนาท

1.1 การมีงานทำ ผู้มีงานทำในจังหวัดชัยนาท จำนวน 170,985 คน (ร้อยละ 99.06) ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน เป็นผู้มีงานทำในภาคเกษตร จำนวน 63,809 คน (ร้อยละ 37.32) เป็นผู้ทำงานนอกภาคเกษตร จำนวน 107,176 คน (ร้อยละ 62.68) โดยทำงานสาขาการขายส่ง การขายปลีก ซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ จำนวน 24,713 คน (ร้อยละ 23.06) รองลงมาคือ การผลิต จำนวน 19,469 คน (ร้อยละ 18.17)

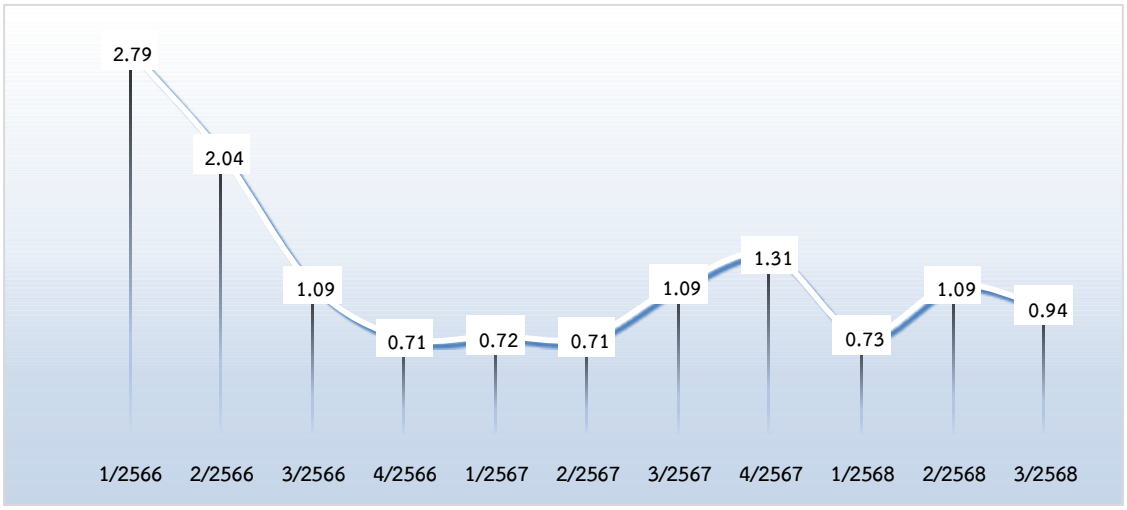
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ การประกันสังคม จำนวน 16,040 คน (ร้อยละ 14.97) ที่พักแรมและการบริการด้านอาหาร จำนวน 13,791 คน (ร้อยละ 12.87) และการก่อสร้าง จำนวน 8,415 คน ร้อยละ 7.85) ข้อมูล ณ กันยายน 2568

แผนภูมิที่ 16 : ผู้มีงานทำจังหวัดชัยนาท จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม (5 อันดับ) ปี 2568

1.2 การว่างงาน จังหวัดชัยนาทมีผู้ว่างงาน 1,616 คน หรือมีอัตราการว่างงานร้อยละ 0.94 โดยเป็นเพศชาย จำนวน 523 คน (ร้อยละ 32.36) และเพศหญิง จำนวน 1,093 คน (ร้อยละ 67.64) ของผู้ว่างงานทั้งหมดในจังหวัด ข้อมูล ณ กันยายน 2568

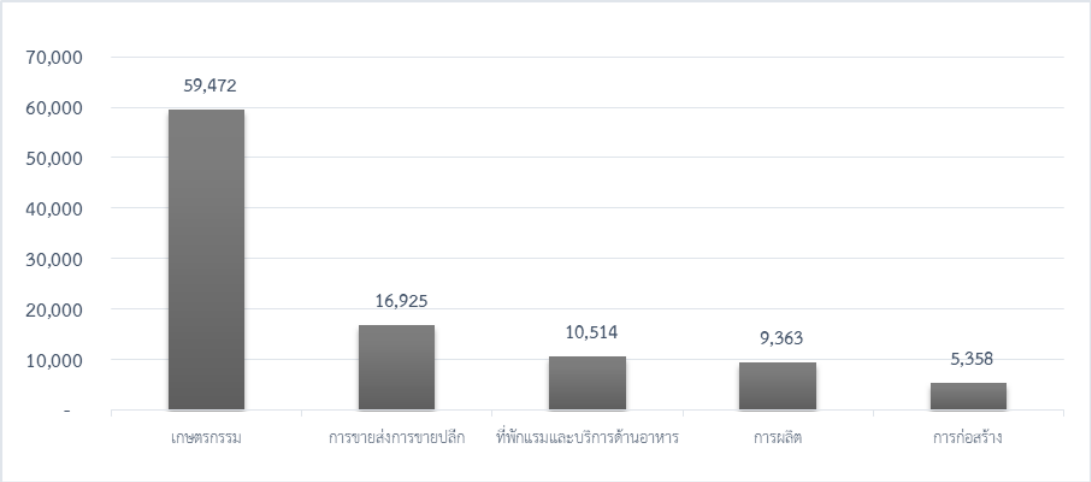
แผนภูมิที่ 17 : อัตราการว่างงานของจังหวัดชัยนาท

1.3 แรงงานนอกระบบ จากข้อมูลเบื้องต้น ปี 2568 มีแรงงานนอกระบบ จำนวน 112,290 คน ของประชากรที่มีงานทำ โดยส่วนใหญ่จะทำงานในภาคเกษตร จำนวน 59,472 คน (ร้อยละ 52.96) นอกภาคเกษตร จำนวน 52,821 คน (ร้อยละ 47.04) อุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรที่มีแรงงานนอกระบบสูงสุด คือ การขายส่ง การขายปลีกฯ จำนวน 16,925 คน (ร้อยละ 32.04) รองลงมาได้แก่ ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร จำนวน 10,514 (ร้อยละ 19.90) ส่วนอาชีพที่มีการทำงานนอกระบบสูงสุด คือ ด้านการเกษตรและ

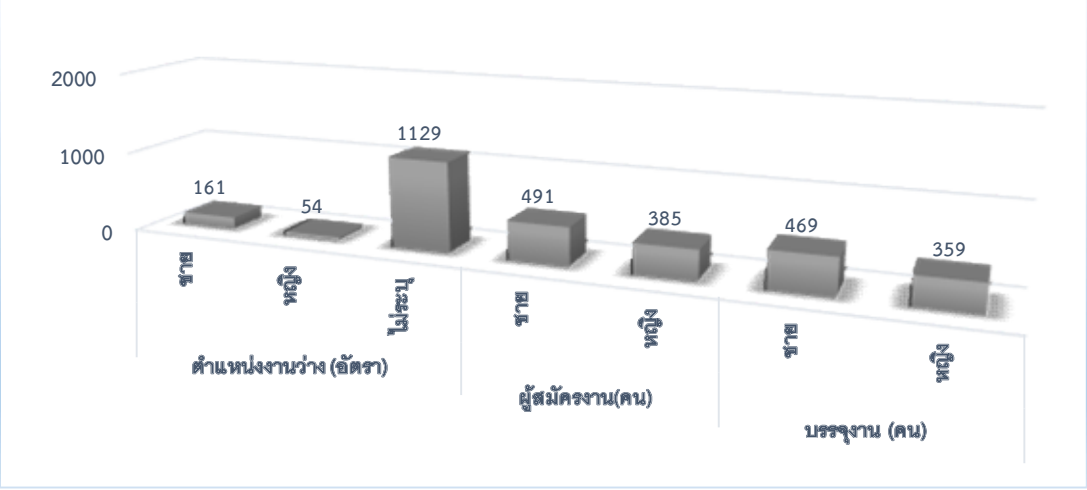
ประมง จำนวน 46,864 คน (ร้อยละ 42.63) สำหรับด้านการศึกษาแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 24,133 คน (ร้อยละ 19.96) รองลงมาได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา

แผนภูมิที่ 18 : แรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยนาท จำแนกตามอาชีพ (5 อันดับแรก) ปี 2568

2. การบริการจัดหางานในประเทศ ในปี 2568 นายจ้าง/สถานประกอบการได้แจ้งตำแหน่งงานว่าง จำนวน 1,344 อัตรา แยกเป็นเพศชาย จำนวน 161 อัตรา เพศหญิง 54 อัตรา และไม่ระบุเพศ จำนวน 1,129 อัตรา โดยมีผู้สมัครงาน 876 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 491 คน เพศหญิง 385 คน และการบรรจุงาน 828 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 469 คน เพศหญิง 359 คน โดยจะมีอัตราบรรจุงานต่อตำแหน่งงานว่าง ร้อยละ 61.61 และอัตราการบรรจุงานต่อผู้สมัครงาน ร้อยละ 94.52

แผนภูมิที่ 19 : ตำแหน่งงานว่าง/ผู้สมัครงาน/การบรรจุงาน จำแนกตามเพศ ปี 2568

3. การใช้แรงงานต่างด้าว จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน คงเหลือ จำนวน 2,623 คน จำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1) มาตรา 59 ประเภททั่วไป เป็นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ กรรมการผู้จัดการผู้ประสานงานต่างประเทศ ล่าม จำนวน 65 คน (ร้อยละ 2.48)

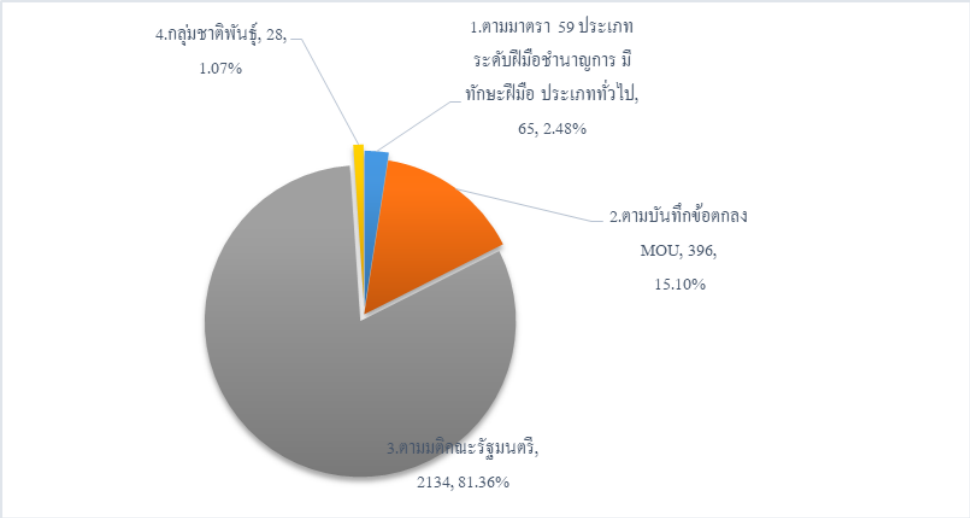
2) ความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน MOU จำนวน 396 คน (ร้อยละ 15.10)

3) ตามมติคณะรัฐมนตรี จำนวน 2,134 คน (ร้อยละ 81.36)

4) กลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 28 คน (ร้อยละ 1.07)

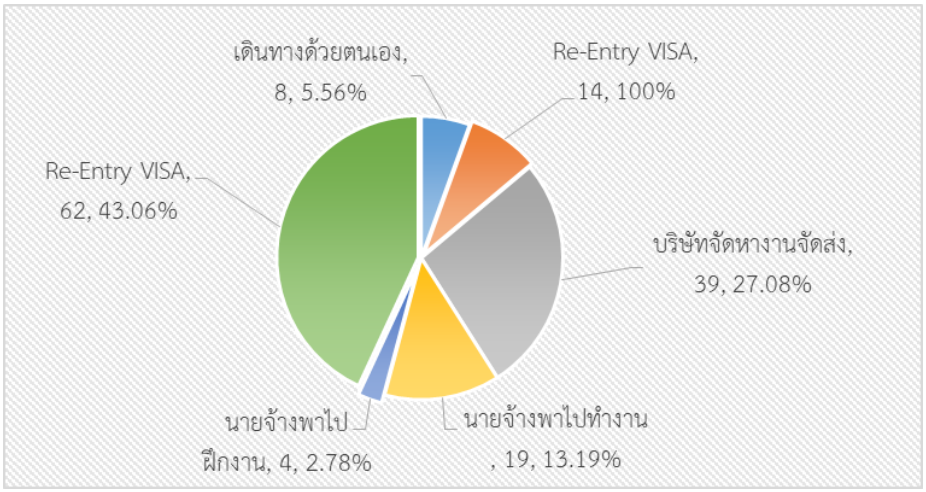
มติ ครม. **คนต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา)** จดทะเบียน แรงงานต่างด้าว ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (One Stop Service : OSS) จังหวัดชัยนาท จำนวนทั้งสิ้น 2,623 คน จำแนกเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา จำนวน 1,878 คน กัมพูชา จำนวน 543 คน และลาว จำนวน 97 คน

แผนภูมิที่ 20 : แรงงานต่างด้าว จำแนกตามลักษณะการเข้าเมืองและประเภทคนต่างด้าว

4. แรงงานไทยในต่างประเทศ ในปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีผู้แจ้งความประสงค์เดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 83 คน แยกเป็นเพศชาย 62 คน และเพศหญิง 21 คน แรงงานไทยในจังหวัดชัยนาทที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศพบว่าส่วนใหญ่ไปโดย Re-Entry VISA จำนวน 62 คน บริษัทจัดหางานจัดส่ง 39 คน นายจ้างพาไปทำงาน 19 คน

แผนภูมิที่ 21 : แรงงานไทยจังหวัดชัยนาท ที่ได้รับอนุมัติเดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำแนกตามวิธีการเดินทาง ปี 2568

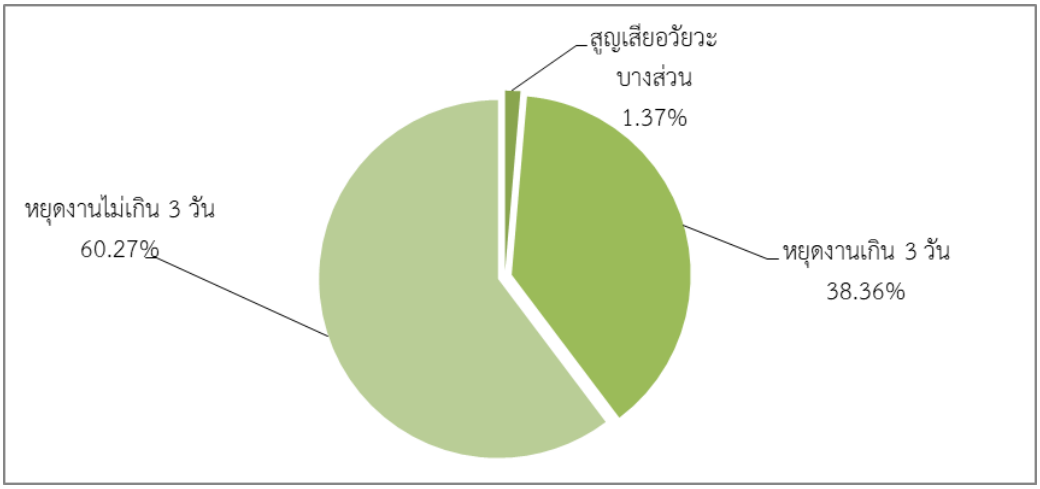
5. การพัฒนาศักยภาพแรงงาน การฝึกเตรียมเข้าทำงาน มีผู้เข้ารับการฝึกเตรียมฯ จำนวน 10 คน ผู้ผ่านการฝึก จำนวน 2 คน การฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน มีผู้เข้ารับการฝึกยกระดับฯ จำนวน 970 คน มีผู้ผ่านการฝึกทั้งสิ้น 943 คน ในส่วนของการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน มีจำนวน 326 คน โดยมีผู้ผ่านการทดสอบฯ ทั้งสิ้น 202 คน การฝึกอาชีพเสริม มีจำนวน 185 คน โดยมีผู้ผ่านการทดสอบฯ ทั้งสิ้น 180 คน

ตารางที่ 66 : การพัฒนาศักยภาพแรงงาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ปี 2568

กลุ่มอาชีพ	การฝึกเตรียมเข้าทำงาน		การฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน		การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน		การฝึกอาชีพเสริม	
	ผู้เข้ารับการฝึกฯ (คน)	ผู้ผ่านการฝึกฯ (คน)	ผู้เข้ารับการฝึกฯ (คน)	ผู้ผ่านการฝึกฯ (คน)	ผู้เข้ารับการทดสอบ (คน)	ผู้ผ่านการทดสอบ (คน)	ผู้เข้ารับการฝึกฯ (คน)	ผู้ผ่านการฝึกฯ (คน)
ช่างก่อสร้าง	-	-	๖๐	๖๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐
ช่างอุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	-	-
ช่างเครื่องกล	๕	๑	-	-	๒๓	๒๓	๖	๕
ช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์	๕	๑	๑๑๗	๑๑๕	๒๐๖	๙๗	๕๙	๕๗
ช่างอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	๔๐	๔๐	-	-	๒๐	๒๐
เกษตรอุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	๒๐	๒๐
ธุรกิจและบริการ	-	-	๗๕๓	๗๒๘	๗๗	๖๒	๖๐	๕๘
รวม	**๑๐**	**๒**	**๙๗๐**	**๙๔๓**	**๓๒๖**	**๒๐๒**	**๑๘๕**	**๑๘๐**

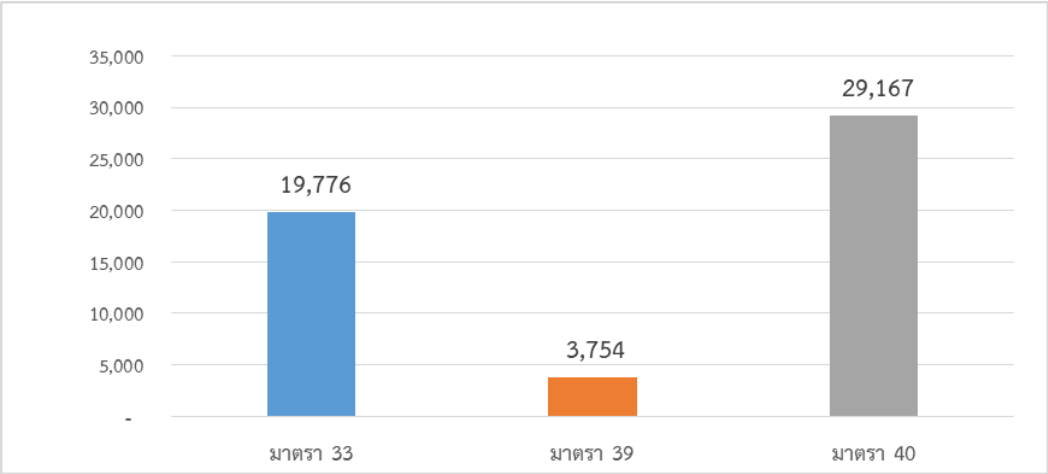
6. การประสบอันตราย/เจ็บป่วยจากการทำงาน ปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำนวน 73 คน โดยประเภทของความร้ายแรง พบว่า ส่วนใหญ่จะหยุดงานไม่เกิน 3 วัน กล่าวคือ มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 60.27 รองลงมาเป็นผู้หยุดงานเกิน 3 วัน จำนวน 28 คน (ร้อยละ 38.36) สูญเสียอวัยวะบางส่วน จำนวน 1 คน (ร้อยละ 1.37) โดยมีสาเหตุหลักๆ ดังนี้ 1) วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ทิ่มแทง 2) วัตถุหรือสิ่งของพังทลายหล่นทับ 3) ตกจากที่สูง มีจำนวน 3 คน (ร้อยละ 13.04) 4) หกล้ม ลื่นล้ม) และ 5) วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน

แผนภูมิที่ 22 : ผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจังหวัดชัยนาท จำแนกตามสาเหตุการประสบอันตราย (5 อันดับแรก) ปี 2568

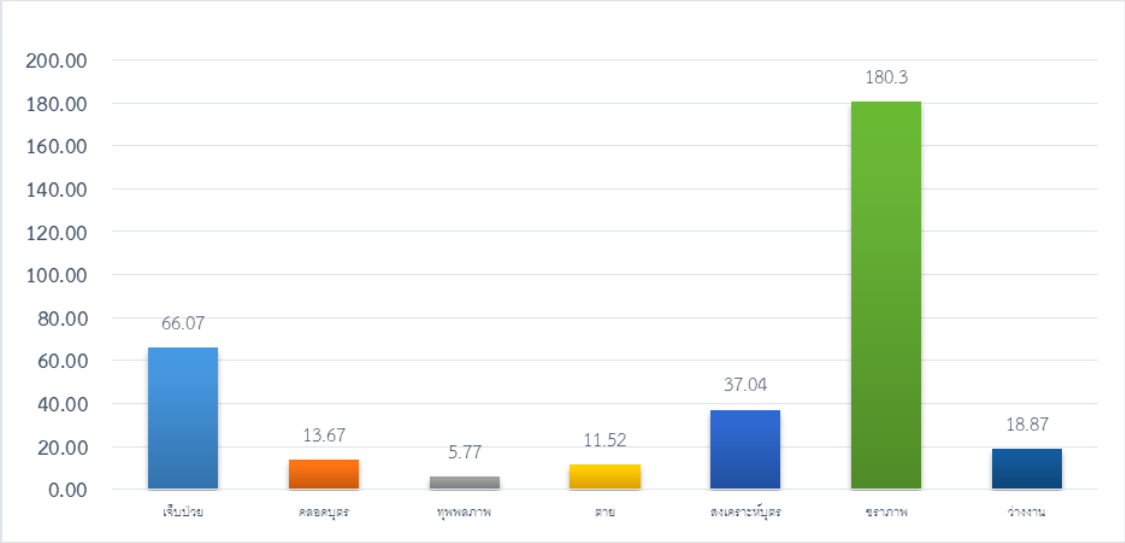
7. การประกันสังคม จังหวัดชัยนาทมีผู้ประกันตนทั้งสิ้น 52,697 คน จำแนกเป็นมาตรา 33 จำนวน 19,776 คน มาตรา 39 จำนวน 3,754 คน และมาตรา 40 จำนวน 29,167 คน และมีสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมทั้งสิ้น 1,101 แห่ง

แผนภูมิที่ 23 : ผู้ประกันในจังหวัดชัยนาท จำแนกตามมาตรา 33 39 และ 40 ปี 2568

การใช้บริการของกองทุนประกันสังคมปี 2568 มีจำนวนทั้งสิ้น 333,240,673.73 บาท พิจารณาการจ่ายเงินตามประเภทของประโยชน์ทดแทน ซึ่งมี 7 กรณี ได้แก่ ชราภาพจำนวน 180,305,829.03 บาท เจ็บป่วย 66,074,398.15 บาท สงเคราะห์บุตรจำนวน 37,049,898 บาท ว่างงานจำนวน 18,862,261.45 บาท คลอดบุตรจำนวน 13,665,292 บาท ตายจำนวน 11,515,425.85 บาท และทุพพลภาพ จำนวน 5,767,533.25 บาท

แผนภูมิที่ 24 : ผู้ประกันตนที่ใช้บริการกองทุนประกันสังคมในจังหวัดชัยนาท จำแนกตามประเภทประโยชน์ทดแทน ปี 2568

2.12 การเงินการคลัง

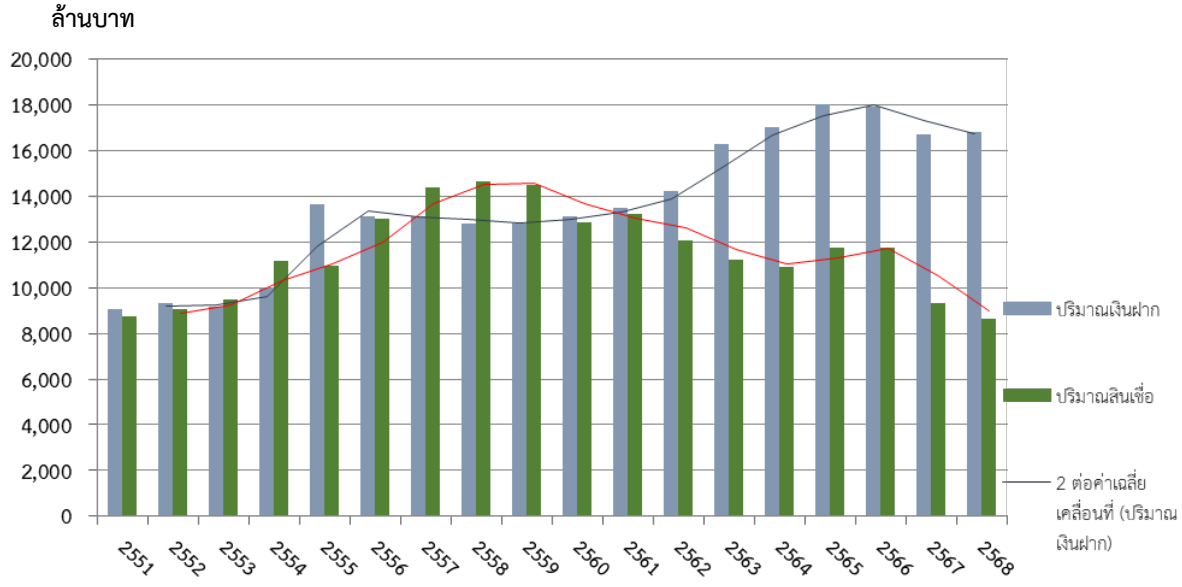
ตารางที่ 67 : ปริมาณเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินในจังหวัดชัยนาท ปี 2556-2568

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	ปริมาณเงินฝาก	ปริมาณสินเชื่อ
2556	13,108.00	13,029.00
2557	13,124.00	14,373.00
2558	12,824.00	14,645.00
2559	12,818.00	14,488.00
2560	13,140.00	12,867.00
2561	13,515.00	13,227.00
2562	14,064.00	13,368.00
2563	16,299.00	11,237.00
2564	17,053.00	10,886.00
2565	18,060.00	11,735.00
2566	17,940.00	11,764.00
2567	16,713.00	9,315.00
2568	16,818.00	8,667.00

หมายเหตุ ข้อมูลเดือน ธันวาคม 2568 **ที่มา :** ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 25 : แสดงปริมาณเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินในจังหวัดชัยนาท

อัตราการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์จังหวัดชัยนาท ตั้งแต่ปี 2562 จนถึง ปี 2568 ปริมาณสินเชื่อรวมของจังหวัดมีแนวโน้มชะลอตัว เป็นผลมาจากสถาบันการเงินระมัดระวังการให้สินเชื่อมากขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วงปี 2563 - 2564 ส่งผลให้ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากอุปสงค์โดยรวมที่ลดลง ความต้องการสินเชื่อเพื่อการลงทุนลดลง สำหรับปริมาณสินเชื่อรวมปี 2564 - 2566 มีสัญญาณที่ดีขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ที่บรรเทาลงและอยู่ในช่วงเศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว สำหรับปี 2567 - 2568 ปริมาณสินเชื่อเริ่มชะลอตัวเมื่อเทียบกับปี 2566

ปริมาณเงินฝากของจังหวัดชัยนาท ตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปี 2566 ปริมาณเงินฝากรวมของจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 - 2565 เป็นผลมาจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ทำให้เกิดความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้นและมีความต้องการออมเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉินเพื่อใช้จ่ายในอนาคต และในปี 2568 ปริมาณเงินฝากรวมมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2567

2.13 การธนาคาร

จังหวัดชัยนาทมีธนาคารเปิดดำเนินการอยู่ จำนวน 10 ธนาคาร รวม 29 สาขา ดังนี้

ตารางที่ 68 : แสดงจำนวนสาขาของธนาคารในจังหวัด

ลำดับ	ธนาคาร	สาขา
1	ธนาคารกรุงไทย	ชัยนาท, สรรคบุรี, หันคา, วัดสิงห์
2	ธนาคารกรุงเทพ	ชัยนาท
3	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	ชัยนาท
4	ธนาคารกสิกรไทย	ชัยนาท, สรรคบุรี, หันคา
5	ธนาคารทหารไทยธนชาติ (TTB)	ชัยนาท
6	ธนาคารไทยพาณิชย์	ชัยนาท
7	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	สนง. ธ.ก.ส.ชัยนาท ชัยนาท, วัดสิงห์, สรรคบุรี, หันคา, สรรพยา, สามง่ามท่าโบสถ์, เนินขาม, มโนรมย์, หนองมะโมง
8	ธนาคารออมสิน	ชัยนาท, วัดสิงห์, สรรคบุรี, หันคา, สรรพยา, มโนรมย์, สะพานใหม่-ชัยนาท
9	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME)	ชัยนาท
10	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	ชัยนาท

2.14 สถิติการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ

ตารางที่ 69 : แสดงสถิติการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ (หน่วย : ล้านบาท)

หน่วยงาน/ประเภทภาษี	ปีงบประมาณ				
	2564	2565	2566	2567	2568
1. สรรพากรพื้นที่ชัยนาท	**600.5**	**618.2**	**748.9**	**753.1**	**741.9**
1.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	178.7	179.9	199.3	197.0	224.4
1.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล	176.9	189.6	232.7	275.1	219.1
1.3 ภาษีมูลค่าเพิ่ม	199.8	180.3	237.1	222.2	241.0
1.4 ภาษีธุรกิจเฉพาะ	19.0	35.7	44.9	25.4	23.8
1.5 ภาษีอากรแสตมป์	25.1	31.4	33.1	32.1	31.4
1.6 อื่นๆ	1.1	1.3	1.8	1.4	2.1
2. สรรพสามิตพื้นที่ชัยนาท	**1,524.6**	**2,428.5**	**2,763.2**	**4,530.5**	**4,438.9**
2.1 ภาษีสุราฯ / เบียร์	1,521.8	2,426.1	2,761.6	4,527.1	4433.9
2.2 ภาษีเครื่องดื่ม	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

หน่วยงาน/ประเภทภาษี	ปีงบประมาณ				
	2564	2565	2566	2567	2568
2.3 ภาษีรถยนต์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.4 ภาษีรถจักรยานยนต์	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
2.5 ภาษีสนามกอล์ฟ	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
2.6 รายได้เบ็ดเตล็ด	2.6	2.1	1.3	3.3	5.0
2.7 ภาษีอื่น	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0
3. ธนารักษ์พื้นที่ชัยนาท	**4.7**	**6.1**	**4.6**	**5.0**	**5.6**
4. ส่วนราชการอื่น	**118.6**	**87.0**	**57.6**	**95.4**	**85.4**
รวมรายได้จัดเก็บ (Gross)	**2,248.3**	**3,139.8**	**3,574.3**	**5,384.0**	**5,271.8**

ที่มา : สรรพากรพื้นที่ชัยนาท, สรรพสามิตพื้นที่ชัยนาท, ธนารักษ์พื้นที่ชัยนาท และสำนักงานคลังจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ กันยายน 2568)

ตารางที่ 70 : แสดงการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ (หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทภาษีอากร	ปีงบประมาณ 2564	ปีงบประมาณ 2565	ปีงบประมาณ 2566	ปีงบประมาณ 2567	ปีงบประมาณ 2568
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	178.7	179.9	199.3	197.0	224.4
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	176.9	189.6	232.7	275.1	219.1
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	199.8	180.3	237.1	222.2	241.0
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	19.0	35.7	44.9	25.4	23.8
ภาษีอากรแสตมป์	25.1	31.4	33.1	32.1	31.4
อื่น ๆ	1.1	1.3	1.8	1.4	2.1
รวมทั้งสิ้น	**600.5**	**618.2**	**748.9**	**753.1**	**741.9**

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่ชัยนาท (ข้อมูล ณ กันยายน 2568)

บทวิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษีอากร

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2568 ผลการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากผู้ประกอบการมียอดขายเพิ่มขึ้น และการจัดเก็บภาษีจากหน่วยงานอื่น อีกทั้งกรมสรรพากรมีการให้ความรู้ด้านภาษีแก่ผู้ประกอบการเพื่อดึงดูดให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบการจ่ายภาษีทำให้มีการขยายฐานการเก็บภาษีได้มากขึ้น ขณะที่ในปี 2565-2567 ผู้ประกอบการและผู้บริโภค เริ่มมีการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบให้ภาคอุปสงค์ ด้านการบริการและการท่องเที่ยวในจังหวัด การค้าส่งค้าปลีกเริ่มฟื้นตัว ทำให้ผู้ประกอบการในด้านดังกล่าวเริ่มฟื้นตัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ชัยนาทเป็นไปตามเป้าหมาย ประกอบกับการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ชัยนาทจากการจัดเก็บภาษีสุรา/เบียร์ เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่รายได้จัดเก็บรายได้รวมในปี 2568 ชะลอตัวเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2567

บทที่ 3
สภาพทางสังคม

3.1 ประชากร

ขนาดพื้นที่และความหนาแน่นของประชากรในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด ปัจจุบันจังหวัดชัยนาท มีประชากร 311,578 คน แยกเป็นชาย 149,461 คน เป็นหญิง 162,117 คน พื้นที่ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 126 คน แบ่งตามเขตการปกครอง ดังนี้

ตารางที่ 71 : แสดงจำนวนประชากรแยกรายเทศบาล / อำเภอ

รายชื่อ	พื้นที่	จำนวนประชากร			จำนวนหลังคาเรือน	อัตราส่วนประชากรต่อพื้นที่
		ชาย	หญิง	รวม		
อำเภอเมืองชัยนาท	255.38	10,993	11,683	22,676	9,221	89
อำเภอมโนรมย์	225.64	11,008	12,077	23,085	9,499	102
อำเภอวัดสิงห์	315.32	10,381	11,136	21,517	9,752	68
อำเภอสรรพยา	228.28	14,245	15,403	29,648	12,191	130
อำเภอสรรคบุรี	354.80	28,151	30,722	58,873	23,099	166
อำเภอหันคา	529.33	19,345	20,575	39,920	15,413	75
อำเภอหนองมะโมง	291	6,188	6,370	12,558	5,356	43
อำเภอเนินขาม	270	5,250	5,427	10,677	4,185	40
เทศบาลเมืองชัยนาท	6.06	4,958	5,845	10,803	7,688	1,783
เทศบาล ต.นางลือ	51.11	3,455	3,848	7,303	2,675	143
เทศบาล ต.เสือโฮก	43.19	3,569	3,768	7,337	2,585	170
เทศบาล ต.หาดท่าเสา	24.76	2,361	2,523	4,884	1,899	197
เทศบาล ต.ชัยนาท	30.20	3,495	4,216	7,711	2,817	255
เทศบาล ต.บ้านกล้วย	20.72	3,316	3,773	7,089	3,856	342
เทศบาล ต.หางน้ำสาคร	11.92	2,877	3,138	6,015	3,388	505
เทศบาล ต.คุ้งสำเภา	2.00	837	921	1,758	1,017	879
เทศบาล ต.วัดสิงห์	2.00	1,396	1,547	2,943	1,992	1,472
เทศบาล ต.โพธิ์พิทักษ์	0.77	688	768	1,456	585	1,891
เทศบาล ต.สรรพยา	2.52	1,415	1,504	2,919	1,402	1,158
เทศบาล ต.บางหลวง	24.97	2,362	2,666	5,028	2,681	201
เทศบาล ต.แพรกศรีราชา	1.80	1,102	1,251	2,353	1,411	1,307
เทศบาล ต.หันคา	1.88	1,805	2,049	3,854	2,515	2,050
เทศบาล ต.สามง่ามท่าโบสถ์	4.75	591	631	1,222	492	257
เทศบาล ต.หนองแซง	112	3,673	3,816	7,489	2,967	67
เทศบาล ต.วังตะเคียน	96.88	3,214	3,375	6,589	2,620	68
เทศบาล ต.เนินขาม	127.93	2,786	3,085	5,871	2,844	46
รวม	**2,469.75**	**149,461**	**162,117**	**311,578**	**134,150**	**126**

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดชัยนาท (ข้อมูล ณ 30 พฤศจิกายน 2568)

บทวิเคราะห์ข้อมูลประชากรจังหวัดชัยนาท

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2568 พบว่า มีจำนวนประชากรโดยเฉลี่ย 322,706 คน เพศชายคิดเป็นร้อยละ 48.07 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.92 ผลต่างประชากรเพศชายน้อยกว่าเพศหญิงโดยเฉลี่ย จำนวน 12,422 คน ประชากรมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องมาจากการเกิดน้อยลง

ขนาดของประชากรต่อพื้นที่ พบว่า อำเภอสรรคบุรี มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 166 คน รองลงมา คือ อำเภอสรรพยา คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 130 คน และอำเภอมโนรมย์ คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 102 คน อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด คือ อำเภอเนินขาม คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 40 คน รองลงมา คือ อำเภอหนองมะโมง คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 43 คน และอำเภอวัดสิงห์ คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 68 คน เทศบาลที่มีประชากรต่อพื้นที่หนาแน่นมากที่สุด คือ เทศบาลตำบลหันคา คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 2,050 คน รองลงมา คือ เทศบาลโพธิ์พิทักษ์ คิดเป็นอัตราส่วนตารางกิโลเมตรต่อประชากร 1,891 คน และเทศบาลเมืองชัยนาท คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 1,783 คน เทศบาลที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลเนินขาม คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 46 คน รองลงมา คือ เทศบาลตำบลหนองแซง คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 67 คน และเทศบาลตำบลวังตะเคียน คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 68 คน

3.2 การสาธารณสุข

3.2.1) ข้อมูลสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐ

ตารางที่ 72 : จำนวนเตียงจำแนกรายโรงพยาบาล จังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โรงพยาบาล	ระดับหน่วยบริการเดิม (A-F)	ระดับหน่วยบริการใหม่ (SAP)	จำนวนเตียงจริง	จำนวนเตียง ICU			จำนวนห้องผ่าตัด
				จำนวน เตียง ICU ทุกแผนก	จำนวนเตียง NICU	รวม	
ชัยนาทนเรนทร	S	A	355	20	6	26	10
มโนรมย์	F2	S	30	-	-	-	-
วัดสิงห์	F2	S	30	-	-	-	-
สรรพยา	F2	S	30	-	-	-	1
สรรคบุรี	F1	S	60	-	-	-	1
หันคา	F2	S	45	-	-	-	1
หนองมะโมง	F3	S	10	-	-	-	-
เนินขาม	F3	S	-	-	-	-	-
รวมจังหวัด			**560**	**20**	**6**	**26**	**13**

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ตารางที่ 73 : จำนวนสถานบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ จำแนกรายอำเภอ ปีงบประมาณพ.ศ. 2568

อำเภอ	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล					ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล	รวม
	รพ.สต. ที่ไม่ถ่ายโอน	รพ.สต. ถ่ายโอน	ขนาดเล็ก (S)	ขนาดกลาง (M)	ขนาดใหญ่ (L)		
เมืองชัยนาท	11	1	1	8	3	1	13
มโนรมย์	6	1	0	7	0	0	7
วัดสิงห์	4	1	2	3	0	1	6
สรรพยา	11	1	4	8	0	0	12
สรรคบุรี	14	0	0	13	1	0	14
หันคา	9	1	2	6	2	0	10
หนองมะโมง	6	1	4	3	0	0	7
เนินขาม	4	1	2	3	0	0	5
รวม	**65**	**7**	**15**	**51**	**6**	**2**	**74**

ที่มา : กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพและรูปแบบบริการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

3.2.2) หน่วยงานสาธารณสุขที่สังกัดส่วนกลาง

- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท 1 แห่ง

3.2.3) สถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชน

- โรงพยาบาลรวมแพทย์ชัยนาท 1 แห่ง

ตารางที่ 74 : จำนวนสถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชนจำแนกรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2568

อำเภอ	สถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชน (แห่ง)												
	โรงพยาบาลเอกชน		เวชกรรม	เฉพาะทางด้านเวชกรรม	ทันตกรรม	การพยาบาลและการผดุงครรภ์	กายภาพบำบัด	เทคนิคการแพทย์	แพทย์แผนไทย	แพทย์แผนไทยประยุกต์	การประกอบโรคศิลปะ	สหคลินิก	ผลรวม
	แห่ง	เตียง											
เมืองชัยนาท	1	59	21	18	10	1	2	2	0	1	2	1	59
มโนรมย์	-	-	5	1	1	2	2	0	2	0	0	0	13
วัดสิงห์	-	-	3	1	1	1	0	0	0	0	0	1	7
สรรพยา	-	-	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	5
สรรคบุรี	-	-	3	1	2	6	0	0	2	1	0	2	17
หันคา	-	-	3	1	1	5	1	0	3	1	1	1	17
หนองมะโมง	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เนินขาม	-	-	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
รวม	**1**	**59**	**38**	**22**	**15**	**18**	**5**	**2**	**7**	**3**	**3**	**5**	**119**

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปี พ.ศ. 2568 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568) จังหวัดชัยนาท มีสถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชน ได้แก่ โรงพยาบาลเอกชน (โรงพยาบาลรวมแพทย์ชัยนาท) จำนวน 1 แห่ง คลินิกแพทย์ 60 แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 39 แห่ง ที่เหลือกระจายตัวอยู่ตามอำเภออื่น ๆ ยกเว้น อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม ที่ไม่มีคลินิกแพทย์ คลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ จำนวน 18 แห่ง และคลินิกทันตกรรม 15 แห่ง

3.2.4) ข้อมูลด้านบุคลากรสาธารณสุข

สัดส่วนประชากรจังหวัดชัยนาท ต่อบุคลากรในสายวิชาชีพหลักแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ และนักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน

ตารางที่ 75 : สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากรจังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ประเภทบุคลากร	จำนวน	สัดส่วนต่อประชากร	หมายเหตุ
แพทย์	142	1 : 2,201	ปชก.กลางปี 2568
ทันตแพทย์	49	1 : 6,379	312,590
เภสัชกร	71	1 : 4,403	
พยาบาลวิชาชีพ	780	1 : 401	
นวก.สธ./จพ.สธ./นักสาธารณสุข	283	1 : 1,105	

ที่มา : กลุ่มงานทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขของจังหวัดชัยนาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 พบว่ามีสัดส่วนแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 2,201 คน ทันตแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 6,379 คน เภสัชกร 1 คน ต่อประชากร 4,403 คน พยาบาลวิชาชีพ 1 คน ต่อประชากร 401 คน และ นวก.สธ./จพ.สธ./นักสาธารณสุข 1 คน ต่อประชากร 1,105 คน

ตารางที่ 76 : จำนวนบุคลากรสายวิชาชีพหลักโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

วิชาชีพ	โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร			โรงพยาบาลชุมชน			รวมทั้งสิ้น		
	กรอบอัตรา	ปฏิบัติจริง	ส่วนขาด/เกิน	กรอบอัตรา	ปฏิบัติจริง	ส่วนขาด/เกิน	กรอบอัตรา	ปฏิบัติจริง	ส่วนขาด/เกิน
แพทย์	100	82	18	105	60	45	205	142	63
ทันตแพทย์	18	14	4	43	35	8	61	49	12
เภสัชกร	32	27	5	65	44	21	97	71	26
พยาบาลวิชาชีพ	420	334	86	454	276	178	874	610	264

ที่มา : กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย 8 อำเภอ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 312,590 คน (ประชากรกลางปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2568) เมื่อพิจารณาอัตรากำลังบุคลากรสายวิชาชีพหลัก 4 สายงาน (แพทย์, ทันตแพทย์, เภสัชกร และพยาบาลวิชาชีพ) ที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนที่มีจริงกับกรอบขั้นต่ำแล้ว สายงานมีอัตรากำลังที่ขาดแคลนมากที่สุด ได้แก่ สายงาน พยาบาลวิชาชีพ แพทย์ และเภสัชกร

ตารางที่ 77 : จำนวนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท จำแนกรายเครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ลำดับที่	CUP	หน่วยงาน	จำนวนบุคคลากร							
			ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ	พนักงานราชการ	พนักงานกระทรวง	ลูกจ้างชั่วคราว	จ้างเหมา	รายวัน/รายคาบ	รวมทั้งสิ้น
1		สสจ.ชัยนาท	60	1	15	2	0	12	0	90
2	เมืองชัยนาท	รพ.ชัยนาทนเรนทร	537	3	53	299	76	0	70	1,038
		สสอ.เมืองชัยนาท	57	0	0	17	2	21	0	97
	รวม		594	3	53	316	78	21	70	1,135
3	มโนรมย์	รพ.มโนรมย์	74	3	2	21	1	47	0	148
		สสอ.มโนรมย์	26	0	1	7	1	12	6	53
	รวม		100	3	3	28	2	59	6	201
4	วัดสิงห์	รพ.วัดสิงห์	83	2	2	46	1	11	0	145
		สสอ.วัดสิงห์	18	0	0	0	0	10	0	28
	รวม		101	2	2	46	1	21	0	173
5	สรรพยา	รพ.สรรพยา	85	1	3	28	4	22	0	143
		สสอ.สรรพยา	44	0	0	20	0	24	0	88
	รวม		129	1	3	48	4	46	0	231
6	สรรคบุรี	รพ.สรรคบุรี	134	2	4	58	14	14	37	263
		สสอ.สรรคบุรี	66	1	0	34	13	6	9	129
	รวม		200	3	4	92	27	20	46	392
7	หันคา	รพ.หันคา	99	0	3	62	13	13	31	221
		สสอ.หันคา	41	0	0	8	1	13	0	63
	รวม		140	0	3	70	14	26	31	284
8	หนองมะโมง	รพ.หนองมะโมง	52	0	3	26	2	25	0	108
		สสอ.หนองมะโมง	16	0	0	8	5	6	0	35
	รวม		68	0	3	34	7	31	0	143
9	เนินขาม	รพ.เนินขาม	26	0	1	12	0	22	0	61
		สสอ.เนินขาม	11	0	0	3	4	0	10	28
	รวม		37	0	1	15	4	22	10	89
รวมทั้งสิ้น			**1,429**	**13**	**87**	**651**	**137**	**258**	**163**	**2,738**

ที่มา : กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จังหวัดชัยนาท มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานสาธารณสุข รวมทั้งสิ้น 2,738 คน มากที่สุดอยู่ที่อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 1,135 คน ซึ่งเป็นเครือข่ายบริการสุขภาพ ของโรงพยาบาลทั่วไปในพื้นที่ รองลงมา คือ อำเภอสรรคบุรี จำนวน 392 คน ซึ่งเป็นเครือข่ายบริการสุขภาพ ของโรงพยาบาลสรรคบุรี ซึ่งขยายบริการรองรับโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง และอำเภอหันคา จำนวน 284 คน ส่วนอำเภอ ที่มีเจ้าหน้าที่น้อยที่สุดคือ อำเภอเนินขาม จำนวน 89 คน

ตารางที่ 78 : แสดงจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

อำเภอ	จำนวน อาสาสมัครสาธารณสุข (คน)	อสม. ต่อประชากร	อสม. ต่อครัวเรือน
เมืองชัยนาท	2,809	1 : 24.21	10.92
มโนรมย์	907	1 : 34.11	15.24
วัดสิงห์	782	1 : 31.42	14.97
สรรพยา	1,130	1 : 34.69	14.89
สรรคบุรี	1,958	1 : 31.40	12.47
หันคา	1,416	1 : 37.20	15.04
หนองมะโมง	527	1 : 36.38	15.08
เนินขาม	520	1 : 31.82	13.40
รวม	**10,049**	**1 : 31.11**	**13.30**

ที่มา : กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพและรูปแบบบริการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568) จังหวัดชัยนาทมีอาสาสมัครสาธารณสุขรวมทั้งสิ้น 10,049 คน สูงสุดที่อำเภอเมืองชัยนาท จำนวน 2,809 คน รองลงมาคือ อำเภอสรรคบุรี จำนวน 1,958 คน ส่วนอำเภอที่มีจำนวน อสม. น้อยที่สุดคืออำเภอเนินขาม จำนวน 520 คน

สัดส่วน อสม. ต่อครัวเรือนภาพรวมของจังหวัดชัยนาท (133,664 ครัวเรือน) เท่ากับ อสม. 1 คนต่อ 13.30 ครัวเรือน สูงสุดอยู่ที่อำเภอมโนรมย์ (อสม. 1 คน ต่อ 15.24 ครัวเรือน) ต่ำสุดอยู่ที่อำเภอเมืองชัยนาท (อสม. 1 คน ต่อ 10.92 ครัวเรือน)

สัดส่วน อสม. ต่อประชากรภาพรวมของจังหวัดชัยนาท (312,590 คน) เท่ากับ อสม. 1 คน ต่อประชากร 31.11 คน สูงสุดอยู่ที่อำเภอหันคา (อสม. 1 คน ต่อประชากร 37.20 คน) ต่ำสุดอยู่ที่อำเภอเมืองชัยนาท (อสม.1 คน ต่อประชากร 24.21 คน)

3.2.5) ข้อมูลด้านสิทธิการรักษา

ข้อมูลหลักประกันสุขภาพ

ตารางที่ 79 : แสดงความครอบคลุมสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ ของประชาชนในจังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

เดือน	ประชากรทั้งหมด	ร้อยละผู้ที่มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ	สิทธิประกันสุขภาพ (UC)	สิทธิประกันสุขภาพต่างจังหวัด	ข้าราชการ	ประกันสังคม	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	รอพิสูจน์สถานะ	สิทธิอื่นๆ	รวมผู้มีสิทธิ	สิทธิว่าง	ร้อยละ
ม.ค. 68	324,518	99.91	199,362	33,108	28,045	57,181	3,300	14	3,266	324,276	242	0.09
ก.พ. 68	324,263	99.94	199,172	33,109	28,071	57,175	3,294	14	3,273	324,108	155	0.06
มี.ค. 68	324,044	99.92	198,964	33,190	28,098	57,014	3,283	14	3,257	323,820	224	0.08
เม.ย. 68	323,829	99.90	199,028	33,187	28,156	56,685	3,268	14	3,225	323,563	266	0.1

เดือน	ประชากรทั้งหมด	ร้อยละผู้ที่มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ	สิทธิประกันสุขภาพ (UC)	สิทธิประกันสุขภาพต่างจังหวัด	ข้าราชการ	ประกันสังคม	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	รอพิสูจน์สถานะ	สิทธิอื่นๆ	รวมผู้มีสิทธิ	สิทธิว่าง	ร้อยละ
พ.ค. 68	323,697	99.90	198,874	33,335	28,157	56,544	3,276	14	3,206.00	323,406	291	0.1
มิ.ย. 68	323,522	99.92	198,535	33,509	28,166	56,588	3,280	14	3,226.00	323,318	204	0.08
ก.ค. 68	323,337	99.91	198,526	33,520	28,207	56,332	3,281	14	3,205.00	323,085	252	0.09
ส.ค. 68	323,219	99.90	198,405	33,577	28,228	56,246	3,268	14	3,206.00	322,944	275	0.1
ก.ย. 68	323,093	99.88	198,076	33,585	28,247	56,378	3,268	14	3,200.00	322,768	325	0.12
ต.ค. 68	322,795	99.92	198,331	33,535	29,272	56,232	3,284	14	1,907.00	322,575	220	0.08
พ.ย. 68	321,783	99.92	198,161	33,574	29,270	55,390	3,267	14	1,879.00	321,555	228	0.08
ธ.ค. 68	321,123	99.90	197,808	33,545	29,316	54,936	3,261	14	1,955	320,835	288	0.1

ที่มา : www.nhso.go.th : งานทะเบียน : 5.สถิติและรายงาน (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2568)

จังหวัดชัยนาท มีประชากรทั้งหมด 321,123 คน ผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ จำนวน 197,808 ค น
คิดเป็นร้อยละ 61.60 ผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพต่างจังหวัด จำนวน 33,545 คน คิดเป็นร้อยละ 10.45 ผู้มีสิทธิข้าราชการ จำนวน 29,316 คน คิดเป็นร้อยละ 9.13 ผู้มีสิทธิประกันสังคม จำนวน 54,936 คน คิดเป็นร้อยละ 17.11 ผู้มีสิทธิข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 3,261 คน คิดเป็นร้อยละ 1.02 สิทธิอื่น ๆ จำนวน 3,282 คน คิดเป็นร้อยละ 0.61 รอพิสูจน์สถานะ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ผู้มีสิทธิว่าง จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 0.09 รวมผู้มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ จำนวน 321,123 คน คิดเป็นร้อยละ 99.90 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ แสดงผลการลงทะเบียนสิทธิของประชากรจังหวัดชัยนาท เพื่อนำไปใช้ในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังสถานการณ์การลงทะเบียนสิทธิของหน่วยบริการ ในจังหวัดชัยนาท

3.2.6) ข้อมูลด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

ตารางที่ 80 : แสดงจำนวนสถานประกอบการด้านสุขภาพ จังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2568

อำเภอ	ประเภทสถานประกอบการ							
	ยา, ยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์	สมุนไพร	อาหาร	สถานพยาบาลเอกชน	สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ	วัตถุอันตราย	เครื่องสำอาง	รวม
เมือง	32	0	51	59	15	0	0	157
มโนรมย์	13	1	11	13	1	0	1	40
วัดสิงห์	8	0	15	7	1	0	0	31
สรรพยา	17	1	40	5	4	0	1	68
สรรคบุรี	19	2	22	17	6	0	1	67

หันคา	23	4	21	17	5	1	1	72
อำเภอ	**ประเภทสถานประกอบการ**							
	ยา, ยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์	**สมุนไพร**	**อาหาร**	**สถานพยาบาลเอกชน**	**สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ**	**วัตถุอันตราย**	**เครื่องสำอาง**	**รวม**
หนองมะโมง	1	0	4	0	0	0	2	7
เนินขาม	2	0	3	1	0	0	1	7
รวมทั้งหมด	**115**	**8**	**167**	**119**	**32**	**1**	**7**	**449**

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปี พ.ศ. 2568 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จังหวัดชัยนาท มีสถานประกอบการด้านสุขภาพทั้งหมดจำนวน 449 แห่ง สถานประกอบการสูงสุด ได้แก่ สถานประกอบการด้านอาหาร จำนวน 167 แห่ง รองลงมา ได้แก่ สถานประกอบการสถานพยาบาลเอกชน จำนวน 119 แห่ง และสถานประกอบการประเภทยา ยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ จำนวน 115 แห่ง

ตารางที่ 81 : แสดงจำนวนสถานประกอบการด้านอาหารในจังหวัดชัยนาท จำแนกประเภท รายอำเภอ ปี พ.ศ. 2568

อำเภอ	**ประเภทสถานที่**			**มาตรฐาน**
	เข้าข่ายโรงงาน	**ไม่เข้าข่ายโรงงาน**	**รวม**	**GMP ตามกฎหมาย**
เมืองชัยนาท	7	44	51	51
มโนรมย์	3	8	11	11
วัดสิงห์	1	14	15	15
สรรพยา	5	35	40	40
สรรคบุรี	6	16	22	22
หันคา	5	16	21	21
หนองมะโมง	1	3	4	4
เนินขาม	0	3	3	3
รวมทั้งหมด	**28**	**139**	**167**	**167**

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปี พ.ศ. 2568 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จังหวัดชัยนาท มีสถานประกอบการด้านอาหารและผ่านมาตรฐาน GMP ตามกฎหมาย ทั้งหมด 167 แห่ง แบ่งเป็นสถานประกอบการที่เข้าข่ายโรงงาน จำนวน 28 แห่ง ไม่เข้าข่ายโรงงาน จำนวน 139 แห่ง

ตารางที่ 82 : แสดงจำนวนสถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชน (ร้านขายยา) จังหวัดชัยนาท จำแนกราย อำเภอ ปีพ.ศ. 2568

อำเภอ	**ประเภทร้านขายยา (แห่ง)**					**รวม**
	แผนปัจจุบัน			**แผนโบราณ**		
	ร้านขายยาแผนปัจจุบันของเภสัชกร (ขย.1)	**ร้านขายยาบรรจุเสร็จ (ขย.2)**	**ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขยส)**	**ร้านขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร**	**ร้านผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร**	
เมืองชัยนาท	21	0	0	0	0	21

มโนรมย์	6	2	0	1	0	9
อำเภอ	**ประเภทร้านขายยา (แห่ง)**					**รวม**
	แผนปัจจุบัน			**แผนโบราณ**		
	ร้านขายยาแผนปัจจุบันของเภสัชกร (ขย.1)	**ร้านขายยาบรรจุเสร็จ (ขย.2)**	**ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขยส)**	**ร้านขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร**	**ร้านผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร**	
วัดสิงห์	4	3	1	0	0	8
สรรพยา	6	2	0	1	0	9
สรรคบุรี	11	2	3	2	0	18
หันคา	10	4	3	2	2	21
หนองมะโมง	1	0	0	0	0	1
เนินขาม	1	1	0	0	0	2
รวม	**60**	**14**	**7**	**6**	**2**	**89**

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปี พ.ศ. 2568 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จังหวัดชัยนาท มีสถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชนประเภทร้านขายยา ทั้งหมดจำนวน 89 แห่ง ได้แก่ ร้านขายยาแผนปัจจุบันของเภสัชกร (ขย.1) จำนวน 60 แห่ง ร้านขายยาบรรจุเสร็จ (ขย.2) จำนวน 14 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขยส) จำนวน 7 แห่ง ร้านขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 6 แห่ง และร้านผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 2 แห่ง

ตารางที่ 83 : ข้อมูลการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร ปี 2568 จังหวัดชัยนาท

เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)	**จำนวนตลาดประเภท 1 (ตลาดสด)**		**ตลาดประเภท 2**	**ร้านอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐาน CFGT**			**ร้านอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐาน SAN Plus (จำนวน)**
	มีโครงสร้าง อาคาร		**ตลาดนัด**	**ร้านอาหาร**			
	จำนวนทั้งหมด	**ผ่านเกณฑ์**	**(แห่ง)**	**เป้าหมาย (แห่ง)**	**ผ่าน**	**ร้อยละ**	
เมืองชัยนาท	2	2	8	44	39	88.64	4
มโนรมย์	0	0	6	31	28	90.32	2
วัดสิงห์	1	1	5	81	49	60.49	0
สรรพยา	0	0	14	37	29	78.38	3
สรรคบุรี	1	1	13	105	35	33.33	2
หันคา	1	1	11	28	22	78.57	2
หนองมะโมง	0	0	6	5	5	100	1
เนินขาม	0	0	6	8	6	75	0
รวม	5	5	69	339	213	62.83	14

ที่มา : กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 จังหวัดชัยนาท มีสถานประกอบการประเภท ตลาดสด ทั้งหมด จำนวน 5 แห่ง (ผ่านเกณฑ์ตลาดสดน่าซื้อ จำนวน 5 แห่ง) ตลาดนัด จำนวน 69 แห่ง

ร้านอาหารทั้งหมด 339 แห่ง ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน CFGT จำนวน 213 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.83 ผ่านมาตรฐาน SAN Plus จำนวน 14 แห่ง

3.2.7) ข้อมูลสถานะสุขภาพ

สถิติชีพจังหวัดชัยนาท

อัตราเกิด อัตราเกิดมีชีพของประชากรจังหวัดชัยนาท มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ซึ่งมีทิศทางเดียวกับระดับประเทศที่มีแนวโน้มลดลง โดยปี พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราเกิดมีชีพเท่ากับ 3.08 ต่อพันประชากร

อัตราตาย จังหวัดชัยนาท มีอัตราตายของประชากรสูงกว่าระดับประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และในปี พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราตายเท่ากับ 11.39 ต่อพันประชากร

อัตราทารกตาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - 2559 จังหวัดชัยนาทมีอัตราทารกตายที่มีแนวโน้มลดลง จากนั้นมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีแนวโน้มสูงขึ้นและในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดชัยนาท มีอัตราทารกตาย เพิ่มสูงสุดในรอบ 10 ปี คือ 14.11 ต่อการเกิดมีชีพพันคน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2564 มีอัตราตายลดลง และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 มีอัตราทารกตายเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2568 และในปี พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาทอัตราตายทารกเท่ากับ 10.37 ต่อพันการเกิดมีชีพ

อัตรามารดาตาย จังหวัดชัยนาท มีมารดาตายในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 2 ราย คิดเป็นอัตรา 59.58 ต่อเกิดมีชีพแสนคน และในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 1 ราย คิดเป็นอัตรา 40.23 ต่อเกิดมีชีพแสนคน และไม่มีรายงานมารดาตาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2563 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2564 จังหวัดชัยนาท มีมารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 72.67 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน ส่วนในปี พ.ศ. 2565 ไม่พบมารดาเสียชีวิต และในปี พ.ศ. 2566 มีรายงานมารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 73.96 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน และในปี พ.ศ. 2567 มารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 90.01 ต่อเกิดมีชีพแสนคน ส่วนในปีพ.ศ. 2568 ไม่พบมารดาตาย

อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ ประชากรจังหวัดชัยนาท อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับของระดับประเทศ ส่วนในปีพ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราเพิ่มตามธรรมชาติร้อยละ - 0.83

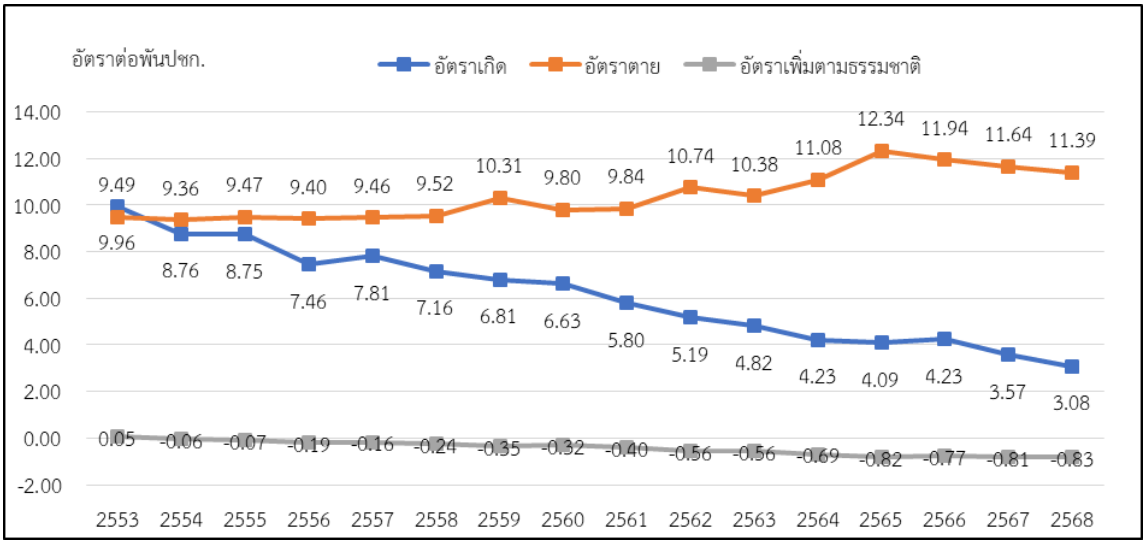
ตารางที่ 84 : แสดงสถิติชีพจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2553 – 2568

	ปชก. กลางปี	อัตราเกิดมีชีพ ต่อประชากร 1,000 คน			อัตราตาย ต่อประชากร 1,000 คน			อัตราทารกตาย ต่อเกิดมีชีพ 1,000 คน			มารดาตาย ต่อเกิดมีชีพ 100,000 คน			อัตราเพิ่ม ตามธรรมชาติ (ร้อยละ)	
ปีพ.ศ.	ณ 30 มิ.ย.	จำนวน	ชัยนาท	ประเทศ	จำนวน	ชัยนาท	ประเทศ	จำนวน	ชัยนาท	ประเทศ	จำนวน	ชัยนาท	ประเทศ	ชัยนาท	ประเทศ
2553	337147	3,357	9.96	12.00	3,200	9.49	6.50	17	5.06	7.00	2	59.58	10.20	0.05	0.6
2554	335358	2,938	8.76	12.20	3,138	9.36	6.50	21	7.15	6.60	0	-	8.90	-0.06	0.6
2555	334934	2,931	8.75	12.20	3,171	9.47	6.50	27	9.21	6.80	0	-	17.60	-0.07	0.6
2556	333256	2,486	7.46	11.60	3,134	9.40	6.60	18	7.24	6.40	1	40.23	22.20	-0.19	0.5
2557	332737	2,599	7.81	11.00	3,147	9.46	6.70	14	5.39	6.50	0	-	23.30	-0.16	0.4
2558	332313	2,380	7.16	10.40	3,162	9.52	6.90	13	5.46	6.20	0	-	24.60	-0.24	0.4
2559	331614	2,259	6.81	10.20	3,418	10.31	7.20	11	4.87	6.40	0	-	26.60	-0.35	0.3
2560	330754	2,193	6.63	10.10	3,241	9.80	7.00	17	7.75	5.90	0	-	21.80	-0.32	0.3
2561	330010	1,913	5.80	9.60	3,246	9.84	7.10	27	14.11	6.00	0	-	19.90	-0.40	0.3
2562	329004	1,708	5.19	9.10	3,535	10.74	7.50	14	8.20	5.60	0	-	22.50	-0.56	0.2
2563	327448	1,539	4.70	8.70	3,400	10.38	7.50	10	6.50	5.10	0	-	25.10	-0.57	0.10
2564	325530	1,376	4.23	8.10	3,606	11.08	8.40	4	2.91	5.20	1	72.67	26.60	-0.69	0.00
2565	321397	1,316	4.09	7.40	3,966	12.34	9.00	8	6.08	5.30	0	-	20.00	-0.82	-0.10
2566	319274	1,352	4.23	7.40	3,812	11.94	9.00	9	6.66	5.40	1	73.96	22.80	-0.77	-0.10
2567	317175	1,131	3.57	6.80	3,692	11.64	8.60	8	2.65	5.20	1	88.42	23.80	-0.81	-0.20
2568	312590	964	3.08	N/A	3,561	11.39	N/A	10	10.37	N/A	0	-	N/A	-0.83	N/A

ที่มา : 1. ข้อมูลประชากรกลางปี 2568 จากเว็บไซต์สำนักบริหารการทะเบียน https://www.bora.dopa.go.th/ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2568

2. ระบบฐานข้อมูลเกิด – ตาย กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568, สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2567 กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข

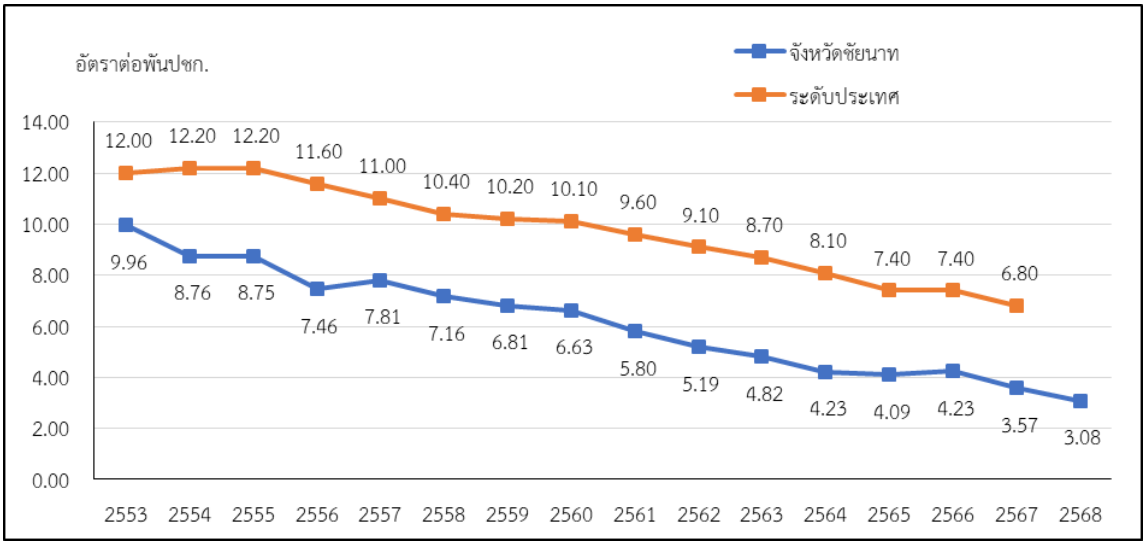
แผนภูมิที่ 26 : แสดงอัตราเกิดมีชีพ อัตราตาย ต่อพันประชากร และอัตราเพิ่มตามธรรมชาติ จังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2553 – 2568

จากข้อมูลปี พ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราการเกิดมีชีพ 3.08 ต่อพันประชากร อัตราตาย 11.39 ต่อพันประชากร อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ ร้อยละ -0.83 เมื่อเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2568 อัตราการเกิดมีชีพ อัตราเพิ่มธรรมชาติ และอัตราตาย ของประชากรจังหวัดชัยนาท มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

1) อัตราเกิด

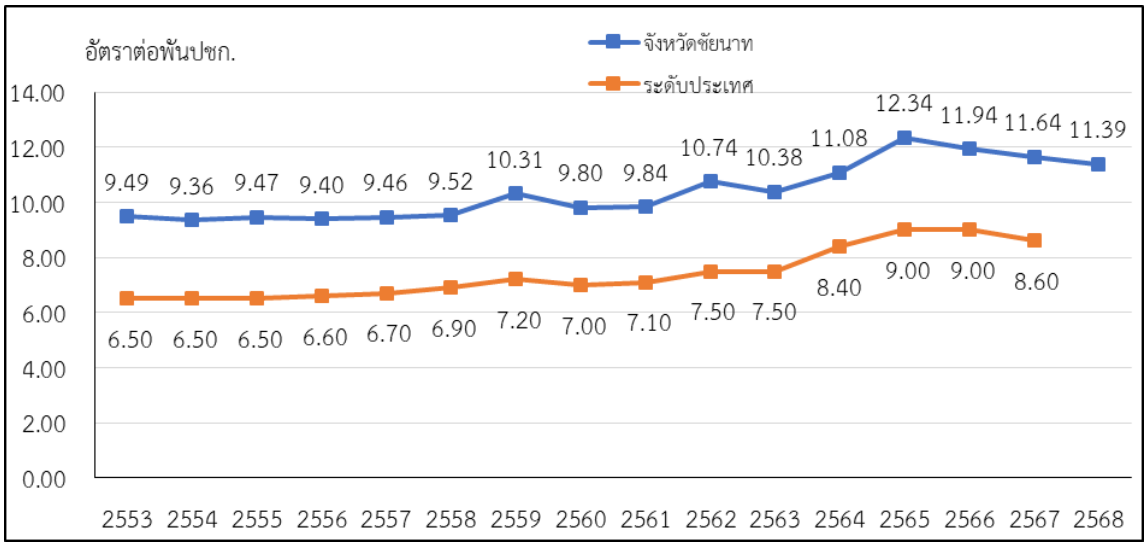
แผนภูมิที่ 27 : แสดงอัตราเกิดมีชีพต่อประชากรพันคน จังหวัดชัยนาทเปรียบเทียบกับระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2553 – 2568

อัตราเกิดมีชีพของประชากรจังหวัดชัยนาท ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 – 2568 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับประเทศ โดยปีพ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราเกิดมีชีพ เท่ากับ 3.08 ต่อพันประชากร

2) อัตราตาย

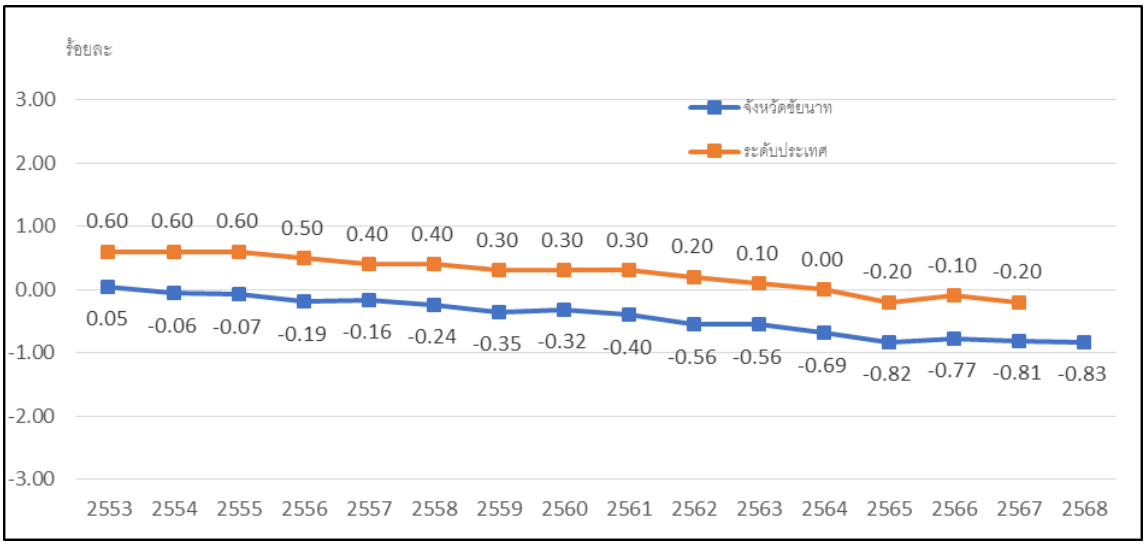
แผนภูมิที่ 28 : แสดงอัตราตายต่อประชากรพันคน จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบกับระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2553 – 2568

อัตราตายของประชากรจังหวัดชัยนาท สูงกว่าระดับประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2568 และในปี 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราตายเท่ากับ 11.39 ต่อพันประชากร

3) อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ

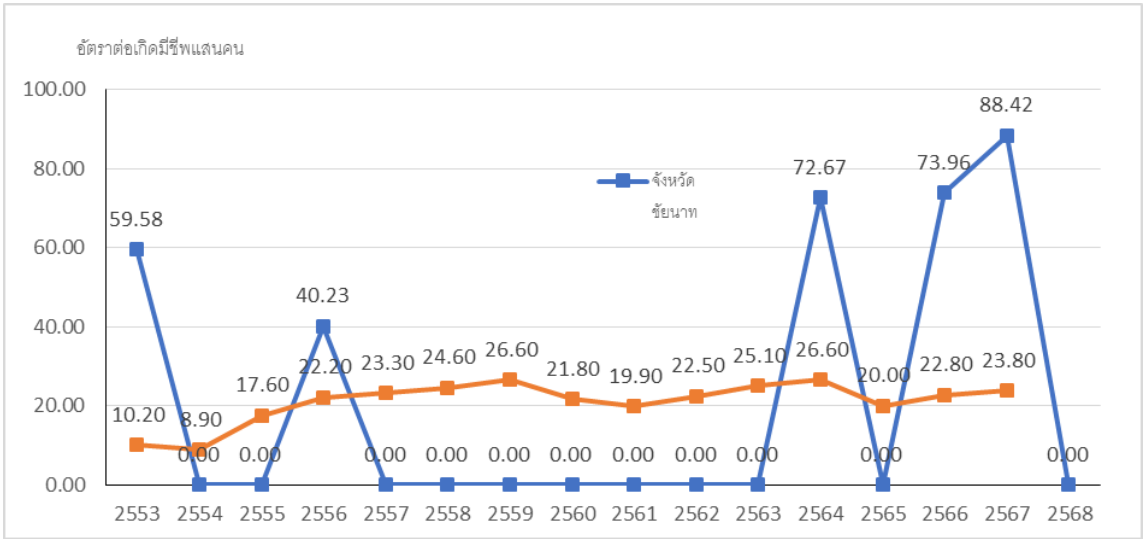
แผนภูมิที่ 29 : แสดงอัตราเพิ่มตามธรรมชาติ จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบกับระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2553 – 2568

อัตราเพิ่มตามธรรมชาติของประชากรจังหวัดชัยนาท ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 – 2567 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับของระดับประเทศ ส่วนในปีพ.ศ. 2568 จังหวัดชัยนาท มีอัตราเพิ่มตามธรรมชาติร้อยละ - 0.83

4) อัตรามารดาตาย

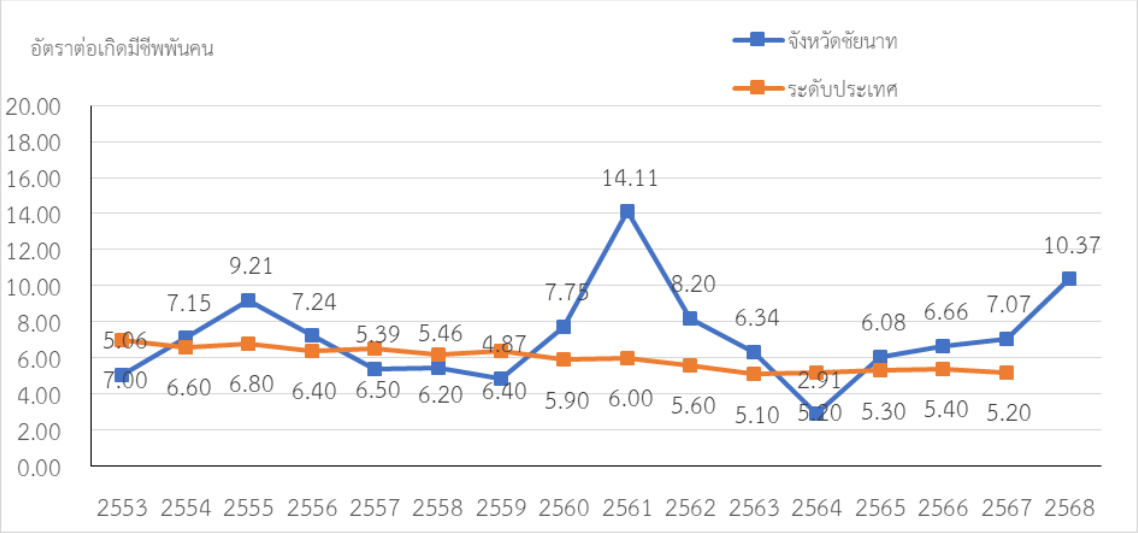
แผนภูมิที่ 30 : แสดงอัตรามารดาตายต่อเกิดมีชีพแสนคน จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบกับระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2553 - 2568

จังหวัดชัยนาท มีมารดาตายในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 2 ราย คิดเป็นอัตรา 59.58 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน และในปี พ.ศ.2556 จำนวน 1 ราย คิดเป็นอัตรา 40.23 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน และไม่มีรายงานมารดาตาย ตั้งแต่ปี 2557-2563 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2564 จังหวัดชัยนาท มีมารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 72.67 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน ส่วนในปี พ.ศ.2565 ไม่พบมารดาเสียชีวิต ปี พ.ศ.2566 มีรายงานมารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 73.96 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน และในปี พ.ศ. 2567 มารดาตาย 1 ราย คิดเป็นอัตรา 88.42 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน ส่วนในปี พ.ศ. 2568 ไม่พบมารดาตาย

5) อัตราทารกตาย

แผนภูมิที่ 31 : แสดงอัตราทารกตายต่อเกิดมีชีพพันคน จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบกับระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2553 - 2568

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - 2559 จังหวัดชัยนาทมีอัตราทารกตายที่มีแนวโน้มลดลง จากนั้นมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีแนวโน้มสูงขึ้นและในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดชัยนาทมีอัตราทารกตายเพิ่มสูงสุดในรอบ 10 ปี คือ 14.11 ต่อการเกิดมีชีพพันคน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2564 มีอัตราทารกตายลดลง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2565 – 2567 มีอัตราทารกตายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2568 อัตราตายทารกเท่ากับ 10.37 ต่อพันการเกิดมีชีพ

3.2.8) อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (life expectancy at birth)

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ของประชากรจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2568 เท่ากับ 76.43 ปี (เป้าหมายปี พ.ศ.2580 ไม่ต่ำกว่า 85 ปี) จำแนกเป็น เพศชาย เท่ากับ **72.97 ปี** เพศหญิง เท่ากับ **79.85 ปี**

อายุคาดเฉลี่ยที่อายุ 60 ปี ของประชากรจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ.2568 เท่ากับ 22.72 ปี จำแนกเป็น เพศชาย เท่ากับ **20.84 ปี** เพศหญิง เท่ากับ **24.28 ปี**

ตารางที่ 85 : แสดงอายุคาดเฉลี่ยจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2556 – 2568

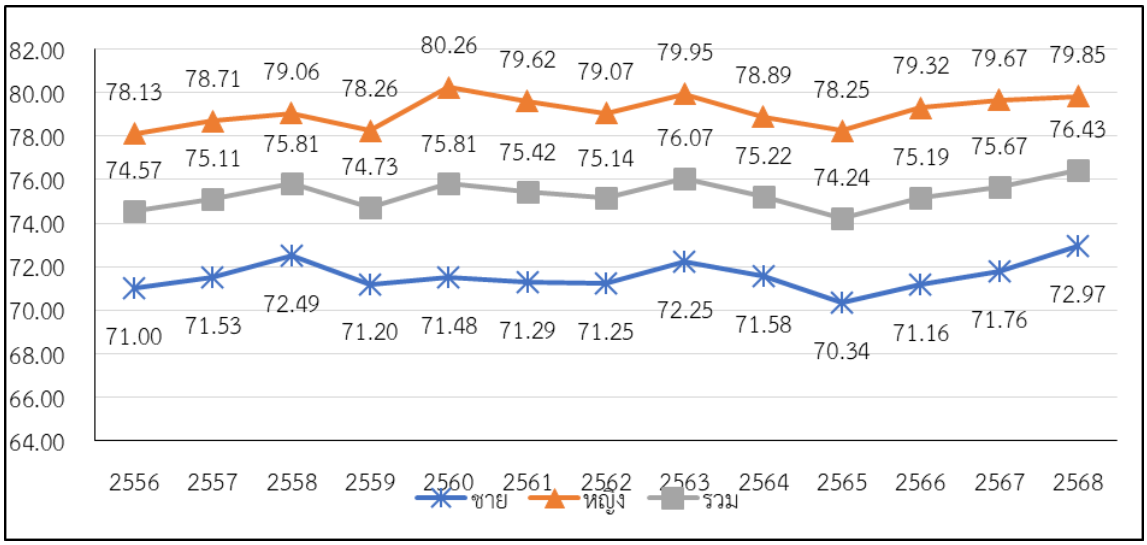
ปี พ.ศ.	อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (E_0)					อายุคาดเฉลี่ยที่ 60 ปี (E_{60})				
	ชาย		หญิง		รวม	ชาย		หญิง		รวม
	ชัยนาท	ประเทศ	ชัยนาท	ประเทศ		ชัยนาท	ประเทศ	ชัยนาท	ประเทศ	
2556	71.00	71.10	78.13	78.10	74.57	20.1	19.90	22.77	23.10	21.54
2557	71.53	71.30	78.71	78.20	75.11	20.52	20.00	22.87	23.20	21.80
2558	72.49	71.80	79.06	78.60	75.81	20.21	20.10	23.34	23.40	21.91
2559	71.20	72.00	78.26	78.80	74.73	19.65	20.20	22.57	23.50	21.22
2560	71.48	72.20	80.26	78.90	75.81	20.33	20.20	23.73	23.60	22.16
2561	71.29	72.20	79.62	78.90	75.42	21.00	20.20	24.41	23.60	22.84
2562	71.25	73.00	79.07	80.10	75.14	20.05	17.10	19.37	22.80	21.92
2563	72.25	73.20	79.95	80.30	76.07	20.59	17.20	23.74	23.00	22.30

ปี พ.ศ.	อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (E_0)					อายุคาดเฉลี่ยที่ 60 ปี (E_{60})				
	ชาย		หญิง		รวม	ชาย		หญิง		รวม
	ชัยนาท	ประเทศ	ชัยนาท	ประเทศ		ชัยนาท	ประเทศ	ชัยนาท	ประเทศ	
2564	71.58	73.50	78.89	80.50	75.22	20.24	17.40	23.57	23.20	22.05
2565	70.34	73.60	78.25	80.70	74.24	19.27	18.30	22.82	23.70	21.18
2566	71.16	71.90	79.32	80.00	75.19	19.27	17.40	23.36	23.10	21.46
2567	71.76	72.00	79.67	80.10	75.67	20.55	17.50	23.54	23.20	22.18
2568	72.97	72.00	79.85	80.20	76.43	20.84	17.50	24.28	23.30	22.72

ที่มา : สารประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ระบบฐานข้อมูลเกิด – ตาย กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568, ระบบรายงานสถิติสุขภาพ กลุ่มงานดิจิทัลสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2568 พบว่า อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชาชนจังหวัดชัยนาท มีแนวโน้มสูงขึ้น เพศชายอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดต่ำกว่าเพศหญิง และสูงสุดในปีพ.ศ. 2568 โดยมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 76.43 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2564 – 2565 มีแนวโน้มลดลง โดยในปีพ.ศ. 2565 มีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 74.24 ปี ซึ่งต่ำสุดในรอบ 10 ปี ส่วนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2566 – 2568 มีแนวโน้มอายุคาดเฉลี่ยสูงขึ้น

แผนภูมิที่ 32 : แสดงอายุคาดเฉลี่ยของประชากรจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2556 – 2568

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 – 2568 อายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชาชนจังหวัดชัยนาท มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบ ปีพ.ศ. 2567 – 2568 อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดภาพรวมเพิ่มขึ้น 0.76 ปี โดยเพศชายเพิ่มขึ้น 1.21 ปี เพศหญิงเพิ่มขึ้น 0.18 ปี

ตารางที่ 86 : แสดงอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด จำแนกรายอำเภอ จังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2566 – 2568

อำเภอ	พ.ศ. 2566			พ.ศ. 2567			พ.ศ. 2568		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม

เมืองชัยนาท	70.56	79.41	74.98	72.34	81.00	76.64	72.93	81.51	77.08
มโนรมย์	70.38	78.66	74.37	71.85	79.08	75.45	72.90	82.99	77.86
วัดสิงห์	71.63	79.21	75.30	72.13	78.99	75.45	71.69	79.19	75.33
สรรพยา	71.87	79.88	75.82	72.70	79.66	76.12	72.83	78.53	75.63
สรรคบุรี	70.74	79.70	75.15	71.15	79.86	75.42	72.84	80.13	76.52
หันคา	71.60	78.67	75.09	70.92	79.45	75.07	73.80	78.06	76.03
หนองมะโมง	72.20	80.63	75.97	73.08	79.60	76.28	74.13	75.85	74.95
เนินขาม	72.25	78.58	75.30	70.71	78.16	74.24	74.28	81.56	77.85
จังหวัด	71.16	79.31	75.19	71.76	79.67	75.67	72.97	79.85	76.43

ที่มา : กลุ่มงานสุขภาพดิจิทัล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2568 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2567 พบว่า เกือบทุกอำเภอมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพิ่มขึ้น ยกเว้น อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา และอำเภอหนองมะโมง เมื่อพิจารณาในภาพอายุคาดเฉลี่ยภาพรวมปี พ.ศ. 2568 พบว่าอำเภอที่มีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด เพศชายสูงสุด ได้แก่ อำเภอเนินขาม 74.28 ปี ต่ำสุด ได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ 71.69 ปี ส่วนเพศหญิงสูงสุด ได้แก่ อำเภอมโนรมย์ 82.99 ปี ต่ำสุด ได้แก่ อำเภอหนองมะโมง 75.85 ปี และอายุคาดอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดรวม สูงสุด ได้แก่ อำเภอมโนรมย์ 77.86 ปี และต่ำสุด ได้แก่ อำเภอหนองมะโมง 75.85 ปี จากข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดภาพรวมจังหวัด และรายอำเภอ จึงต้องมาวิเคราะห์หาสาเหตุการตายที่มีผลต่อการเพิ่มของอายุคาดเฉลี่ยของประชากรจังหวัดชัยนาท เพื่อวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่อไป

3.2.9) สาเหตุและอัตราการตาย

ตารางที่ 87 : สาเหตุการตายจากโรคที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท ปี พ.ศ. 2565 – 2568 (1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2568)

ลำดับ	สาเหตุการตาย	ปี พ.ศ. 2565		ปี พ.ศ. 2566		ปี พ.ศ. 2567		ปี พ.ศ. 2568	
		จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา
1	มะเร็งทุกชนิด (C00*-C97,D00*-D48*)	485	150.9	518	162.24	506	159.53	455	144.52
	- มะเร็งปอด (C34*)	95	29.56	83	26	79	24.91	64	20.33
	- มะเร็งตับ (C22*)	66	20.54	69	21.61	64	20.18	59	18.74
	- มะเร็งลำไส้ใหญ่ (C18*)	30	9.33	30	9.4	31	9.77	34	10.80
	- มะเร็งเต้านม (C50*)	32	9.96	35	10.96	23	7.25	23	7.31
	- มะเร็งมดลูก (C53*)	11	3.42	9	2.82	18	5.68	17	5.40
2	ปอดอักเสบ(Pneumonia) (J12*-J18*)	276	85.88	315	98.66	182	57.38	347	110.22
3	โรคหลอดเลือดสมอง (I60*-I69*)	291	90.54	315	98.66	279	87.96	256	81.31
4	โรคหัวใจขาดเลือดหรือโรคหลอดเลือดหัวใจ (Ischaemic heart diseases) (I20*-I25*)	215	66.9	223	69.85	187	58.96	138	43.83
5	โรคติดเชื้อและปรสิต (A00*-A99,B00*-B99)	233	72.5	204	63.89	81	25.54	124	39.39

ลำดับ	สาเหตุการตาย	ปี พ.ศ. 2565		ปี พ.ศ. 2566		ปี พ.ศ. 2567		ปี พ.ศ. 2568	
		จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา
6	ไตวายเรื้อรัง (N18*-N19)	20	6.22	100	31.32	82	25.85	84	26.68
7	อุบัติเหตุจากการขนส่ง ทางบก (V01*-V89*)	65	20.22	91	28.5	150	47.29	55	17.47
8	ความดันโลหิตสูง (I10*-I15*)	92	28.63	89	27.88	68	21.44	37	11.75
9	เบาหวาน (E10-E14)	60	18.67	48	15.03	56	17.66	36	11.43
10	จมน้ำตาย (W65-W74)	26	8.09	23	7.2	24	7.57	28	8.89
11	วัณโรคทุกชนิด (A15*-A19*)	33	10.27	33	10.34	37	11.67	25	7.94
12	ปอดอุดกั้นเรื้อรัง (J44*)	32	9.96	16	5.01	39	12.30	18	5.72
13	โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องเนื่องจากไวรัส (HIV) (B20*-B24)	34	10.58	22	6.89	14	4.41	11	3.49
14	ไตวายเฉียบพลัน (N17*)	6	1.87	23	7.2	8	2.52	9	2.86
15	ฆ่าตัวตาย (X60-X84)	33	10.27	25	28.5	26	8.20	3	0.95

ที่มา : ข้อมูลประชากรกลางปี ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 1 สาขาจังหวัดชัยนาท,
ระบบฐานข้อมูลเกิด-ตาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

สาเหตุการตายจากโรคที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท ในปีพ.ศ. 2568 ลำดับแรก ได้แก่ โรคมะเร็งทุกชนิด โดยมีอัตราตาย 144.52 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ ปอดอักเสบ, โรคหลอดเลือดสมอง, โรคหัวใจขาดเลือดหรือโรคหลอดเลือดหัวใจ, โรคติดเชื้อและปรสิต โดยมีอัตราตาย 110.22, 81.31, 43.83 และ 39.39 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

3.2.10) อัตราป่วยและตายด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา

ตารางที่ 88 : จำนวนและอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน ด้วยโรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา 10 อันดับแรก จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบปี 2563 – 2568

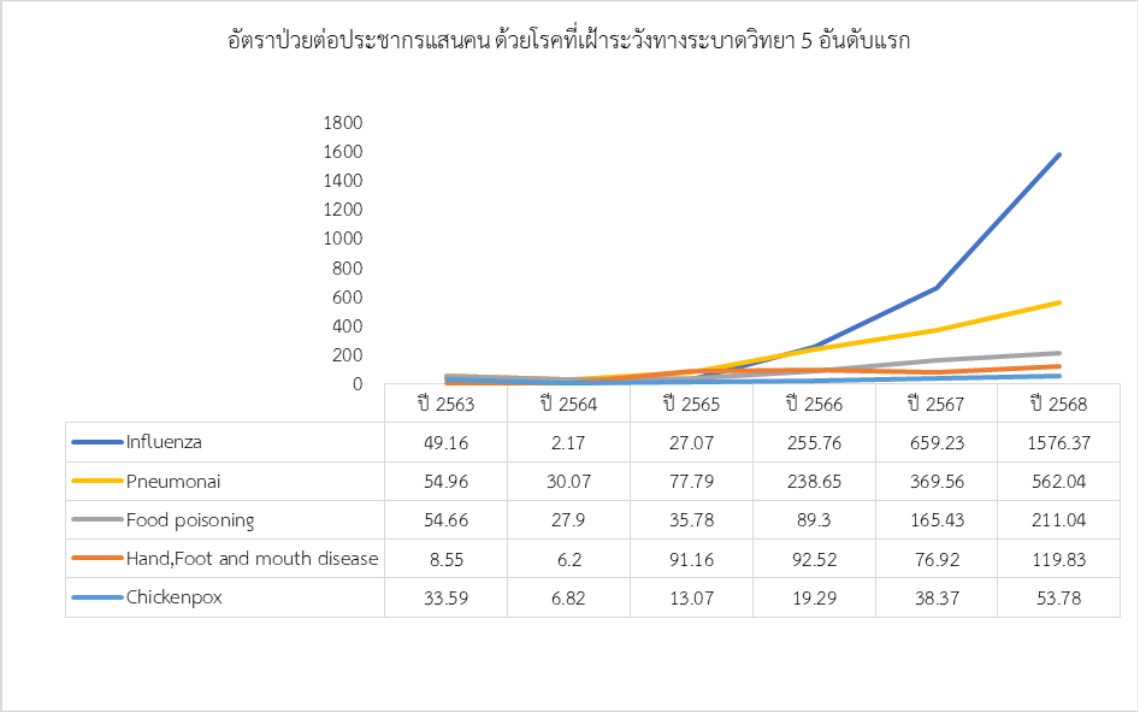
ที่	ชื่อโรค	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567		ปี 2568	
		จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย	จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย	จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย	จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย	จำนวนป่วย/ตาย (ราย)	อัตราป่วย/ตาย/ป่วยตาย
1	ไข้หวัดใหญ่	161	49.16	7	2.17	82	27.07	822	255.76	2,096	659.23	5,012/1	1,576.37/0.31
2	ปอดอักเสบ	180	54.96	97	30.07	247	77.79	767	238.65	1,175	369.56	1,787/96	562.04/30.19
3	อาหารเป็นพิษ	179	54.66	90	27.90	114	35.78	287	89.30	526	165.43	671	211.04
4	โรคมือ เท้า ปาก	20	8.55	20	6.20	293	91.16	307	95.52	244	76.92	381	119.83
5	สุกใส	110	33.59	22	6.82	42	13.07	62	19.29	122	38.37	171	53.78
6	ไวรัสตับอักเสบ บี	4	1.22	1	0.31	17	5.29	95	29.56	65	20.44	164	51.58
7	ไข้เลือดออก	709	261.50	82	25.42	179	55.69	550/2	171.13/0.62/0.36	377	118.86	153	48.60
8	ซิฟิลิส	14	4.27	4	1.24	29	9.02	87	27.07	88	36.41	92	28.93
9	หนองในแท้	9	2.75	3	0.93	10	3.11	46	14.31	46	23.04	43	13.52

10	ไวรัสตับอักเสบ ซี	32	9.77	11	3.41	36	15.25	197	61.29	25	7.86	24	21.54

ที่มา : แพลตฟอร์มเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา DOE-Portal ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

โรคที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2568 พบว่าโรคที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือโรคไข้หวัดใหญ่ คิดเป็นอัตราป่วย 1,576.37 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ โรคปอดอักเสบ โรคอาหารเป็นพิษ โรคมือเท้าปาก และโรคสุกใส คิดเป็นอัตราป่วย 562.04, 211.04, 119.83 และ 53.78 ตามลำดับ จากข้อมูลพบว่าแนวโน้มการป่วยโดยรวมมีทิศทางเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา โดยเฉพาะโรคระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ ไข้หวัดใหญ่และปอดอักเสบ ซึ่งมีอัตราป่วยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและอยู่ในระดับสูงมากในปี พ.ศ. 2567–2568 แสดงถึงการเกิดการระบาดในชุมชน โรคอาหารเป็นพิษ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แสดงถึงความเสี่ยงด้านสุขาภิบาลอาหาร ในประชาชน ส่วนโรคมือ เท้า ปาก และไวรัสตับอักเสบ บี พบอัตราป่วยเพิ่มขึ้นในช่วงหลัง แสดงถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของมาตรการเฝ้าระวังและการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ขณะที่โรคติดต่อนำโดยแมลง เช่น ไข้เลือดออก มีลักษณะการระบาดตามฤดูกาล แม้อัตราป่วยมีแนวโน้มลดลงในบางปี แต่ยังคงเป็นโรคที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินมาตรการป้องกัน ควบคุมโรค และการสื่อสารความเสี่ยงแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับสถานการณ์

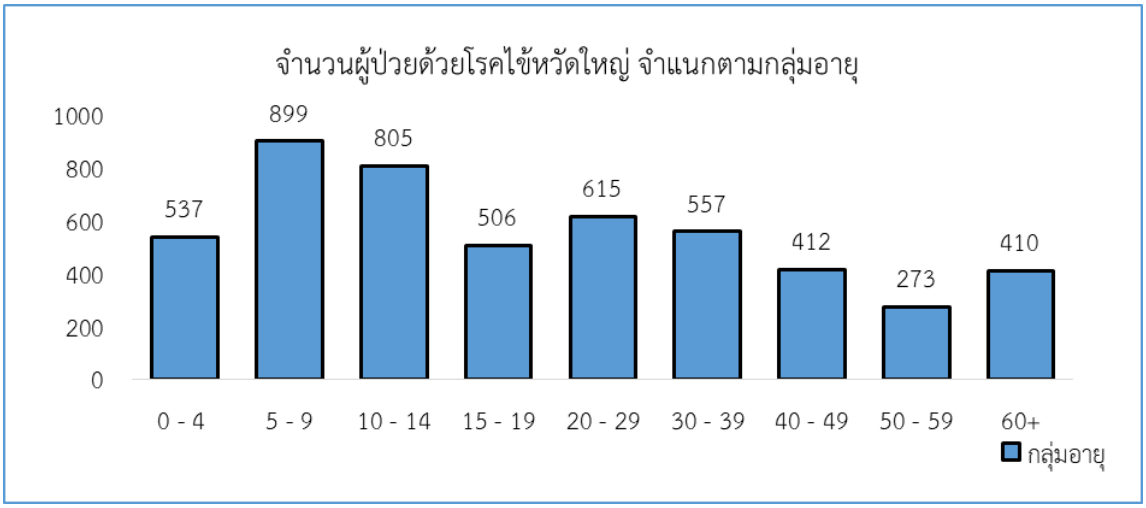
แผนภูมิที่ 33 : อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน ด้วยโรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา 5 อันดับแรก จังหวัดชัยนาท เปรียบเทียบปี 2563 – 2568

	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567	ปี 2568
Influenza	49.16	2.17	27.07	255.76	659.23	1576.37
Pneumonai	54.96	30.07	77.79	238.65	369.56	562.04
Food poisoning	54.66	27.9	35.78	89.3	165.43	211.04
Hand,Foot and mouth disease	8.55	6.2	91.16	92.52	76.92	119.83
Chickenpox	33.59	6.82	13.07	19.29	38.37	53.78

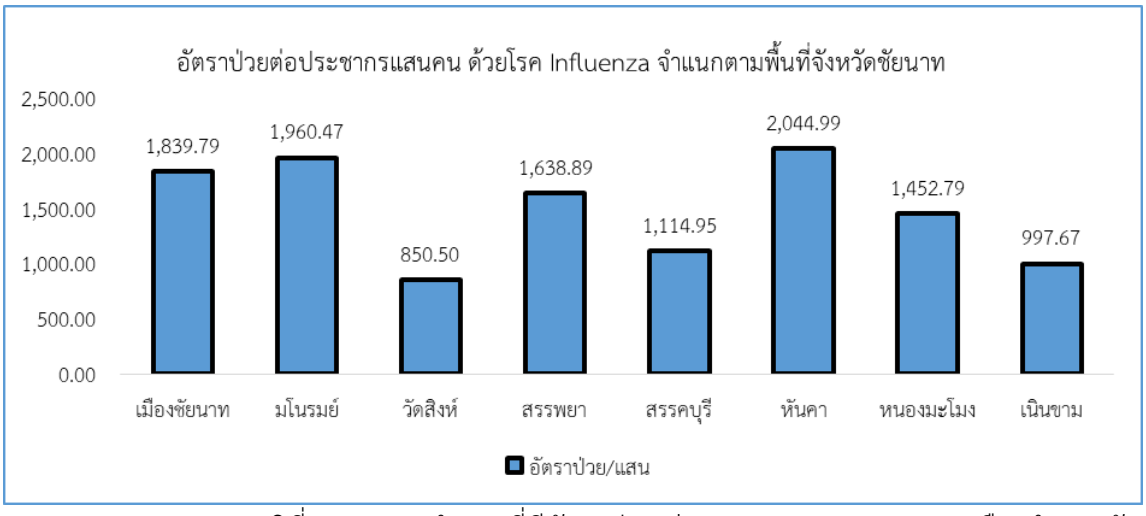
ที่มา : แพลตฟอร์มเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา DOE-Portal ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

แผนภูมิที่ 34 : แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ จำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดชัยนาท

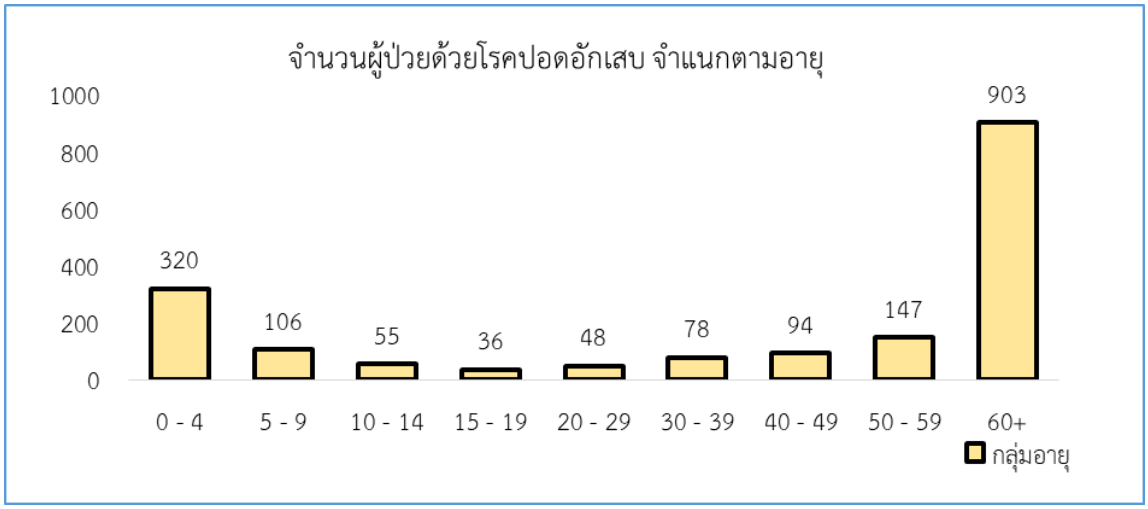
จากแผนภูมิที่ 10 แสดงกลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่มอายุ 5 - 9 ปี ขึ้นไป จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 899 ราย รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 10 - 14 ปี, 20- 29 ปี, 30 - 39 ปี, 0 – 4 ปี, 15 - 19 ปี, 40 - 49 ปี, 60 ปีขึ้นไป, และ 50 – 59 ปี จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 805, 615, 557, 537, 506, 412, 410 และ 273 ราย ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 35 : แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ จำแนกตามพื้นที่ จังหวัดชัยนาท

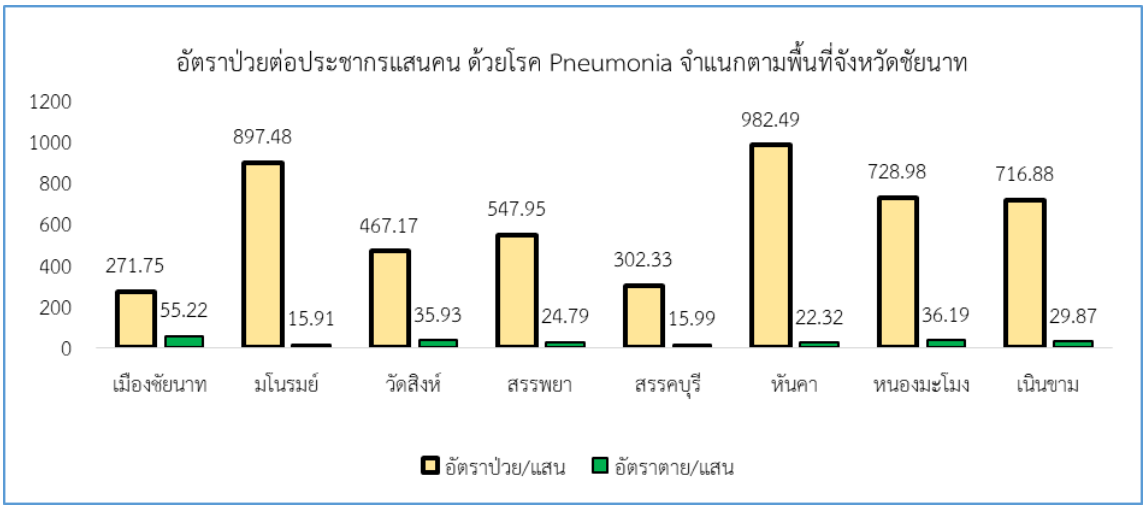
จากแผนภูมิที่ 11 แสดงอำเภอที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดคือ อำเภอหันคา อัตราป่วยเท่ากับ 2,044.99 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ อำเภอมโนรมย์, อำเภอเมืองชัยนาท, อำเภอสรรพยา, อำเภอหนองมะโมง, อำเภอสรรคบุรี, อำเภอเนินขาม, อำเภอวัดสิงห์ และ อัตราป่วยเท่ากับ 1,960.47, 1,839.79, 1,638.89, 1,452.79, 1,114.95, 997.67, 850.50 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 36 : แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคปอดอักเสบจำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดชัยนาท

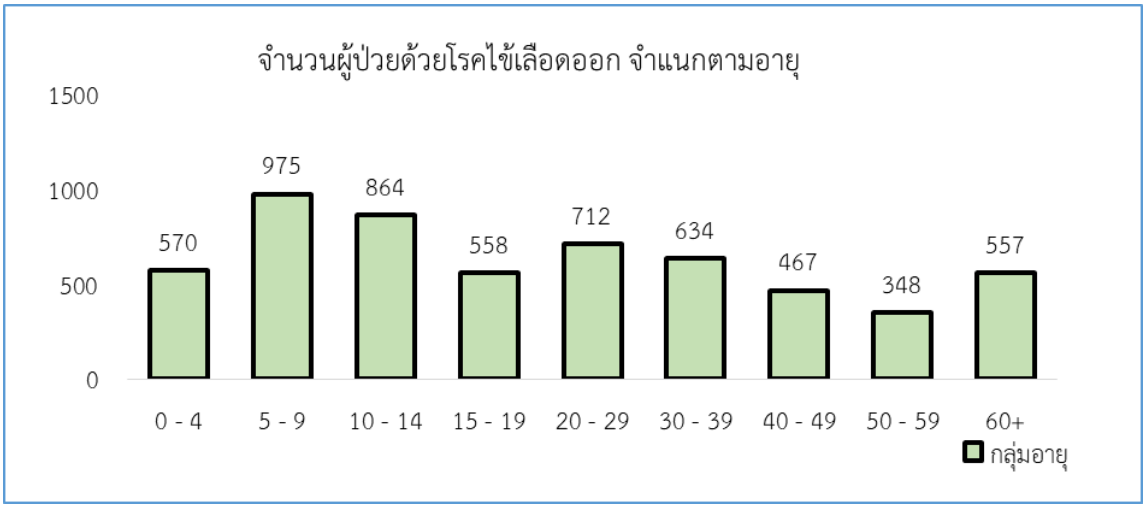
จากแผนภูมิที่ 12 แสดงกลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 903 ราย รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี, 50 - 59 ปี, 5 - 9 ปี, 40 - 49 ปี, 30 - 39 ปี, 10 - 14 ปี, , 20 - 29 ปี และ 15 - 19 ปี จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 320, 147, 106, 94, 78, 55, 48 และ 36 ราย ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 37 : แสดงอัตราป่วยและอัตราตายด้วยโรคปอดอักเสบจำแนกตามพื้นที่ จังหวัดชัยนาท

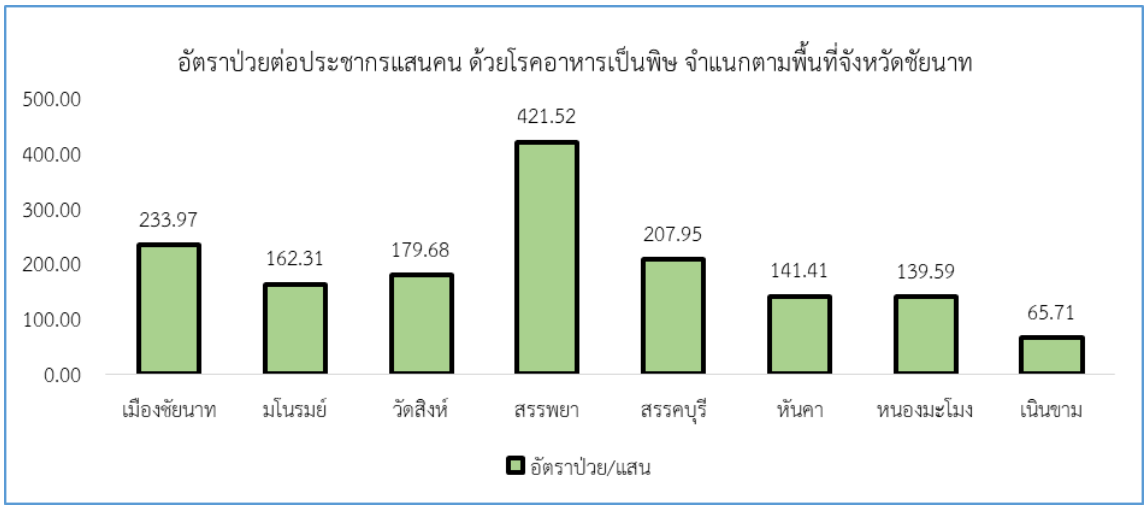
จากแผนภูมิที่ 13 แสดงอำเภอที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดคืออำเภอหันคา อัตราป่วยเท่ากับ 982.49 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ อำเภอหนองมโนรมย์, อำเภอหนองมะโมง, อำเภอเนินขาม, อำเภอสรรพยา, อำเภอวัดสิงห์, อำเภอสรรคบุรี และอำเภอเมืองชัยนาท อัตราป่วยเท่ากับ 897.48, 728.98, 716.88, 547.95, 476.17, 302.33, 271.75 ตามลำดับ และอำเภอที่มีอัตราตายต่อประชากรแสนคนสูงสุดคืออำเภอเมืองชัยนาท อัตราตายเท่ากับ 55.22 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ อำเภอหนองมะโมง, อำเภอวัดสิงห์, อำเภอเนินขาม, อำเภอสรรพยา, อำเภอหันคา, อำเภอสรรคบุรี และอำเภอมโนรมย์ อัตราตายเท่ากับ 36.19, 35.93, 29.87, 24.79, 22.32, 15.99, 15.91 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 38 : แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ จำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดชัยนาท

จากแผนภูมิที่ 14 แสดงกลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่มอายุ 5 - 9 ปี จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 975 ราย รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 10 – 14 ปี, 20 – 29 ปี, 30 - 39 ปี, 0 – 4 ปี, 15 – 19 ปี, 60 ปีขึ้นไป, 40 - 49 ปี, และ 50 – 59 ปี จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 864, 712, 634, 570, 558, 557, 467 และ 348 ราย ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 39 : แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคโรคอาหารเป็นพิษ จำแนกตามพื้นที่ จังหวัดชัยนาท

จากแผนภูมิที่ 15 แสดงอำเภอที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดคือ อำเภอสรรพยา อัตราป่วยเท่ากับ 421.52 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ อำเภอเมืองชัยนาท, อำเภอสรรคบุรี, อำเภอวัดสิงห์, อำเภอมโนรมย์, อำเภอหันคา, อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม อัตราป่วยเท่ากับ 233.97, 207.95, 179.68, 162.31, 141.41, 139.59, 65.71 ตามลำดับ

3.2.11) 10 อันดับโรคที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยใน/นอก

ตารางที่ 89 : 10 อันดับโรคที่มารับบริการ/พบบ่อยของผู้ป่วยใน จังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

ชื่อกลุ่ม (298 โรค)	ชาย	หญิง	รวม
169 ปอดบวม	1,650	1,521	3,171
133 ต้อกระจกและความผิดปกติของเลนส์อื่น ๆ	672	1,115	1,787
151 หัวใจล้มเหลว	624	814	1,438
217 โรคอื่น ๆ ของระบบทางเดินปัสสาวะ	549	813	1,362
278 การบาดเจ็บภายในกะโหลกศีรษะ	721	446	1,167
154 เนื้อสมองตาย	549	554	1,103
170 หลอดลมอักเสบเฉียบพลันและหลอดลมเล็กอักเสบเฉียบพลัน	545	514	1,059
175 โรคหลอดลมอักเสบ ถุงลมโป่งพองและปอดชนิดอุดกั้นแบบเรื้อรังอื่น	820	195	1,015
104 เบาหวาน	338	566	904
245 ความดันโลหิตสูงที่ไม่มีสาเหตุนำ	259	405	664
รวม	**6,727**	**6,943**	**13,670**

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) ประชาชนจังหวัดชัยนาทมารับบริการในสถานบริการผู้ป่วยในสูงสุดด้วยโรคปอดอักเสบจำนวน 3,171 ครั้ง รองลงมาคือ ต้อกระจกและความผิดปกติของเลนส์อื่นๆ, หัวใจล้มเหลว, โรคอื่นๆ ของระบบทางเดินปัสสาวะ และการบาดเจ็บภายในกะโหลกศีรษะ จำนวน 1,787 , 1,438 , 1,362 และ 1,167 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 90 : 15 อันดับโรคที่มารับบริการ/พบบ่อยของผู้ป่วยนอก จังหวัดชัยนาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

ชื่อกลุ่ม (298 โรค)	ชาย	หญิง	รวม
145 ความดันโลหิตสูงที่ไม่มีสาเหตุนำ	64,223	118,435	182,658
104 เบาหวาน	38,640	77,859	116,499
207 เนื้อเยื่อผิดปกติ	21,002	43,056	64,058
167 การติดเชื้อของทางเดินหายใจส่วนบนแบบเฉียบพลันอื่น ๆ	22,215	31,993	54,208
181 ความผิดปกติอื่น ๆ ของฟันและโครงสร้าง	18,403	29,239	47,642
206 พยาธิสภาพของหลังส่วนอื่น ๆ	10,490	23,427	33,917
281 การบาดเจ็บระบุเฉพาะอื่น ๆ, ไม่ระบุเฉพาะและหลายบริเวณในร่างกาย	13,675	11,561	25,236
185 โรคอื่น ๆ ของหลอดอาหาร กระเพาะและดูโอเดนัม	7,949	15,578	23,527
111 ความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตะบอลิกอื่น ๆ	6,618	15,950	22,568
199 โรคอื่น ๆ ของผิวหนังและเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง	7,778	12,689	20,467
180 ฟันผุ	6,579	11,060	17,639
201 โรคข้อเสื่อม	2,872	12,072	14,944
175 โรคหลอดลมอักเสบ ถุงลมโป่งพองและปอดชนิดอุดกั้นแบบเรื้อรังอื่น	9,181	3,951	13,132
170 หลอดลมอักเสบเฉียบพลันและหลอดลมเล็กอักเสบเฉียบพลัน	6,614	6,479	13,093
165 คออักเสบเฉียบพลันและต่อมทอนซิลอักเสบเฉียบพลัน	4,647	6,834	11,481
รวม	**240,886**	**420,183**	**661,069**

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) ประชาชนจังหวัดชัยนาทมารับบริการในสถานบริการผู้ป่วยนอกสูงสุดด้วยความดันโลหิตสูงที่ไม่มีสาเหตุนำ จำนวน 182,658 ครั้ง รองลงมา คือ เบาหวาน, เนื้อเยื่อผิดปกติ, การติดเชื้อของทางเดินหายใจส่วนบนแบบเฉียบพลันอื่นๆ และความผิดปกติอื่นๆ ของฟันและโครงสร้าง โดยมีจำนวน 116,499, 64,058, 54,208 และ 47,642 ครั้ง ตามลำดับ

3.2.12) จำนวนผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก/ผู้ป่วยใน

ตารางที่ 90 : จำนวนผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมด จังหวัดชัยนาท จำแนกรายเครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP) ปีงบประมาณ พ.ศ 2565 – 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)	ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมด											
	2565			2566			2567			2568		
	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน
เมืองชัยนาท	183,186	634,590	3.46	117,783	506,769	4.30	114,794	503,144	4.38	118,967	519,488	4.37
มโนรมย์	48,881	199,882	4.09	41,413	178,852	4.32	38,619	161,247	4.18	38,638	169,434	4.39
วัดสิงห์	38,810	162,688	4.19	29,556	132,900	4.50	30,302	130,331	4.30	30,474	128,947	4.23
สรรพยา	57,900	246,605	4.26	45,411	213,052	4.69	40,013	189,898	4.75	41,312	192,544	4.66
สรรคบุรี	91,447	386,185	4.22	74,603	336,901	4.52	72,755	337,664	4.64	75,437	344,984	4.57
หันคา	79,136	308,157	3.89	60,487	246,338	4.07	63,050	248,319	3.94	57,552	249,128	4.33
หนองมะโมง	30,320	137,343	4.53	24,486	115,742	4.73	24,329	113,890	4.68	24,363	113,726	4.67
เนินขาม	21,722	90,820	4.18	18,022	78,060	4.33	20,213	81,741	4.04	18,781	89,059	4.74
รวม	**551,402**	**2,166,270**	**3.93**	**411,761**	**1,808,614**	**4.39**	**404,075**	**1,766,234**	**4.37**	**405,524**	**1,807,310**	**4.46**

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC)
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) จังหวัดชัยนาท มีจำนวนผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมด 405,524 คน (1,807,310 ครั้ง) คิดเป็นอัตราส่วน 1 คน : 4.46 ครั้ง เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP) ที่มีประชาชนมารับบริการมากที่สุด คือ อำเภอเนินขาม คิดเป็นอัตราส่วน 1 คน : 4.74 ครั้ง ต่ำสุดที่อำเภอวัดสิงห์ คิดเป็นอัตราส่วน 1 คน : 4.23 ครั้ง

ตารางที่ 91 : จำนวนผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก จังหวัดชัยนาท จำแนกรายโรงพยาบาล ปีงบประมาณพ.ศ. 2565 – 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

โรงพยาบาล	ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมด											
	2565			2566			2567			2568		
	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน
ชัยนาทนเรนทร	113,011	426,701	3.78	82,227	356,608	4.34	83,770	368,746	4.40	85,742	379,764	4.43
มโนรมย์	27,576	110,181	4.00	20,045	90,164	4.5	22,351	95,508	4.27	21,014	96,774	4.61
วัดสิงห์	23,972	104,538	4.36	16,888	82,247	4.87	17,377	82,730	4.76	16,661	81,268	4.88
สรรพยา	30,402	117,452	3.86	18,316	83,013	4.53	18,029	85,908	4.76	18,087	84,750	4.69
สรรคบุรี	50,493	202,311	4.01	36,089	151,075	4.19	36,510	152,486	4.18	38,038	156,251	4.11
หันคา	45,334	182,472	4.03	32,178	141,765	4.41	32,081	144,926	4.52	31,892	147,984	4.64
หนองมะโมง	15,905	70,941	4.46	11,132	58,053	5.21	11,432	61,321	5.36	11,729	60,664	5.17
เนินขาม	10,939	38,721	3.54	7,671	33,698	4.39	9,386	38,777	4.13	8,776	43,523	4.96
รวม	**317,632**	**1,253,317**	**3.95**	**224,546**	**996,623**	**4.44**	**230,936**	**1,030,402**	**4.46**	**231,939**	**1,050,978**	**4.53**

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกจังหวัดชัยนาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) เมื่อจำแนกรายโรงพยาบาล พบว่า โรงพยาบาลที่มีอัตราส่วน (คน : ครั้งของผู้รับบริการ) แผนกผู้ป่วยนอกสูงสุด ได้แก่ โรงพยาบาลหนองมะโมง อัตราส่วน 5.17 รองลงมาคือ โรงพยาบาลเนินขาม, โรงพยาบาลวัดสิงห์, โรงพยาบาลสรรพยา, โรงพยาบาลหันคา, โรงพยาบาลมโนรมย์, โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร, และโรงพยาบาลสรรคบุรี, คิดเป็นอัตราส่วน 4.96, 4.88, 4.69, 4.64, 4.61, 4.43 และ 4.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 92 : จำนวนผู้ป่วยนอกของ รพ.สต. จังหวัดชัยนาท จำแนกรายอำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 – 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

อำเภอ	จำนวนหน่วยบริการ (รพ.สต.)	ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมด											
		2565			2566			2567			2568		
		จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน	จำนวน (คน)	จำนวน (ครั้ง)	อัตราส่วน

เมืองชัยนาท	13	70,175	207,889	3.46	117,783	506,769	4.3	114,794	503,144	4.38	114,794	503,144	4.38
มโนรมย์	7	21,305	89,701	4.09	41,413	178,852	4.32	38,619	161,247	4.18	38,619	161,247	4.18
วัดสิงห์	6	14,838	58,150	4.19	29,556	132,900	4.5	30,302	130,331	4.3	30,302	130,331	4.30
สรรพยา	12	27,498	129,153	4.26	45,411	213,052	4.69	40,013	189,898	4.75	40,013	189,898	4.75
สรรคบุรี	14	40,954	183,874	4.22	74,603	336,901	4.52	72,755	337,664	4.64	72,755	337,664	4.64
หันคา	10	33,802	125,685	3.89	60,487	246,338	4.07	63,050	248,319	3.94	63,050	248,319	3.94
หนองมะโมง	7	14,415	66,402	4.53	24,486	115,742	4.73	24,329	113,890	4.68	24,329	113,890	4.68
เนินขาม	5	10,783	52,099	4.18	18,022	78,060	4.33	20,213	81,741	4.04	20,213	81,741	4.04
รวม	74	233,770	912,953	3.93	411,761	1,808,614	4.39	404,075	1,766,234	4.37	404,075	1,766,234	4.37

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกของ รพ.สต. จำแนกรายอำเภอ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) เมื่อจำแนกรายอำเภอ พบว่า อำเภอที่มีอัตราส่วน (คน : ครั้งของผู้รับบริการ) แผนกผู้ป่วยนอกสูงสุด ได้แก่ อำเภอสรรพยา อัตราส่วน 4.75 รองลงมาคือ อำเภอหนองมะโมง, อำเภอสรรคบุรี, อำเภอเมืองชัยนาท, อำเภอวัดสิงห์, อำเภอมโนรมย์, อำเภอเนินขาม, และอำเภอหันคา, คิดเป็นอัตราส่วน 4.68, 4.64, 4.38, 4.30, 4.18, 4.04 และ 3.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 93 : จำนวนผู้ป่วยใน วันนอน ของโรงพยาบาล ในจังหวัดชัยนาท จำแนกรายโรงพยาบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 – 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568)

โรงพยาบาล	2565			2566			2567			2568		
	จำนวนผู้ป่วยใน (คน)	วันนอน (วัน)	วันนอนเฉลี่ย	จำนวนผู้ป่วยใน (คน)	วันนอน (วัน)	วันนอนเฉลี่ย	จำนวนผู้ป่วยใน (คน)	วันนอน (วัน)	วันนอนเฉลี่ย	จำนวนผู้ป่วยใน (คน)	วันนอน (วัน)	วันนอนเฉลี่ย
ชัยนาทนเรนทร	25,082	151,196	6.03	24,867	138,089	5.55	24,830	127,832	5.15	24,741	120,313	4.86
มโนรมย์	2,164	5,421	2.51	2,456	5,649	2.3	2,705	6,426	2.38	2,583	6,615	2.56
วัดสิงห์	2,293	5,130	2.24	1,992	4,582	2.3	2,367	5,707	2.41	2,662	6,353	2.39
สรรพยา	1,516	4,595	3.03	1,663	5,347	3.22	1,825	6,301	3.45	1,907	7,013	3.68
สรรคบุรี	4,894	16,416	3.35	4,555	14,831	3.26	4,540	15,076	3.32	5,189	16,419	3.16
หันคา	2,493	7,306	2.93	3,501	10,690	3.05	3,971	12,048	3.03	4,632	14,287	3.08
หนองมะโมง	1,379	3,924	2.85	1,459	4,549	3.12	1,657	5,492	3.31	1,464	5,101	3.48
เนินขาม	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	39,821	193,988	4.87	40,493	183,737	4.54	41,895	178,882	4.27	43,178	176,101	4.08

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center : HDC) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568

ผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยในจังหวัดชัยนาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 – 30 กันยายน 2568) เมื่อจำแนกรายโรงพยาบาล ในจังหวัดชัยนาท พบว่า โรงพยาบาลที่ผู้ป่วยในรับบริการสูงสุด ได้แก่ โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร เฉลี่ยวันนอน 4.86 รองลงมาคือ โรงพยาบาลสรรพยา, โรงพยาบาลหนองมะโมง, โรงพยาบาลสรรคบุรี, โรงพยาบาลหันคา, โรงพยาบาลมโนรมย์, และโรงพยาบาลวัดสิงห์, เฉลี่ยวันนอน 3.68, 3.48, 3.16, 3.08, 2.56 และ 2.39 ตามลำดับ

3.3 การศึกษา

จังหวัดชัยนาท แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 อำเภอ ระบบการศึกษาในจังหวัดชัยนาทมีการเปิดสอนตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาล (ปฐมวัย) ไปจนถึงปริญญาตรี ซึ่งมีทั้งในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

ตารางที่ 94 : แสดงจำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษา ปีการศึกษา 2568 แยกตามสังกัดทั้งในและ

ต่างสังกัดรวมทั้งสิ้น 205 แห่ง ดังนี้

ที่	หน่วยงาน/สถานศึกษา	จำนวน (แห่ง)	หมายเหตุ
สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 194 แห่ง จำแนกสังกัด ดังนี้			
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท (สพป.)	158	รร.หลัก 154 แห่ง เรียนรวม 4 แห่ง
2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท (สพม.อนชน)	13	
3	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	9	นอกระบบ 36 แห่ง
4	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)	3	
5	สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดชัยนาท (สกร.)	8	
6	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.)	3	
สถานศึกษาต่างสังกัด จำนวน 11 แห่ง จำแนกสังกัด ดังนี้			
7	สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท	8	ศพด. 104 แห่ง
8	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท	1	
9	กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)	1	
10	กระทรวงสาธารณสุข	1	

(ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2568)

3.3.1 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท (สพป.ชัยนาท)

สพป.ชัยนาท เป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม ดูแล และกำกับติดตามสถานศึกษาภาครัฐบาลในระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) รวมไปถึงเด็กปฐมวัย (อ.1 - อ.3) และมีบางโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ถูกจัดตั้งให้เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ทำให้สามารถเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมต้น (ม.1 - ม.3) เพื่อขยายโอกาสให้เด็กที่จบ ป.6 แล้วไม่พร้อมจะเข้าไปเรียนต่อในเมือง มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 158 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนหลัก 154 แห่ง และเป็นโรงเรียนเรียนรวม (นักเรียนไปเรียนกับโรงเรียนหลัก) 4 แห่ง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท (สพม.อนชน)

สพม.อุทัยธานี ชัยนาท เป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม ดูแล และกำกับติดตาม สถานศึกษาภาครัฐบาลในระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6) ของจังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดชัยนาท โดยในจังหวัดชัยนาทมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 13 แห่ง

3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550

โดยมีกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท ทำหน้าที่ประสานงานในระดับจังหวัด ในจังหวัดชัยนาทมีโรงเรียนในสังกัดที่อยู่ในระบบทั้งสิ้น 9 แห่ง และนอกระบบอีก 36 แห่ง

4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

สำนักนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) หรือ "กรมอาชีวศึกษา" (เดิม) เป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลงานการศึกษาในด้านการอาชีวศึกษา เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่จัดทำข้อเสนอแนวนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร พัฒนาครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา สถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษา (ปวช.1 - ปวส.2) ในจังหวัดชัยนาทมีสถานศึกษา (วิทยาลัย) ในสังกัดทั้งสิ้น 3 แห่ง มีคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดชัยนาทคอยประสานงานในระดับจังหวัด

5. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดชัยนาท (สำนักงาน สกร.จังหวัดชัยนาท)

สำนักงาน สกร.จังหวัดชัยนาท เป็นหน่วยงานภาครัฐในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สกร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย โดย**สำนักงาน สกร.จังหวัดชัยนาท** มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในจังหวัด แล้วแต่กรณี ในจังหวัดชัยนาทมีสถานศึกษาระดับอำเภอ(สกร.อำเภอ) ในความรับผิดชอบจำนวน 8 แห่ง

6. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.)

เป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 46 จังหวัดชัยนาท มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 3 แห่ง

3.3.2 หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงานเป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่างๆ ในท้องถิ่นของตน โดยผู้บริหาร อปท. เป็นคนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนมีสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดประสานงานในระดับจังหวัด ในจังหวัดชัยนาทมีโรงเรียนที่อยู่ในสังกัด อปท. 8 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 104 แห่ง

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

ในจังหวัดชัยนาทมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม 1 แห่ง เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม อยู่ภายใต้การดูแลของ สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาทประสานงานในระดับจังหวัด

3. กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

ในจังหวัดชัยนาทมีสถานศึกษาภายใต้การดูแลของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) 1 แห่ง คือ ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม-ชัยนาท

3.3.3 กระทรวงสาธารณสุข

ในจังหวัดชัยนาท สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ซึ่งเป็นวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง

3.3.4 ข้อมูลด้านผู้บริหาร ครู และอาจารย์ผู้สอน

ตารางที่ 95 : แสดงจำนวนสถานศึกษา/ครู,อาจารย์/นักเรียน,นักศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำแนกตามสังกัด

ที่	หน่วยงาน/สถานศึกษา	สถานศึกษา	ผู้บริหาร	ครู/อาจารย์	นักเรียน/นักศึกษา
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)	162	144	1,250	17,813
2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท (สพม.อนชน)	13	28	457	10,162
3	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	9	9	174	3,469
4	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)	3	9	188	3,836
5	สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดชัยนาท (สกร.)	8	8	96	4,429
6	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.)	3	7	197	937
7	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.)	1	1	7	24
8	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อปท.)	8	-	-	3,437
	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่จังหวัดชัยนาท	107	-	-	2,433
9	กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)	1	1	3	79
10	กระทรวงสาธารณสุข	1	5	54	485
รวม		**316**	**212**	**2,426**	**47,104**

(ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567)

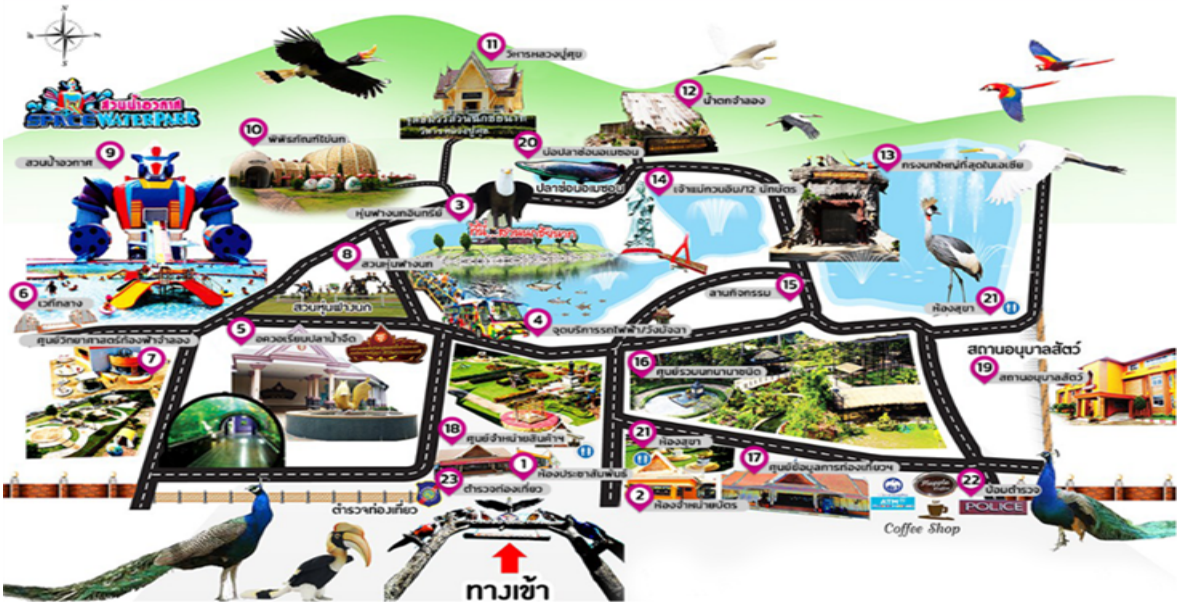
จังหวัดชัยนาทจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ซึ่งมีหน่วยงานในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการอื่น ร่วมกันจัดการศึกษา โดยมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 316 แห่ง (ศพด. 107 แห่ง) ครู/อาจารย์ จำนวน 2,426 คน และมีนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 47,104 คน

บทที่ 4
สถานที่ท่องเที่ยวและที่น่าสนใจ

4.1 สวนนกชัยนาท

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและอนุรักษ์พันธุ์นกที่ริเริ่มเมื่อปี 2526 เนื้อที่ 50 ไร่ โดยนายกุศล ศาสนติธรรม และ ดร.ไพรัตน์ เตชะรินทร์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท บนบริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์เชิงเขาพลอง หมู่ที่ 4 ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ปัจจุบันสวนนกชัยนาทได้มีการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จนถึงขณะนี้ มีพื้นที่ถึง 248 ไร่เศษ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้และชื่อเสียงแก่จังหวัดชัยนาท โดยมีองค์ประกอบที่ได้สร้างขึ้นให้มีสภาพเป็นธรรมชาติและองค์ประกอบทางด้านสิ่งก่อสร้าง เช่น กรงนกใหญ่ที่สุดในเอเชีย อาคารแสดงพันธุ์ปลาลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้าจำลองฯ พิพิธภัณฑ์ไข่นก (Egg Museum) ฯลฯ **อัตราการเข้าชมสวนนกชัยนาท** นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ใหญ่ : 30 บาท เด็ก : 15 บาท นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผู้ใหญ่ : 100 บาท เด็ก 50 : บาท

กรงนกใหญ่ที่สุดในเอเชีย

เริ่มก่อสร้างในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2529 โดยแนวคิดของนายไพรัตน์ เตชะรินทร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท โดยมีนายพิศาล มูลศาสตร์สาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์และสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2530 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรงนกเปิดขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชีย ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์นก รวบรวมพันธุ์นกนานาชนิด ให้มีที่อยู่อาศัยอย่างอิสระ ในพื้นที่ลักษณะตาข่ายที่ครอบคลุมจากเชิงเขาพลองมาถึงที่ราบ ขนาดพื้นที่ 26 ไร่เศษ มีความสูง 26 เมตร กว้าง 180 เมตร ยาว 240 เมตร นับเป็นสิ่งก่อสร้างที่สำคัญที่สุดของสวนนกชัยนาท

ภายในกรงนกใหญ่ สวนนกชัยนาทได้ปลูกสวนต้นไม้เพื่อสร้างเป็นป่าเพิ่มขึ้น มีการจัดเป็นสวนหย่อมให้มีความสวยงามร่มรื่น มีทางเดินทั่วกรงนกใหญ่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมนกได้อย่างใกล้ชิดและเป็นการศึกษาธรรมชาติที่อยู่อาศัยของนก โดยปล่อยนกจำนวนมากภายในกรงนกใหญ่ อาทิ นกยูงอินเดีย นกยูงขาว นกกาบบัว ไก่ฟ้า ฯลฯ

อาคารแสดงพันธุ์ปลาลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

ด้วยความตระหนักถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร การปล่อยน้ำเสีย และสารเคมีเป็นพิษลงในแม่น้ำเจ้าพระยาล้วนส่งผลให้ปริมาณปลาตามธรรมชาติลดลงอย่างมากจนอาจทำให้ปลาหลายชนิดอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ จึงเริ่มก่อสร้างอาคารสถานแสดงพันธุ์ปลาลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2537 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และอนุรักษ์พันธุ์ปลาหายากใกล้สูญพันธุ์ มีอุโมงค์ปลาไว้รวบรวมพันธุ์ปลาน้ำจืด เขื่อนเจ้าพระยาจำลอง วิถีชีวิตคนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เรือจำลองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ฯลฯ ให้ทันสมัยและสวยงามมากขึ้น นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชาวชัยนาททุกคน

ภายในอาคารสถานแสดงพันธุ์ปลาฯ ประกอบด้วยตู้ปลาเล็กจำนวน 75 ตู้ และอุโมงค์แก้ว 1 อุโมงค์ มีพันธุ์ปลาน้ำจืดจำนวน 78 ชนิด ประกอบด้วย ปลากินพืช จำนวน 40 ชนิด ปลากินเนื้อ จำนวน 38 ชนิด มีพันธุ์ปลาตาม

ธรรมชาติที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ เสือตอ หางไหม้ ยี่สกไทย จาด และกระเบนราหู เพื่อรวบรวมปลาและสัตว์น้ำจืดพันธุ์ต่างๆ เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเป็นแนวทางในการปลุกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่ผู้เข้าเยี่ยมชม โดยปรับปรุงจากอาคารเดิมซึ่งมีขนาดเล็กปรับปรุงให้มีขนาดใหญ่ขึ้น มีพื้นที่ 2,000 ตารางเมตร

และเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2553 ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี โปรดเกล้าพระราชทานนาม “อาคารแสดงพันธุ์ปลาลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี” นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่ทางสวนนกชัยนาทเป็นอย่างมาก

ศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้าจำลอง

ได้ก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2551 เพื่อการพัฒนาด้านการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวจนนำมาสู่แนวคิดการจัดทำศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้าจำลอง โดยได้รับพระบรมราชานุญาตให้นำพระบรมฉายาลักษณ์และพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในปัจจุบันนี้ ประชาคมดาราศาสตร์ในระดับสากลที่ศึกษาด้านสุริยุปราคา ยกย่องพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยการกล่าวถึงสุริยุปราคาเต็มดวงเมื่อปี ค.ศ. 1868 ว่าเป็น “King of Siam's Eclipse”

ศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้าจำลอง สวนนกชัยนาท เริ่มดำเนินการก่อสร้าง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จ วันที่ 10 กันยายน 2552 ภายในระยะเวลา 300 วัน ใช้งบประมาณในการก่อสร้าง 24,250,000 บาท มีขนาดพื้นที่อาคารกว้างโดยรวม 330 ตารางเมตร และความสูงของตัวอาคารกว่า 8 เมตร ตัวอาคารสะดุดตาไปกับนาฬิกาแดดแบบอีควอเทอเรียลที่สามารถอ่านค่าเวลาจากเงาที่เกิดจากแสงอาทิตย์

พิพิธภัณฑ์ไข่นก (Egg Museum)

อาคารพื้นที่จัดแสดงไข่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่เก็บรวบรวมไข่นกสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่หายากใกล้สูญพันธุ์ทั้งในและต่างประเทศ เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านวงจรชีวิตของนกและสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ อย่างครบวงจรแห่งเดียวในประเทศไทย โดยแบ่งพื้นที่จัดแสดงออกเป็นพื้นที่หลักๆ ดังนี้

1. ส่วนนิทรรศการประวัติศาสตร์ไข่ แสดงประวัติไข่ตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ รวมทั้งวิวัฒนาการของไข่ในเชิงชีววิทยา ก่อนเป็นไข่นั้นมีวิวัฒนาการการเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ในไข่นกมีอะไรบ้าง ทำหน้าที่ต่างกันอย่างไร

2. ส่วนนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมราชบพิตร ทรงมีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา เป็นการสนองพระราชประสงค์เรื่องการอนุรักษ์พันธุ์นกไทย และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาแบบครบวงจรตามแนวพระราชดำริเพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาและตระหนักถึง “น้ำพระทัยของในหลวง” ซึ่งดีต่อพสกนิกรชาวไทยทุกคน

3. โพรงไข่แสนสนุก และนิทรรศการการแสดงไข่นานาชนิด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

หุ่นฟางนกในงานมหกรรมหุ่นฟางนกจังหวัดชัยนาท ซึ่งจังหวัดชัยนาทจะจัดงานมหกรรมหุ่นฟางนกประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

4.2 เขื่อนเจ้าพระยา

เขื่อนเจ้าพระยา เป็นเขื่อนเพื่อการชลประทานขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นเป็นเขื่อนแรกของประเทศไทย เปิดใช้เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2500 ลักษณะเขื่อนมีความยาว 237.50 เมตร มีช่องระบายน้ำกว้าง 12.50 เมตร จำนวน 16 ช่อง เพื่อทดน้ำส่งให้พื้นที่ในเขตโครงการชลประทานคิดเป็นพื้นที่ 7,500,000 ไร่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทิวทัศน์สวยงามโดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ใกล้เขื่อนเจ้าพระยามีตลาดเจ้าพระยาแลนด์เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าประเภทปลาน้ำจืด ของที่ระลึก ของฝาก และร้านอาหารให้บริการกับนักท่องเที่ยว

4.3 วัดธรรมามูลวรวิหาร

เป็นพระอารามหลวงตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศตะวันออก ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท เป็นวัดเก่าที่ถือเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในพระวิหารมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ คือ “หลวงพ่อธรรมจักร” เป็นพระพุทธรูปปางประทานอภัย ประทับยืนบนฐานรูปดอกบัว พระหัตถ์ขวาทรงยกขึ้นเสมอพระอุระ หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ สูงประมาณ 4.50 เมตร กลางฝ่าพระหัตถ์มีรอย “ธรรมจักร” ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 นิ้ว ซึ่งเป็นที่มาของชื่อพระพุทธรูปองค์นี้ นามว่า “หลวงพ่อธรรมจักร” และสิ่งที่น่าสนใจ คือ ใบเสมาหินทรายแดง ซึ่งตั้งรายรอบพระอุโบสถสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ แบบสมัยอยุธยาตอนกลาง

รอยพระพุทธบาทศิลา เป็นรอยพระบาทเดี่ยวแกะลายมงคล 108 ประการเป็นวงกลมรอบธรรมจักร ล้อมรอบลายขดก้นหอย อายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ต่อต้นพุทธศตวรรษที่ 21

เขาธรรมามูล เป็นเขาลูกโดดริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่ใกล้เมืองชัยนาท เปรียบเสมือนหมุดหมายสำคัญของเมืองชัยนาท จากคติความเชื่อเรื่องบูชาภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้มีการสถาปนาวัดธรรมามูลขึ้น ประกอบกับแนวคิดพระบาทที่สุมนกูฎซึ่งเป็นแนวคิดพระบาทที่ศักดิ์สิทธิ์ของลังกา จึงทำให้มีการประดิษฐานรอยพระพุทธบาทที่เขาลูกนี้

4.4 วัดพระบรมธาตุวรวิหาร

ตั้งอยู่ที่บ้านท้ายเมืองฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา จากหลักฐานตามศิลปวัตถุที่ค้นพบพอสันนิษฐานได้ว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น มีตำนานพื้นบ้านเล่ากันว่ามีพระภิกษุรูปหนึ่งลงไปสรงน้ำที่หน้าวัดในเวลาจวนจะพลบค่ำได้ยินเสียงวัตถุกระทบขันตักน้ำและเห็นแสงเป็นประกายจึงหยิบมาดูก็แน่ใจว่าเป็นพระบรมสารีริกธาตุ จึงอัญเชิญบรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์ ลักษณะของพระเจดีย์ยังเป็นปัญหาของนักโบราณคดีอยู่จนทุกวันนี้ บางท่านก็ว่าเป็นศิลปะแบบอู่ทอง บ้างก็ว่าเป็นศิลปะสุโขทัยที่มีอิทธิพลศิลปะศรีวิชัยผสมองค์พระเจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมขึ้นไปรองรับซุ้มจรนำทั้งสี่ด้าน ซุ้มนำมีลักษณะใกล้เคียงกับซุ้มจรนำที่เจดีย์วัดภูเขาทองจังหวัดพระนครศรีอยุธยามาก

วิหารเก้าห้อง หรือพระวิหารหลวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพระเจดีย์ประธานวัดพระบรมธาตุวรวิหารบนแนวแกนทิศเดียวกัน เป็นอาคารค่อนข้างใหญ่ นับช่วงเสาได้ถึงเก้าช่วงเสาหรือเก้าห้อง สถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ภายในวิหารมีบ่อน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนท้ายวิหารผนังด้านนอกทิศตะวันตกประดิษฐานพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ปางประทานอภัย สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปอยุธยามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 กลางฝ่าพระหัตถ์มีรอยธรรมจักร

4.5 วัดปากคลองมะขามเฒ่า

เป็นวัดเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงทางพระเครื่อง คือ หลวงปู่ศุข ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝีพระหัตถ์ของสมเด็จกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สำหรับนามมะขามเฒ่านี้มีตำนานเล่าว่าแต่ก่อนมีต้นมะขามอายุนับร้อยปีอยู่ตรงหน้าวัดริมตลิ่ง น้ำเซาะตลิ่งพังต้นมะขามจึงจมหายไป สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของวัดนี้ก็คือ มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า เป็นมณฑปแห่งเดียวที่มีวิธีการสร้างแปลก เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งปัจจุบันได้รับการบูรณะซ่อมแซมสักการะแก่ลูกศิษย์และประชาชนทั่วไป

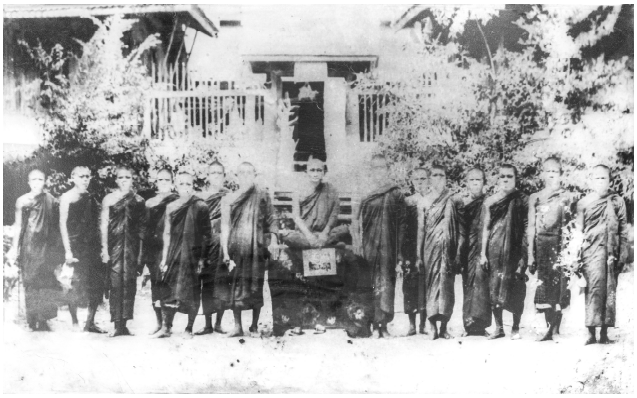

ประวัติหลวงปู่ศุข

หลวงปู่ศุข นามเดิมท่านชื่อ ศุข นามสกุล เกษเวช ต่อมาลูกหลานได้ใช้เกษเวชสุริยาก็มี เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน 4 ขึ้น 8 ค่ำ ปีวอก พ.ศ. 2390 ที่บ้านมะขามเฒ่า (เรียกกันในสมัยนั้น ปัจจุบันเรียกบ้านปากคลอง) ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท โดยมีบิดาชื่อน่วม มารดาชื่อทองดี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลนี้ มีบุตรและธิดาด้วยกัน 9 คน (1) หลวงปู่ศุข (2) นางอ่ำ (3) นายรุ่ง (4) นางไข่ (5) นายสิน (6) นายมี (7) นางขำ (8) นายพลอย (9) หลวงพ่อปลื้ม หลวงปู่นั้นท่านมีลุงคนหนึ่งชื่อ แฟง อยู่ที่ตำบลบางเขน จังหวัดพระนคร (ในสมัยนั้น) มีอาชีพทำสวน ไม่มีบุตรหรือธิดา จึงได้มาขอหลานจากบิดามารดาของหลวงปู่ศุขไปเลี้ยงสักคน ซึ่งได้อนุญาตให้เลือกเอา ลุงแฟงเลือกเอาคนโต หรือเรียกว่าคนหัวปี คือ หลวงปู่ศุข ขณะนั้นอายุประมาณ 10 ขวบ เมื่อหลวงปู่ศุขไปอยู่กับลุงแฟงเจริญเติบโตที่ตำบลบางเขนจนอายุได้ 18 ปี มีภรรยาคนหนึ่งชื่อสมบุญ ประกอบอาชีพทำสวน มีบุตรชาย 1 คน ชื่อ สอน การอุปสมบทของหลวงปู่ศุข ท่านอุปสมบทเมื่ออายุได้ 25 ปี ที่วัดโพธิ์บางเขน (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดโพธิ์ทองล่าง) โดยมี พระครูเชยจนทสิริ วัดโพธิ์บางเขนเป็นพระอุปัชฌาย์ พระถมยาเป็นพระคู่สวด การอุปสมบทนี้มีลุงแฟงเป็นผู้อุปการะทั้งสิ้น

ส่วนบิดามารดาไม่ได้มาร่วมพิธีด้วยเพราะการเดินทางในสมัยนั้นลำบากมาก จากชัยนาทถึงกรุงเทพฯ ใช้เวลาอย่างน้อย 2 ถึง 3 วัน เมื่ออุปสมบทแล้วอยู่กับพระอุปัชฌาย์ เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ต่อมาท่านได้ออกเดินธุดงค์หาที่สงบฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐาน และวิชาอาคมต่าง ๆ จากสำนักที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้นจนชำนาญ จึงกราบลาอาจารย์กลับมาบ้านเกิดของท่าน โดยมาพักอยู่ที่วัดร้างแห่งหนึ่งข้างหมู่บ้าน ชื่อวัดอู่ทอง ปัจจุบันนี้เรียกวัดปากคลอง ชาวบ้านแถวนั้นมีความศรัทธาเลื่อมใสจึงได้นิมนต์ให้ท่านจำพรรษาอยู่ที่นั่น เพื่อจักได้สร้างวัดขึ้นใหม่ ท่านจึงได้อยู่ ณ ที่นั้นมาจนท่านมรณภาพ ในระหว่างที่ท่านมีชีวิตอยู่นั้น ได้พัฒนาในท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง จนถึง พุทธาวาส ธรรมาวาส และสังฆาวาส เป็นวัดที่สมบูรณ์แบบจนถึงทุกวันนี้ มีพระอุโบสถและมณฑปปรากฏให้เห็นอยู่ ส่วนการอบรมสั่งสอนนั้นท่านได้แนะแนวการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ให้เห็นคุณและโทษของผลการปฏิบัติตนในทางที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร จนประชาชนแถวนั้นมีความประพฤติดีมีศีลธรรมเป็นส่วนมาก

อนึ่ง มีผู้กล่าวว่าท่านมีวิชาอาคมเวทย์มนต์เก่งมาก สามารถเสกใบไม้ให้เป็นตัวต่อ ตัวแตน เสกหัวปลีให้เป็นกระต่าย เสกก้านกล้วยให้เป็นงูได้ และเรื่องอภินิหารของขลัง คงกระพันชาตรี และอีกมาก จนถึงกับสมเด็จกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ในราชวงศ์จักรีได้มาทดสอบ เห็นจริงจึงได้มอบตัวเป็นศิษย์ตั้งแต่นั้นมา และได้วาดภาพพุทธประวัติด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ที่อุโบสถด้านในหน้าอุโบสถ ซึ่งปรากฏจนทุกวันนี้ ท่านได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูวิมลคุณากร และเป็นเจ้าคณะแขวง (ปัจจุบันเรียกว่าเจ้าคณะอำเภอ) เป็นองค์แรกของอำเภอวัดสิงห์ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเมื่อใด ท่านมรณภาพเมื่อเดือน 1 ปีกุน พ.ศ. 2466 คำนวณอายุได้ 76 ปี วันสวดพระพุทธมนต์ทำศพอยู่ 7 วัน 7 คืน จึงประชุมเพลิง

4.6 วัดพระแก้ว

เป็นวัดโบราณสถานที่สำคัญวัดหนึ่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี มีองค์เจดีย์สี่เหลี่ยมที่มีความงดงาม ลักษณะเป็นเจดีย์แบบละโว้ทรงสูงผสมกับศิลปะทวารวดี ตอนปลายฐานเรือนธาตุแบบลดทองไม้เป็นศิลปะสมัยสุโขทัยกับสมัยศรีวิชัยผสมผสานกัน บริเวณหน้าเจดีย์มีวิหารหลวงพ่อฉาย มี “ทับหลัง” แกะสลักติดอยู่ ลักษณะเป็นภาพหงายเป็นรูปช้างมอบหงายอยู่บนแท่น ส่วนบนสุดเป็นรูปพระอินทร์ หรือพระศิวะกำลังหลั่งน้ำพระพุทธมนต์ไหลถึงตัวช้าง เดิมพระสมุทรโปร่งเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว ได้พบหลวงพ่อฉาย ในสภาพชำรุดหักเป็นสามท่อนอยู่ในป่าแฝก จึงจัดทำฐานไว้ชั่วคราว และต่อมา พ.ศ. 2498 ได้บูรณะซ่อมแซมให้สมบูรณ์ดังเช่นในปัจจุบันและประดิษฐานอยู่ในวิหารหน้าเจดีย์วัดพระแก้วเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป

4.7 วัดป่าเจ้าพระยา (โคกขาม)

เดิมชื่อวัดป่า (โคกขาม) ตั้งอยู่หมู่ 2 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 26 ไร่ 6 งาน 60 ตารางวา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา วัดป่า (โคกขาม) ประกาศตั้งเป็นวัด เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2549 เดิมเป็นวัดร้างเก่า 200 ปี ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “วัดหลวงพ่อใหญ่” เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย คู่วัดขึ้นชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ตั้งอยู่หน้าวัดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งได้ทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานบนเศียรหลวงพ่อใหญ่ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2551 มี พล.ต.อ.โกวิท วัฒนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในขณะนั้นเป็นประธานในพิธีฯ ฝ่ายฆราวาส และมีหลวงพ่อโสภณ โอภาโส เจ้าอาวาสวัดบึงลัฏฐิวัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นประธานฝ่ายสงฆ์

วัดป่าเจ้าพระยา มีทัศนียภาพที่สวยงาม เนื่องจากตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณวัดกว้างขวาง บรรยากาศร่มรื่น มีแพสำหรับให้อาหารปลา เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการปฏิบัติธรรม หรือพักผ่อนหย่อนใจ และมาสักการะหลวงพ่อใหญ่

4.8 วัดปทุมธาราม (หนองบัว)

วัดปทุมธาราม (หนองบัว) ตั้งอยู่ที่ 116 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2365 เดิมชื่อวัดหนองบัว เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีหนองน้ำและบัวหลวงอยู่มากมาย ผู้สร้างวัดนี้ขึ้นมา คือ สมเด็จเจ้าเถื่อน สมเด็จเจ้าพร กับขรัวยายไข่ ภายหลังทางวัดหนองบัวได้เปลี่ยนนามวัดใหม่เป็นวัดปทุมธาราม ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2521 ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ วิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปรูปเหมือนหลวงปู่ศุข กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หลวงพ่อจาดอดีตเจ้าอาวาส ด้านหน้าวิหารมีพระพุทธรูปปางประทานพรสีทององค์ใหญ่ พระมหาธาตุเจดีย์ศรีชัยนาท เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดชัยนาท สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงครองราชย์สมบัติครบ 50 ปี โดยอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอรหันต์สาวกไปบรรจุสถิตอยู่ ณ บุษบกยอดพระเจดีย์ นอกจากนั้น มีพระร่วงเลิศฤทธิ์ และพระพุทธวงศ์ 28 พระองค์ ประดิษฐานอยู่ในองค์เจดีย์ บานประตูหน้าต่างแกะสลักเป็นรูปสัตว์หิมพานต์สีทอง ทางขึ้น 8 ทิศ เป็นบันไดนาคศิลปะสวยงามมาก

พระครูปทุมชัยกิจ หรือ หลวงปู่นะ ฐิตปัญโญ อดีตเจ้าอาวาสวัดปทุมธาราม พระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งเมืองชัยนาท เป็นทายาทศิษย์พุทธาคมสายหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงปู่นะ เกิดเมื่อวันพุธที่ 6 ธันวาคม 2459 ที่บ้านขุนแก้ว ตำบลดงขวาง อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี พ.ศ.2485 ได้ไปจำพรรษาที่วัดปทุมธาราม (หนองบัว) และในปี พ.ศ.2487 สอบได้ นักธรรมชั้นเอก ขณะศึกษานักธรรม มีโอกาสศึกษาวิชาการแพทย์แผนโบราณกับพระอาจารย์ศรี วัดหนองแฟบ จนมีความรู้ความชำนาญการใช้สมุนไพรรักษาโรคภัยไข้เจ็บทั่วไป เรียนวิทยาคม เลขยันต์พันคาถาจากตำราที่พระปลัดปั่น เจ้าอาวาสรูปที่ 9 ได้รับมอบจากหลวงปู่ศุขวัดปากคลองมะขามเฒ่า และพระปลัดปั่น มอบตำราของหลวงปู่ศุขให้กับหลวงพ่อนะ ศึกษาสรรพวิชาจากในตำราทั้งหมด จนมีความรู้ในวิทยาคมเป็นอย่างดี เป็นที่พึ่งของชาวบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือปัดเป่าทุกข์เหล่านั้นด้วยความเมตตา นอกจากนี้ วัตถุมงคลของหลวงปู่นะ อาทิ ใบพลูใจเดียว เหรียญนารายณ์ทรงครุฑ สมเด็จบัวไขว้ข้างอุ เหรียญรูปไข่ รุ่นรวยลาภ-รวยยศ ผ้ายันต์หนุมานประสานกาย ล้วนได้รับความนิยมจากสาธุชนเป็นจำนวนมาก

4.9 วัดมหาธาตุ (วัดหัวเมือง)

ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี เป็นศาสนสถานสำคัญของเมืองโบราณแพรกศรีราชา ซึ่งเป็นเมืองโบราณริมฝั่งแม่น้ำน้อย ที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เจริญสูงสุดในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี วัดมหาธาตุ เดิมเรียกว่า วัดหัวเมือง หรือวัดศีรษะเมือง สร้างขึ้นในปีพุทธศักราช 1897 รัชสมัยพระเจ้าธรรมราชาลิไท (พระญาลิไท) แห่งกรุงสุโขทัย แต่มาเจริญรุ่งเรืองสมัยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อยตอนหักโค้งไปทางทิศตะวันออก มีบริเวณพื้นที่ด้านหน้าเรียกว่า **“หน้าพระลาน”** เช่นเดียวกับบริเวณศูนย์กลางของเมืองใหญ่ทั้งอยุธยา และกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางของเมืองแพรกศรีราชามาแต่โบราณ

วัดมหาธาตุ เป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมตามความเชื่อในพุทธศาสนา ก่อสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 19-20) เป็นอย่างน้อย ประกอบด้วย พระอุโบสถ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และพระเจดีย์ ซึ่งปรากฏเหลือเพียงส่วนฐานรูปสี่เหลี่ยมสูงซ้อนกันหลายชั้น เป็นประธานของวัด หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยระเบียงคด ซึ่งมีร่องรอยการก่อสร้างขยายออกไปล้อมพระวิหารเก่าทางด้านทิศเหนือ ซึ่งเป็นอาคารขนาดเก้าห้อง เหลือเพียงฐานเสาแปดเหลี่ยมยอดบัวจงกลม และผนังบางส่วนภายในโดยรอบ ระเบียงคดประดิษฐานพระพุทธรูปที่กึ่งกลางระเบียงคดด้านทิศตะวันตกประดิษฐาน **หลวงพ่อหมอ หรือหลวงพ่อหลักเมือง** เป็นพระพุทธรูปสกุลช่างเมืองสรรค์ที่สมบูรณ์องค์หนึ่ง ได้รับการบูรณะเมื่อปีพุทธศักราช 2471 ขนาดพระเพลา 2.20 เมตร จากพระเพลาถึงพระเกตุมาลา 2.30 เมตร ประดิษฐานอยู่ในวิหาร หันพระพักตร์สู่ทิศตะวันตก ที่เรียกหลวงพ่อหลักเมือง หรือหลวงพ่อหมอนั้นเป็นเนมิตกนาม คือพระนามที่เกิดขึ้นตามเหตุที่ประชาชนเรียกกันมาแต่โบราณ เพราะเหตุประชาชนในถิ่นนั้น เวลาเจ็บป่วยขึ้นมาด้วยเหตุใดก็ตาม จะพากันขอน้ำมนต์ไปรักษา ทั้งคนและสัตว์ หรือบางทีก็บนบานศาลกล่าว เมื่อมีเหตุขัดข้องนาๆ ประการตามความเชื่อ

นอกจากนี้ ภายในวัดมีเจดีย์รายรูปทรงต่าง ๆ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือนอกระเบียงคดที่สำคัญ คือ **เจดีย์กลีบมะเฟืองประดับรูปเทพพนม** มีซุ้มจรนำประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ทิศ รูปแบบอิทธิพลปรางค์กลีบมะเฟืองที่เมืองลพบุรี กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม 2478

4.10 วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเชี่ยน)

วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเชี่ยน) ตั้งอยู่ตำบลบ้านเชี่ยน อำเภอหันคา เป็นวัดเก่าแก่ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยอยุธยาตอนกลาง มีอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี ภายในพระอุโบสถสร้างไว้กลางสระน้ำ มีพระประธาน คือ **“หลวงพ่อโต”** เป็นพระพุทธรูปปางเลไลย์ ปั้นด้วยปูนสอ ประทับนั่งห้อยพระบาท สูง 4 เมตร 54 เซนติเมตร สันนิษฐานว่า ในระหว่างการสร้างพระประธานองค์นี้บ้านเมืองเกิดระส่ำระสายจากสงครามเพราะเป็นพื้นที่ซึ่งกองทัพเดินทางผ่าน ภายในวัดยังประดิษฐานรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมขนาดใหญ่ สร้างขึ้นด้วยความวิจิตรงดงามที่โอบล้อมไปด้วยสายน้ำและแมกไม้นานาชนิด นอกจากนี้ มีการจัดงานนมัสการปิดทองสมโภชเป็นประจำทุกปีในช่วงวันมาฆบูชา และเทศกาลลอยกระทง

4.11 วัดไกลกังวล (เขาสารพัดดีศรีเจริญธรรม)

วัดไกลกังวล ตามกองโบราณคดี กรมศิลปากร พิสูจน์แล้วว่าสร้างขึ้นในสมัยลพบุรี (พุทธศักราช 1002 หนึ่งพันห้าร้อยกว่าปีที่แล้ว) แต่กลายเป็นวัดร้างมากี่ร้อยปีหรือถูกทะนุบำรุงขึ้นกี่ครั้งนั้นยังมิอาจค้นพบได้ ในละแวกใกล้เคียง เช่น ทิศเหนือ ด้านเชิงเขาลงไปใกล้บ้านสวนลาว มีวัดวิหารเก้าห้อง ซึ่งมีเจดีย์เก่าเป็นหลักฐาน และบนยอดเขาหนองสอด มีเจดีย์ปรากฏเช่นกัน ส่วนทิศตะวันออก ตีนเขาพื้นราบมีวัดเก่า เรียกว่า วัดไกรลาศ (ไกรราษฎร์หรือหนองทาระภู ปัจจุบัน คือ วัดเทพหิรัณย์) โบราณสถานดังกล่าวเหล่านั้น สร้างในสมัยลพบุรีทั้งสิ้น ลักษณะวัสดุก่อสร้างที่เหลือให้เห็นเป็นซากเจดีย์ซึ่งก่อด้วยอิฐหนาใหญ่ยาว ส่วนเศษกระเบื้องดินเผาที่เหลือเห็นชัด คือ ตะขอกระเบื้อง มีลักษณะงอแหลมยาวราวนิ้วชี้ ส่วนอื่น ๆ ที่เหลือเป็นส่วนองค์พระพุทธรูปแกะด้วยหินทรายแดง เช่น เศียร แขน และหน้าตัก ฯลฯ ส่วนฐานเจดีย์นั้นเป็นหลุมลึกลงไป เพราะสมัยนั้นนักนิยมของเก่าได้ฝากฝีมือไว้ ปัจจุบันวัดได้รับการพัฒนาจนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์สัตว์ป่าหลากหลายสายพันธุ์ ได้แก่ กวางป่า กวางดาว ละมั่ง เนื้อทราย เก้ง เลียงผา กระจง หมี นกยูงไทย/อินเดีย นกหว้า ไก่ป่า ไก่ฟ้า ไก่ต๊อก ไก่งวง นิ่ม เต่าภูเขา เต่านา เต่าหับ เต่าเหลือง เต่าญี่ปุ่น ตะกวด ผึ้งหลวง และนกพันธุ์ต่าง ๆ

4.12 วัดเทพหิรัณย์ (วัดหนองทาระภู)

ตั้งอยู่เลขที่ 999 บ้านหนองทาระภู หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเชี่ยน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 44 ไร่ งาน 68 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 3 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2537 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 29 เมตร ยาว 79 เมตร

วัดเทพหิรัณย์ เดิมชื่อว่า วัดหนองทาระภู เริ่มก่อสร้างวัดเมื่อ พ.ศ. 2509 ใช้ชื่อว่าสำนักสงฆ์หนองทาระกู ตามชื่อหมู่บ้าน ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2521 และได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดในปีเดียวกัน ขอตั้งวัดจากชื่อหนองทาระกู เป็นหนองทาระภู

เจ้าอาวาสวัดรูปแรก พระสุนทร สิริจันโท ต่อมา พ.ศ. 2533 ชาวบ้านได้อาราธนาพระชวลิต ชวโร ซึ่งปัจจุบันเป็น ดร.พระครูไพศาลชัยกิจ (เทพหิรัณย์ มหามงคลรัฐ) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเทพหิรัณย์ และเจ้าคณะตำบลบ้านเชี่ยน เหตุที่เรียก “หลวงปู่ฤาษีตาไฟ” เนื่องจากท่านเป็นพระที่เคยเป็นร่างทรงของฤาษีตาไฟแล้วป่วยมาตลอด จึงได้อธิฐานจิตบวชเรียนในพุทธศาสนาและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ภายในบริเวณวัดมีความร่มรื่นสะอาด มีเรือนเทวดาไว้ให้ผู้เลื่อมใสมากราบไหว้ และว่ากันว่าใครมาจุดธูปขออะไรที่องค์ฤาษีตาไฟจะสัมฤทธิ์ผล ซึ่งความเชื่อในเรื่องนี้ ทำให้หลวงปู่เป็นที่เคารพ ศรัทธา และมีลูกศิษย์อยู่ทั่วประเทศในทุกวงการ

4.13 วัดวิจิตรังสิตาราม (วัดห้วยซุง)

ตั้งอยู่ตำบลบ้านเชี่ยน อำเภอหันคา เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมานานคู่กับบ้านห้วยซุง จึงได้ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน จากนั้นมีการเปลี่ยนชื่อเป็นวัดวิจิตรังสิตาราม ไม่มีหลักฐานการสร้างที่ชัดเจน มีเพียงคำบอกเล่าจากปู่ย่าตายาย ที่เล่าต่อกันมาว่า วัดห้วยซุงสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2481 ขึ้นทะเบียนวัดเมื่อปี พ.ศ. 2484 สร้างโดย พระครูประดิษฐ์ไชยการ (หลวงพ่อพุก) และเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก จากนั้นก็มีเจ้าอาวาสครองวัดต่อมาอีกหลายองค์จนถึงปัจจุบัน

การสร้างโบสถ์และถาวรวัตถุต่าง ๆ เกิดขึ้นในสมัยหลวงปู่เทียบ เดิมทีกลางวัดมีแอ่งน้ำขัง หลวงปู่เทียบจึงได้ริเริ่มสร้างศาลายกใต้ถุนสูงโดยให้มีพื้นด้านล่างขุดเป็นสระน้ำ คนที่ออกแบบศาลาได้ออกแบบให้มี 3 ชั้น เพื่อเพิ่มประโยชน์ในการใช้สอย โดยเป็นทั้งศาลาและโบสถ์ในหลังเดียวกัน แบ่งเป็นโบสถ์และศาลาคนละชั้น ซึ่งใช้งบประมาณน้อยกว่าการสร้างศาลากับโบสถ์แบบแยกกัน สระน้ำขนาดใหญ่เป็นแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้ ทางวัดห้ามนำปลาหรือสัตว์น้ำมาปล่อยเพราะเป็นบริเวณน้ำขังไม่อยากให้น้ำเน่าเสีย

ที่มาของอุโบสถมหัศจรรย์ของโลก เกิดจากดำริของพระครูโสภณสีลวัตร หรือหลวงปู่เทียบ ที่จะสร้างอุโบสถเพื่อใช้ประดิษฐานดวงประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เกิดขึ้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 หรือวันวิสาขบูชา ทั้ง 3 ครั้ง ซึ่งเป็นความมหัศจรรย์อย่างยิ่งของโลก ดังนั้น จึงได้นำดวงมหัศจรรย์ของโลกนี้มาประดิษฐานหน้าบันอุโบสถด้านหน้าและหลัง นำรายละเอียดของดวงประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน มาประดิษฐานไว้บนผนังด้านหลังอุโบสถเพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา อุโบสถหลังนี้ได้ตั้งอยู่กึ่งกลางเปรียบเสมือนเขาพระสุเมรุรายล้อมด้วยต้นไม้ประจำทวีปทั้ง 4 ตามหลักพุทธศาสนา อนึ่ง วันที่ 13 ธันวาคม 2542 องค์การสหประชาชาติประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลก

4.14 ศาลหลักเมือง

ศาลหลักเมือง สิ่งก่อสร้างที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวชัยนาท ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2530 สมัยที่ ดร.ไพรัตน์ เดชะรินทร์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท สิ้นค่าใช้จ่ายเป็นเงิน 1,704,880 บาท โดยมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ได้ร่วมมือร่วมใจในการรณรงค์เพิ่มเติม ได้วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2538

และเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2550 ดร.ประภากร สมิติ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท ได้มีพิธีบวงสรวงศาลหลักเมืองชัยนาท เนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี โดยมีพิธีเปิดศาลหลักเมืองชัยนาท ซึ่งเป็นปีมหามงคลในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา

ศาลหลักเมืองเป็นสถาปัตยกรรมที่กรมศิลปากร ได้ออกแบบเป็นแบบยอดปราสาทมีความสูงจากพื้นดินถึงยอดพุ่มทองแดง 21.38 เมตร ขนาดของตัวศาล 9.90/9.90 เมตร และมีขนาดครอบรั้วศาล 18/20 เมตร เสาหลักเมืองทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ตั้งอยู่งามสง่า บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาหน้าศาลากลางจังหวัดชัยนาท

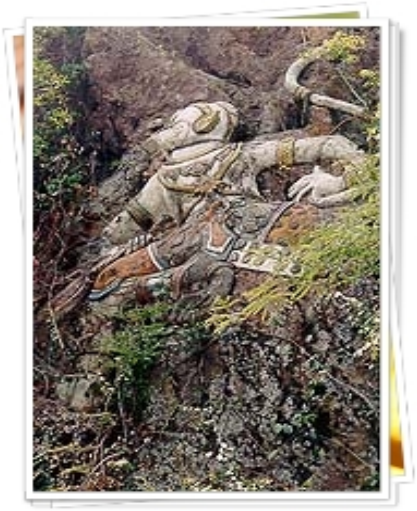
4.15 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชัยนาทมุนี

เป็นพิพิธภัณฑสถานประจำจังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท พระชัยนาทมุนี (นวม) อดีตเจ้าอาวาสและเจ้าคณะจังหวัดชัยนาท ได้รวบรวมโบราณวัตถุศิลปวัตถุในท้องที่จังหวัดชัยนาทไว้เป็นอันมาก ต่อมาได้มอบสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดแก่กรมศิลปากรในปี พ.ศ. 2509 กรมศิลปากร จึงได้สร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นโดยให้นามว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชัยนาทมุนี” เพื่อเป็นที่ระลึกแด่พระชัยนาทมุนี โดยเปิดให้ประชาชนเข้าชมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา

4.16 เขาสรรพยา

เขาสรรพยามีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ เรื่องรามเกียรติ สภาพการณ์เป็นเขาลูกเล็ก ๆ อยู่ทางด้านทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอสรรพยา อยู่ห่างจากตำบลสรรพยาเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดชัยนาทขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางตอนหนึ่งว่า

เมื่อพระลักษณ์ถูกหอกโมกขศักดิ์ ของกุมภกรรณ หนุมาน ซึ่งเป็นทหารเอกได้ขันอาสามาเอาตัวยา ชื่อ “สังกรณี” และ “ตรีชวา” ณ เขาสรรพยาแห่งนี้เพื่อนำไปบดเป็นกษัยผสมกับน้ำในแม่น้ำปัญจมหานทีเพื่อใช้เป็นยาพอก ซึ่งจะทำให้หอกโมกขศักดิ์หลุดจากตัวพระลักษณ์

ลักษณะความสวยงามและทิวทัศน์ของเขาสรรพยา ขึ้นไปตามบันไดขึ้นเขาราว 200 ขั้น จะพบกับรูปหนุมานซึ่งเป็นรูปปั้นแกะสลักจากหินขนาดใหญ่ และมีถ้ำน้ำมนต์ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อขึ้นไปบนเขามองลงมาจากข้างบน จะเห็นทิวทัศน์สวยงามตามธรรมชาติของท้องทุ่งและบริเวณรอบ ๆ มีต้นไม้โดยเฉพาะต้นตาลขึ้นเรียงรายดูสวยงาม

รายพระนาม รายนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท

1. พระยาสุรบดินทรสุรินทรฤาชัย (ทองอิน)	
2. พระยาสุรบดินทรสุรินทรฤาชัย (อ้น)	
3. พระยาสุรบดินทรสุรินทรฤาชัย (ขุนเณร)	
4. พระยามหาอาณุภาพ	
5. พระยาสุรบดินทรสุรินทรฤาชัย (ติ่ง ศกุนะสิงห์)	
6. หลวงวิชิตพิทักษ์ (ม.ล. อั้น เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา)	
7. พระเทียรฆราษ (แม้น)	
8. พระกำแพงพลล้าน (ชื้น คชภูมิ)	
9. พระยาไชยนฤนาท (ฉาย อัมพระเศวต)	พ.ศ. 2455 – 2463
10. ม.จ.ถูกถวิล ศุขสวัสดิ์	พ.ศ. 2463 – 2465
11. พระยาสุรินทรฤาชัย (จันทร์ ตุงคสวัสดิ์)	พ.ศ. 2465 – 2469
12. พระยาวิชิตสรไกร (เอี่ยม ขำพานนท์)	พ.ศ. 2469 – 2476
13. พระยาประเสริฐสุนทราศัย (พงษ์ บุรุษชาติ)	พ.ศ. 2476 – 2477
14. หลวงศรีนรานุบาล (สมุทร สาขากร)	พ.ศ. 2477 - 2479
15. หลวงอุบลศักดิ์ประชาบาล (พันธ์ พรหมนารถ)	พ.ศ. 2479 – 2480
16. หลวงบริบาลนิคมเขตต์ (ชวน ทรัพย์สาร)	พ.ศ. 2480 – 2483
17. พระอนุมานสารกรรม (โต้ง สรัคคานนท์)	พ.ศ. 2483 – 2486
18. หลวงสกลผดุงเขตต์ (สรชัย สกลผดุงเขตต์)	พ.ศ. 2486 – 2487
19. หลวงสฤษฎ์สาราลักษณ์ (เปรม สฤษฎ์สาราลักษณ์)	พ.ศ. 2487 – 2490
20. หลวงอรรถวิภัชน์พจนกร (กรุง เลิศวนิช)	พ.ศ. 2490 – 2490
21. นายสมบูรณ์ จันทร์ประทับ	พ.ศ. 2490 – 2493
22. ขุนรัฐวุฒิวิจารณ์	พ.ศ. 2493 – 2495
23. นายสมบัติ สมบัติทวี	พ.ศ. 2495 – 2500
24. นายยุทธ หนุนภักดี	พ.ศ. 2500 – 2502
25. นายสันต์ เอกมหาชัย	พ.ศ. 2502 – 2503
26. นายประกอบ ทรัพย์มณี	พ.ศ. 2503 – 2506
27. นายสง่า ศุขรัตน์	พ.ศ. 2506 – 2512
28. นายเฉลิม วรรธโนทัย	พ.ศ. 2512 – 2515
29. นายกัมพล กลิ่นสุคนธ์	พ.ศ. 2515 – 2516
30. นายกริช เกตุแก้ว	พ.ศ. 2516 – 2519
31. นายประกิต อุตตะโมต	พ.ศ. 2519 – 2520
32. นายพัฒนะ สุวรรณพาณิชย์	พ.ศ. 2520 – 2521
33. นายจินดา จิตตรอง	พ.ศ. 2521 – 2523
34. นายมนตรี ตระหง่าน	พ.ศ. 2523 – 2525
35. นายกุศล ศานติธรรม	พ.ศ. 2525 – 2527
36. ดร.ไพรัตน์ เดชะรินทร์	พ.ศ. 2527 – 2530

37. นายสายสิทธิ พรแก้ว	พ.ศ. 2530 – 2532
38. ร้อยตรีสมนึก เกิดเกษ	พ.ศ. 2532 – 2533
39. นายประพัฒน์พงษ์ บำเพ็ญสิทธิ์	พ.ศ. 2533 – 2535
40. ร้อยตรีวิรุฬห์ พรหมายน	พ.ศ. 2535 – 2539
41. นายสุนทร ริ้วเหลือง	พ.ศ. 2539 – 2540
42. นายอนุกูล คุณาวงศ์	พ.ศ. 2540 – 2541
43. นายกฤษณ์ ธีระชัยชยุติ	พ.ศ. 2541 – 2542
44. นายอารยะ วิวัฒน์วานิช	พ.ศ. 2542 – 2544
45. นายวิชัย ศรีขวัญ	พ.ศ. 2544 – 2547
46. นายนันทชัย สุนทรพิพิธ	พ.ศ. 2547 – 2548
47. นายเจด็จ มุสิกวงศ์	พ.ศ. 2548 – 2550
48. นายประภากร สมิติ	พ.ศ. 2550 – 2551
49. นายวินัย บัวประดิษฐ์	พ.ศ. 2551 - 2552
50. นายจำลอง โพธิ์สุข	พ.ศ. 2552 - 2556
51. นายกำธร ถาวรสถิตย์	พ.ศ. 2556 - 2557
52. นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ	พ.ศ. 2557 - 2558
53. นายคณิต เอี่ยมระหงส์	พ.ศ. 2558 - 2559
54. นายนิมิต วันไชยธนวงศ์	พ.ศ. 2559 – 2560
55. นายรณภพ เหลืองไพโรจน์	พ.ศ. 2560 – 2563
56. นายสมบูรณ์ ศิริเวช	พ.ศ. 2563 – 2564
57. นายรังสรรค์ ตันเจริญ	พ.ศ. 2564 – 2565
58. นายนที มนตริวัต	พ.ศ. 2565 – 2568
59. นายภูมิวัชร์ อุดมทรัพย์	พ.ศ. 2568 – ปัจจุบัน

****